

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GEORG SIMON

GOTISK SKRIFT

- Løsning af slægts-
og lokalhistoriske kilder

KØBENHAVN
DANSK HISTORISK HÅNDBOGSFORLAG
1977

GOTISK SKRIFT

Udsendt i serien: Slægts - og lokalhistorikerens håndbøger, nr. 2.

GEORG SIMON

GOTISK SKRIFT

**~ Læsning af slægts-
og lokalhistoriske kilder**

KØBENHAVN
DANSK HISTORISK HÅNDBOGSFORLAG
1977

I DHH's serie: Slægts- og lokalhistorikerens håndbøger er udkommet:
 Nr. 1: S. Otto Brenner: Personalhistoriske Kilder for Skåne, Halland og Blekinge, 1977,
 Nr. 2: Georg Simon: Gotisk Skrift - Læsning af slægts- og lokalhistoriske Kilder, 1977.

I serien udkommer foråret 1978:
 Nr. 3: Henning Jensen: Håndbog for slægts- og lokalhistoriske undersøgelser ved Landsarkivet for Nørrejylland (2. omarbejdede og forøgede udgave af O. M. Hofman-Bang: Jens Sørensen & Maren Nielsdatter, Håndbog . . . (1927).)

ISBN 87 85207 18 7 (hf.)

GEORG SIMON: GOTISK SKRIFT

- Læsning af slægts- og lokalhistoriske kilder.

Udsendt som nr. 2. i serien: Slægts- og lokalhistorikerens håndbøger.

1. oplag: 1.600 eksemplarer.

© COPYRIGHT 1977:

Forfatteren og Dansk Historisk Håndbogsforlag.

Enhver form for fotokopiering eller anden mangfoldiggørelse af denne bog, helt eller delvis, i et eller flere eksemplarer, til pædagogisk, merkantilt eller andet formål, forbydes.

Udgivet af:

Dansk Historisk Håndbogsforlag
 Klintevej 25, DK-2800 Lyngby
 Tlf. 02- 88 85 00

Repro & tryk: DHHs forlagstrykkeri.

INDHOLD

Forord	7.
Indledning	7-8.
Gotiske alfabeter	8-11.
1. Skøde 1907	12-13.
2. Panteobligation 1884	14-15.
3. Slutseddel 1865	16-17.
4. Skovregnskab 1861	18-19.
5. Aftægtskontrakt 1853	20-21.
6. Arveafkald 1853	22-23.
7. Panteobligation 1853	24-25.
8. Skøde 1853	26-27.
9. Ansøgning om at sidde i uskiftet bo 1842	28-29.
10. Aftægtskontrakt 1842	30-31.
11. Brandtaksation 1837	32-33.
12. Fæstebrev 1825	34-35.
13. Aftægtskontrakt 1818	36-37.
14. Skøde 1818	38-39.
15. Mageskifteskøde 1811	40-41.
16. Skøde 1808	42-43.
17. Tiendskøde 1804	44-45.
18. Stævning 1804	46-47.
19. Auktionsskøde 1802	48-49.
20. Skøde 1795	50-51.
21. Synsforretning 1792	52-53.
22. Skøde 1792	54-55.
23. Skøde 1785	56-57.
24. Udskiftningsforretning 1784	58-59.
25. Testamente 1779	60-61.
26. Selvejerskøde 1769	62-63.
27. Fæstebrev 1768	64-65.
28. Gavebrev 1757	66-67.
29. Tiendskøde 1739	68-69.
30. Lensregnskab 1641	70-71.
31. Stadfæstelsesbrev på tiende 1617	72-73.
32. Stadfæstelsesbrev, Jyske Reg. 1578	74-75.
33. Afgiftsfritagelsesbrev 1569	76-77.
34. Skøde, Reg. på alle lande, 1557	78-79.
35. Embedsansøgning 1842	80-81.
Folketællingerne, instruks og indledning	82-83.
36. Folketælling 1850	84-85.
37. Folketælling 1845	86-87.
38. Folketælling 1840	88-89.
39. Folketælling 1834	90-91.
40. Folketælling 1801	92-93.
41. Folketælling 1787	94-95.
42. Lægdsrulle 1803	96-97.
43. Lægdsrulle 1791	98-99.
44. Kirkebøger 1776, 1807, 1810	100-101.
45. Embedsansøgning 1791	102-103.
46. Skifteprotokol 1757	104-105.
Skiftejurisdiktionerne: En oversigt	106-107.
47. Bilag til Enkekassen 1776	108-109.
48. Kgl. privilegium på kro 1750	110-111.
49. Ekstraskattemandt 1743	112-113.
50. Kgl. resolution/Pension fra Postkassen 1740	114-115.
51. Skriverbetjentes Societets protokol 1728	116-117.
52. Mandtal over kopskat og krigsstyr 1720	118-119.
53. Fæsteprotokol 1693	120-121.
54. Matrikel, mark- og modelbog, 1680-88	122-123.
55. Erik Krag's optegnelser o. 1650	124-125.
Litteraturliste, vejledende	126-128.

Forord

De gengivne tekster i denne lærebog i læsning af gotisk skrift er dels arkivalier i Rigsarkivet og Landsarkivet for Sjælland, dels arkivalier som befinder sig i privateje. Der er lagt vægt på at vise så mange forskellige "hænder" som muligt, og i videst omfang at undgå rutinerede kancelliskriveres hænder.

Der er ligeledes lagt vægt på at tilvejebringe sammenhæng mellem de valgte tekster. Dette kunne lettest ske ved at lade de enkelte udvalgte dokumenter gruppere sig omkring to hovedemner, nemlig på den ene side sådanne, som hovedsaglig giver oplysninger om enkeltpersoner, først og fremmest folketællinger, mandtalslister, kirkebøger, lægdsruller etc., og på den anden side dokumenter vedrørende en enkelt lokalitet. Herudover er der gengivet forskellige dokumenter, hvis arkivalske værdi eller skriftform skønnes at have en vis interesse for den, som giver sig i kast med at lære at læse gotisk skrift.

Oprindelig var det planlagt udelukkende at vælge dokumenter vedrørende en enkelt lokalitet. Men desværre viste det sig, at folketællingerne fra det valgte sogn ikke var "fotogene". Og yderligere gav de ikke nævneværdige varianter i skriftformen, idet flere af tællingerne var skrevet af samme hånd. Udgiveren besluttede derfor at gengive dokumenter med et vist sammenhæng fra to

forskellige lokaliteter, suppleret med enkelte — fra denne sammenhæng — løsrevne arkivalier.

Der er desuden forsøgt at tilvejebringe et vist kronologisk sammenhæng i de gengivne dokumenter, fra nyere imod ældre tid. De fleste skriftstykker er gengivet i original størrelse. Dog er enkelte af tryktekniske årsager reduceret med 10-20 pct. af originalstørrelsen.

Da bogen først og fremmest er beregnet på at give brugeren en vis færdighed i læsning af gotisk skrift, er der lagt mindre vægt på de arkivalske oplysninger. Og ved sammenklipping af de enkelte dokumenter er der samtidigt tilstræbt størst mulig udnyttelse af skriftstykket.

Jeg er Rigsarkivet, Landsarkivet for Sjælland og Det Kongelige Bibliotek tak skyldig for den velvilje, der er vist mig ved fotograferingen af arkivalier og bøger fra disse institutioner. Slægtshistorisk Forening i Århus takker jeg for tilladelsen til at aftrykke oversigten over skiftearkivalier. Sidst, men ikke mindst, takker jeg fru Jara Goldschmidt for tilladelsen til at benytte privatarkivet fra gården i Yding.

Gentofte i december 1977.

Georg Simon,
Lektor ved Danmarks Biblioteksskole.

Indledning

At skrive er en gammel kunst. Hieroglyffer, kileskrift, runer, latinske og gotiske skrifttegn er kun nogle af de skriftformer, mennesker har anvendt for at meddele sig til hinanden.

De danske arkiver huser mange kilometer dokumenter. Ethvert af disse dokumenter fortæller sin historie, og enhver, der går i gang med at studere historie — hvad enten det har rigs-lokal-eller slægtshistorisk formål — vil snart opdage, at disse arkivalier fra før skrivemaskinens tid kræver kendskab til og færdighed i læsning af gotisk skrift. Man vil også hurtigt opdage, at nogle "hænder" er lettere at læse end andre, at nogle er smukkere end andre, kort sagt: hver skriverhånd har sin egen facon, sin egen "karakter". Thi nok lærte vedkommende skriver engang i sine tidlige leveår at skrive efter netop sin tids skriftform. Men ret snart vil enhver skriver — det gælder også vor tid — få vaner og unoder i sin penneføring, som er karakteristisk for netop denne person. Har man dog først forstået og lært tidens og personens særlige skriftform, vil det i reglen ikke volde vanskeligheder at læse de dokumenter, man skal studere for at udforske det emne, man har sat sig for at undersøge.

I Danmark blev der i skolerne undervist i gotisk skrift helt op til 1875. Selv om latinsk skrift hele tiden lærtes samtidig, så var den gotiske skrift hverdagens skrift-

form, og kun til det, der i skriftbilledet skulle fremhæves — personnavne, stednavne, latinske og andre fremmedord — anvendtes som regel latinsk skrift. Men med det ministrielle cirkulære af 10. maj 1875 indførtes latinsk skrift som den eneste, skolebørnene herefter skulle undervises i. Naturligvis blev det ikke forlangt, at alle straks skulle gå over til kun at anvende denne skriftform. Men de gotiske — i århundreder i Danmark anvendte — skrifttegn gik i slutningen af 1800-tallet langsomt og uafvendeligt af brug.

Indtil cirka 1840 anvendtes penne, som var skåret af gåsefjer. Senere brugtes stålpenne. Blækket, man skrev med, var oftest hjemmelavet og galæbler en af de faste ingredienser. Af den mangfoldighed af bevarede opskrifter gengives her to efter "Den unge Skrivners Vejviser" (1. hefte, uden sted- og datoangivelse):

1. Lemmerys Blæk.

Til 6 Pd. Regnvand tages 1 Pd. stødte Galæble, og sammenkoges ved en sagte Ild til to Trediedele, dertil sættes 4 Lod arabisk Gummi opløst i Viineddike, og et halv Pd. rommersk Vitriol, det hele gives endnu nogle Opkog, og Blækket er færdigt.

2. Geoffroys Blæk.

Til 4 Pd. Regnvand gydes 2 Pd. hvid Vin. I denne Blanding kaster man 12 Lod bedste Galæbler, som

først ere knusede, dette rystes Tid efter anden i 24 Timer, koges derpaa omtrent en halv Time, og skummes. Efter at det er taget fra Ilden, tillægges 1 Lod rommersk Vitriol, 8 Lod Alun og 4 Lod arabisk Gummi, derpaa sættes det i jævn Varme i 24 Timer, da det afsies og er færdigt.

For at holde Blækket i Blækhornet vel opløst og flydende bør der ikke være mere Blæk i, end hvad des hører til at holde en Svamp eller bedre en Visk af sort Silkegarn rigelig vaad. Man opnaaer ogsaa det samme Øjemed ved hver Dag at omrøre Blækket.

De i Det Kongelige Bibliotek bevarede skriveskoler er righoldige på anvisninger på de gotiske bogstavers form. Moden – stilarten – har ofte dikteret formen. 1) En af de ældste af de skriveskoler, der er udkommet i Danmark, er: "Ein sehr schön und recht wohl geordnet Fundamentbuch. . von Eschenburgk, von Lübeck". Bogen er tilegnet Frederik den Anden og dateret Odense 1579. En anden skriveskole, næsten ligeså gammel, men nok så kunstfærdig, skrevet på pergament og forsynet med guld- og farvelagte initialer, bærer titlen: "Scrifferkonst paa Latin, Dansk og Tydsk med deris rette Fundament befattet aff Peder Trellund den Unge, Borger og Skoleholder udi Ribe, Anno Domini MDXC". 2) Af tekststykkerne i dette pergamenthåndskrift fremgår det, at

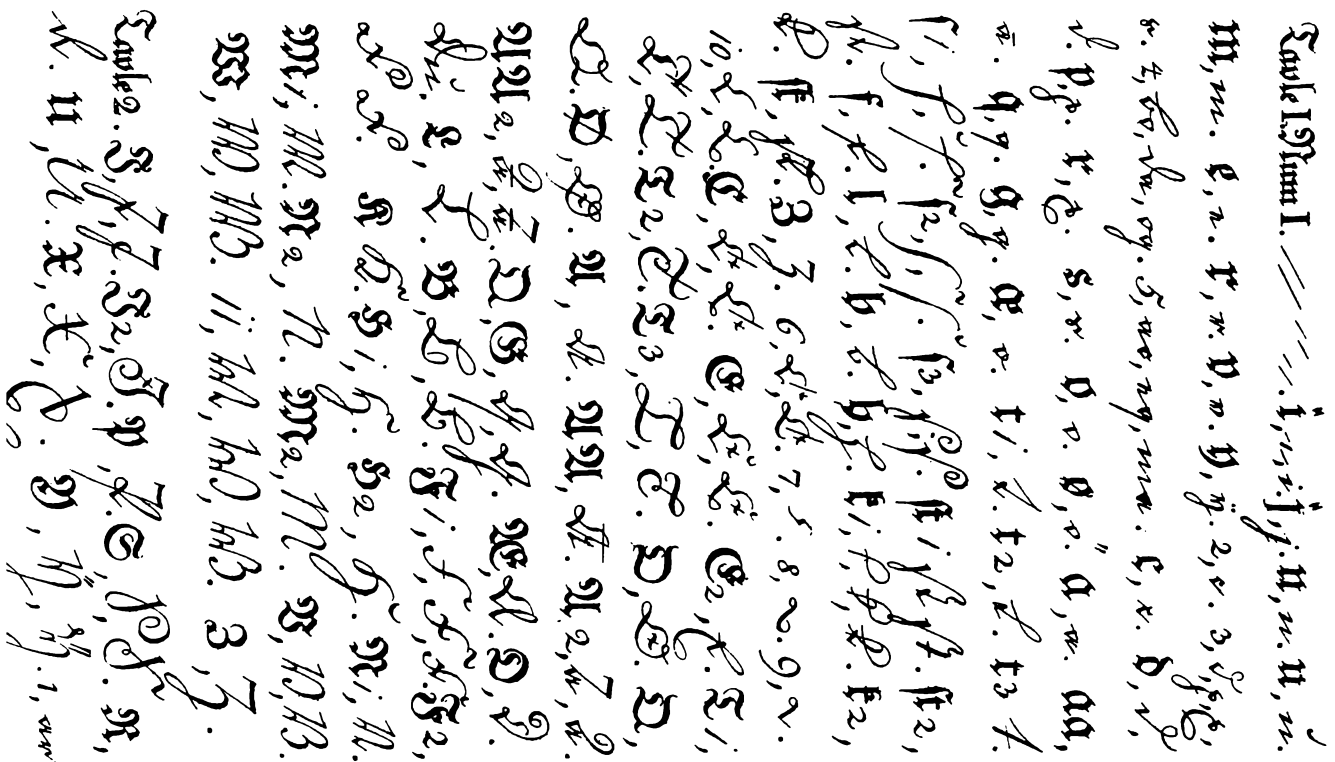
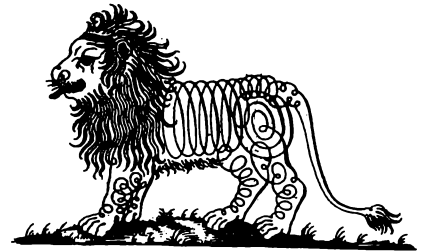
det oprindeligt var beregnet også at skulle decideres Frederik den Anden, men ved dets fremkomst i 1590 var denne afgået ved døden, og skriftets dedication er rettet til Hertug Christian. Bemærkelsesværdig er forfatterens anvendelse af præcise skrivetekniske gloser som: "Pennen skal opsplides i Ryggen, udhules, spitses, krumskieres, Bogstaverne længelse, Høielse, Tilhengelse, Pennens gribelse, Anseettelse. . ." og mange andre lignende udtryk.

På de følgende sider gengives nogle alfabetter, der viser små såvel som store bogstaver. Tavlerne viser samtidig også tidens trykte bogstaver. Desuden er der ved adskillige af de her i bogen gengivne dokumenter indsat brudstykker af alfabetter og "skrivekonster" til illustration af den pågældende periodes skriftform. Af alfabetet side 30 fremgår det, at skrivelinien var tænkt delt i 3 dele, en over – en midter – og en underdel. Alfabetet her er gengivet efter: M.G.H.: "Skriven Dansk ABC . . .", Kbh. 1761. →

1) Se Kroman, Erik: Skriftens historie i Danmark fra Reformationen til Nutiden. Hagerup, Kbh. 1943.

2) Thott 848 - 4.

Gotiske alfabetter

Alfabet fra: Skrivekunsten saaledes fremsat, at Enhver kan lære sig selv at Skrive. T.M.G. Galskiot. Kbh. 1804.

Page 5.

Tabell 1.

Danske Brevens a.b.c. med smaa Bogstavver

1. De 24 enkelte Bogstaver.

N ^o 1.	a	n	7.	g	y	13.	v	19.	l	k
2.	o	o	8.	ſ	ſ	14.	o	20.	v	?
3.	c	1	9.	i	i	15.	h	21.	v	v
4.	v	v	10.	h	h	16.	q	22.	ë	ë
5.	u	u	11.	l	l	17.	n	23.	ÿ	ÿ
6.	z	z	12.	v	v	18.	r	24.	z	z

2. De dobbelte Bogstaver.

1.	æ	æ	4.	z	z	7.	z	z
2.	o	o	5.	ſ	ſ	8.	ll	ll
3.	aa	aa	6.	ff	ff	9.	vv	vv

Den første Tabell indeholder da det danske a.b.c. med smaa Bogstaver, i tvende afvejelinger, nemlig:

1. De 24 enkelte Bogstaver.

1.	a	7.	g	13.	n	19.	t
2.	b	8.	h	14.	o	20.	u
3.	c	9.	i	15.	p	21.	v
4.	d	10.	f	16.	q	22.	f
5.	e	11.	l	17.	r	23.	y
6.	f	12.	m	18.	s	24.	z

2. De dobbelte Bogstaver.

1.	æ	4.	ft	fft	7.	ff
2.	ø	5.	ff		8.	tt
3.	ff	6.	ff		9.	tt

NB. Gblandt de dobbelte Bogstaver regnes ogsaa *ts*, *tte* i Gentende til *tyden*, men i Gentende til dens Figur og *Stiftelse*. Den heret efters egentlig Funtilbet *tydske* Alphaber, hvor den gielder det samme som det enkelte *y* i det Danske.

Styrem A.B.S. med fore Bogstaver.
 Først. De 24 enkelte Bogstaver:

1. A	2. B	3. C	4. D	5. E	6. F	7. G	8. H	9. I	10. J	11. K	12. L	13. M	14. N	15. O	16. P	17. Q	18. R	19. S	20. T	21. U	22. V	23. W	24. X
------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Den anden Sabell indholder det samme
 21. B. C. med flere Bogstaver, ligeledes i
 tvende afdeeling; nemlig:

I. De 24 enkelte Bogstaver.								
1. A	2. B	3. C	4. D	5. E	6. F	7. G	8. H	9. I
10. J	11. K	12. L	13. M	14. N	15. O	16. P	17. Q	18. R
19. S	20. T	21. U	22. V	23. W	24. X	25. Y	26. Z	27. AA
2. De dobbelte Bogstaver.								
1. AA	2. BB	3. CC	4. DD	5. EE	6. FF	7. GG	8. HH	9. II
10. JJ	11. KK	12. LL	13. MM	14. NN	15. OO	16. PP	17. QQ	18. RR
19. SS	20. TT	21. UU	22. VV	23. WW	24. XX	25. YY	26. ZZ	27. AAA

NB. Det her ikke saa mange dobbelte Bogstaver, som i det lille Skiphøst, sommer deraf, at de flere Bogstaver ikke skrives uden i Begyndelsen af Ordene, og intet Ord fandt begynder med ff, ft, ff, tt. De øvrige beholde her for Overensstemmelses Skjold de samme Tal, som de dertil hørende hinade betegnes med i den første Sabell. Om gielder her det samme, som ved den første Sabell er anmærket.

Maar

Deutsch Schrift: Alphabet. No 5.

A B C D E F G H I J K L M N O P
 Q R S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n o p
 q r s t u v w x y z

<p> A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z </p>	<p> A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z </p>
---	---

Vi Frederik den Ottende,
af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders
og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stor-
marn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg
gøre vitterligt: at vi i Medfør af Loven af 27de Januar 1852 allernaadigst
have afhændet, ligesom vi ved dette Skøde afhænde til Fisker Jørgen Ras-
mussen af Liseleje en Parcel af Statskassens Ejendom Matr. No. 13b
af Melby By og Sogn, hvilken Parcel ved Vort Landbrugsministeriums
Udstykningsapprobation af 24de f.M. er særskilt matrikuleret som
Matr. No. 13ag af Melby By og Sogn uden Hartkorn.

~~er skyldsat for Ager og Engs Hartkorn~~ Tdr.
~~Skpr. Fdk. Album Gammelskat~~ Og sker
Overdragelsen til fuld Eiendom for bemeldte Fisker Jørgen Rasmussen
og Parcellens efterkommende lovlige Besiddere.

Som Vilkaar for den herved skete Overdragelse fastsættes Følgende:

1.

Dette Skøde er vedhæftet et Kort over Parcellen
til Efterretning om dens Grænser, men Statskassen som Sælger paatager sig
intet Ansvar for bemeldte Kort.

2.

Alle paa Eiendommen og dens Hartkorn hvilende Skatter, Paabud og
Byrder, være sig af hvad Navn nævnes kan, udreder Køberen fra dens Udstyk-
ning at regne.

3.

Køberen og efterfølgende Ejere af Parcellen Matr. No. 13ag
ere pligtige at taale Færdsel over nævnte Parcel langs dens
sydlige Grændse, og til, om forlanges, at udlægge Vej til saadan
Færdsel i en Bredde af 6 Alen.

Skødet vil, forsaavidt denne Bestemmelse angaar, tillige
være at læse som servitutstiftende.

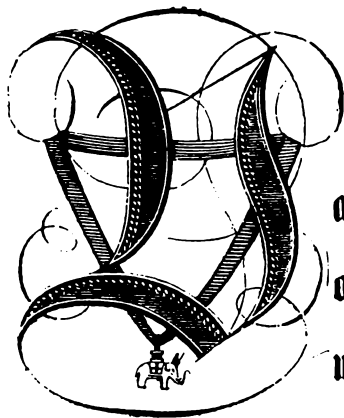
[Givet i vor Kongelige Residensstad Kjøbenhavn
den 9de September 1907

Efter allernaadigste Befaling
Ole Hansen/L. Jørgensen, Fm.]

1) Finansministeriet, Domænekontoret. Skøder, godsvis ordnede, Frederiksværk Distrikt. 1907, 9. september. (RA).

I dette skøde, skønt udfærdiget i 1907, er de med hån-
den udfyldte rubrikker skrevet med "gotisk" skrift. Selv
om der fra 1875 kun blev undervist i "latinsk" skrift i
skolerne, var der i begyndelsen af dette århundrede
stadig embedsmænd, som fortsatte med at bruge den

skriftform, de have lært i deres skoletid. At de også
kunne den anden skriftform fremgår i dette dokument
af den kendsgerning, at skriveren følger den gamle
skik, at skrive fremmedord og ord der skulle frem-
hæves, især person- og stednavne, med latinsk skrift.

i Frederik den Ottende,

af Guds Naade Konge til Danmark, de Benders
og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stor-
marn, Ditmarsken, Lauemborg og Oldenburg,

Gøre vitterligt: at Vi i Medfør af Loven af 27de Januar/1852 allernaadigst
have afhændet, ligesom Vi ved dette Skøde afhænde til *Vifnr Jørgen Ras-*
müßsen af Disleje nu Parcell af Markaafjans Sjønbou Matr. N° 13
af Melby By og Vogu, frikken Parcell med Vord Landbrugsmiinstriums
Udfykningsapprobation af 27de p. M. nr forskil matr. id. nr som
Matr. N° 13 af Melby By og Vogu inden Jærdeorn.

~~er skuldiat for Ager- og Eng- Hartkorn~~ ~~Edr.~~

~~Stpr.~~ ~~Jdt.~~ ~~Album~~ ~~Gammelstat~~ . Og ster

Overdragelsen til fuld Eiendom for bemeldte *Vifnr Jørgen Ras-*
müßsen og *Parcellens* efterkommende lovlige Besiddere.

Som Vilkaar for den herved skete Overdragelse fastsættes Følgende:

1.

Dette Skøde er vedhæftet et Kort over *Parcellen*
til Efterretning om dens Grænser; men Statskassen som Sælger paatager sig
intet Ansvar for bemeldte Kort

2.

Alle paa Eiendommen og dens Hartkorn hvilende Skatter, Paabud og
Byrder, være sig af hvad Navn nævnes kan, udreder Køberen fra dens Udfy-
kning af vognen.

3.

Løbøren og efterfølgende fjær af *Parcellen Matr. N° 13*
nu ydligtig at taale *Vord* over vorre *Parcell* langs dens
fødlige Grænse, og til, om forlanges, at indlægge sig til *Paabud*
Vord i sin *Brødd* af 6 Alen.

Endelig vil, forsaavidt *denne* *Udfyknings* angaar, tillige
nørre at løse som *for* *indlyst*.

Panteobligation

Underskrevne Gaardeier Niels Andreasen i Yding tilstaaer og herved vitterliggiør at have modtaget til-
laans af Gaardeier, forhenværende Sognefoged Rasmus
Hansen sammesteds den Sum 400 Kroner, skriver Fire
Hundrede Kroner som jeg forpligter mig til at tilbagebe-
tale efter et halvt Aars lovelig Opsigelse fra en af Siderne
og indtil Udbetaling skeer at forrente med 4% p.a. der er-
lægges med Halvdelen i hver af Aarets fornævnte Terminer.

Til Sikkerhed for skadesløs Betaling af Capital, Renter
og Omkostninger, pantsætter jeg herved med Prioritet
næstefter 1000 Kroner den mig tilhørende Gaard i Yding By
og Sogn, med Bygninger og Jorden, staaende for Hartkorn
under Matr. No 16 i Yding 5 Tdr 4 Skpr 3 Fjkr glskat 29 rdl 59 sk
med alle af denne Eiendom gaaende Indtægter og Inte-
resser. —

Udebliver Renten efter rette Forfaldstid eller Pan-
tet ikke holdes tilbørligen vedlige, er Capitalen strax
uden Opsigelse forfalden til Betaling og i Tilfælde af Sags-
maal i Anledning af denne Gjæld underkaster jeg
mig hurtig Retsforfølgning efter R(eskript) 25. Januar 1828
og er jeg pligtig at modtage Kald og Varsel saavel
med Hensyn til Capitalens Opsigelse som til dens Ind-
drivelse paa den pantsatte Eiendom som om jeg der
til enhver Tid personlig var tilstede og havde Bopæl,
ligesom det i Henhold til Bestemmelserne i Lov
29 Marts 1873 § 15 vedtages at naar Forfaldstiden
er indtraadt enten på Grund af Opsigelse eller
paa Grund af Udeblivelse med Renter, skal der
uden foregaaende Lovmaal og Dom kunne gjøres
Udlæg i Pantet.

Til Bekræftelse med min Underskrift

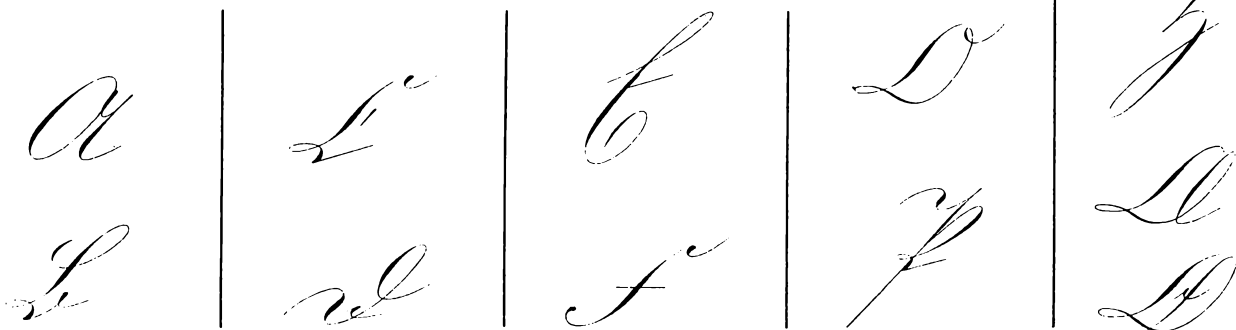
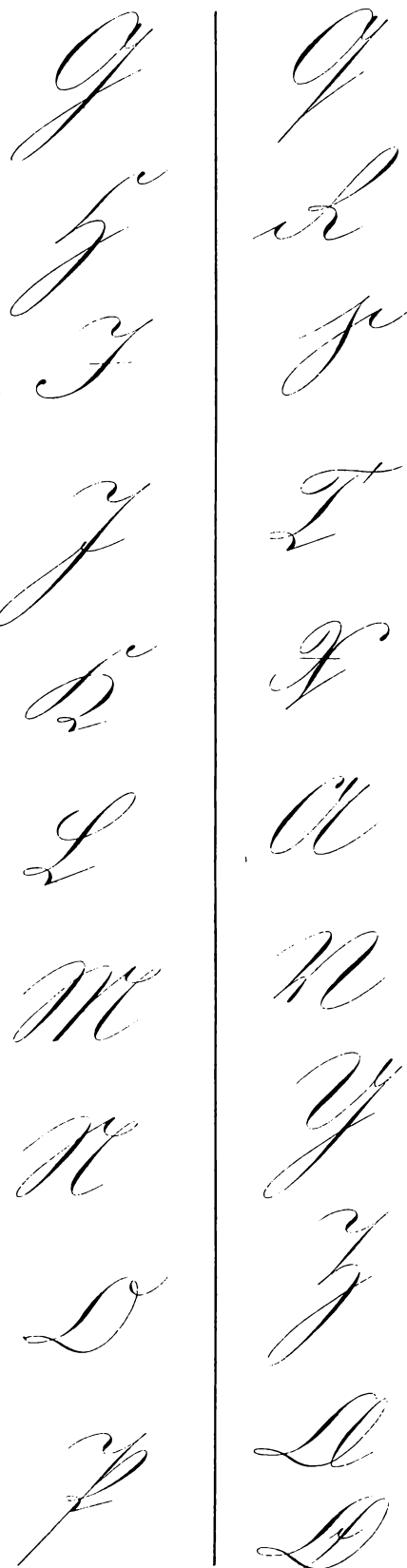
i Vidners Overværelse.

Yding den 18. Juni 1884

Til Vitterlighed:

Niels Andreasen

Mogens Thommasen
Jæns ventter (?) Larsen

2) Panteobligation, 1884, 18. juni (Privateje).

Både skriftform og blæktypen i tallet "18" i daterin-
gen viser tydeligt, at dette er indføjet senere i teksten.
Blækket er lysere og 8-tallet har en lille sløffe i den
øvre del, som skriveren, der har ført pennen i tallet

"1884", ikke anvender. Obligationen, der ikke bærer
nogen tinglysningsanmærkning er indfriet den 3. juni
1887.

Slutseddel

Vi Underskrevne, jeg Ane Marie Simonsdatter, Enke efter afg: (angen) H(us)m(an)d: Jens Johan Espesen i Yding, og jeg G(aard)m(an)d: Niels Andreasen af Yding have under Dags Dato afsluttet følgende Handel med hinanden. —

Jeg Ane Marie Simonsdatter tilstaaer herved at have solgt til Niels Andreasen mit eiende og iboende Huus i Yding Bye, samt tilhørende Tofte af Har(t)korn 1 Fjdk 1 3/4 Alb(um): med al den Ret og Rettighed, som jeg selv hidtil har været Alt eiende efter ihænde havende Skjøde. — Som Beboelsesleilighed, min Livstid, forbeholder jeg mig de 3 syndre Fag af mit solgte Huus, som Kjøberens skal istandsætte med nyt Loft, Fjelegulv, 2de (tvende) Fag nye Vinduer, samt kalke og kline saaledes at Stuen kan være beboelig for mig. Indtil det,, te er skeet, forbeholder jeg mig Ret til at boe i min nubrugelige Dagligstue. Jeg forbeholder mig ogsaa det tilstødende Udskuur til Brændsel, samt til Haveplads det, efter vor Aftale, anviste Stykke Jord synden for det nu solgte Huus, og Fortoug for de 3 nævnte Fag. —

Derimod forpligter jeg Niels Andreasen mig til at betale Sælgerinden, Ane Marie Simonsdatter, 650 RD: (Rigsdaler) siger sex hundrede og halvtredsindstyve Rigsdaler Rigsmønt, for hendes til mig solgte Huus og Tofte og af denne Kjøbesum udbetaler jeg 250 RD: (Rigsdaler) i December Termin d: A: (dette Aar) og for Resten 400 Rd: (Rigsdaler) udstæder jeg til hende lovlig Obligation, naar jeg til samme Tid erholder lovligt og uforhæftet Skjøde paa berørte Huus og Tofte —

Yding den 1ste September 1865 —

Til Vitterlighed

L. Bolding

Jens Peter Christensen

Ane Marie Simonsdatter
med paaholden Pen

Niels Andreasen
som Kjøber

3) Slutseddel, 1865, 1. september. (Privateje).

Af den her ikke gengivne vitterlighedsunderskrift fremgår det, at det er L. Bolding, skolelæreren i Yding, der har ført pennen i dette dokument. De nedenfor indføjede bogstavrækker Ø Æ H K A G D E og M N U V W Y Z er gengivet efter: Danske Forskrifter til Privat- og Skolebrug, udgivne af I.C. Kiilgaard, Kbh. 1856. Flere

af foreskriftens bogstaver, fx V i første, E i anden og G i tredje linie viser en tydelig overensstemmelse med Ydingdegnens håndskrift, selvom han naturligvis har givet skriftformen sit eget karakterpræg. Det omtalte skøde blev ifølge Voer- og Nim herreders Skøde- og Pante-protokol udstedt 1867 og beboelsesretten afløst 1887.

2
Kjærl. Brev...

Hi Underkjæmmer, jeg Anne Marie Simons-
datter, fuler alle mig og hendes søn Johanne Eriksen
i Hæder, og jeg og min søn Niels Andreasen og
Hans, fuler inden den 2de Sept. udfærdiget
af mig og min søn Niels Andreasen.

Hi Anne Marie Simonsdatter sig selv
siger og hun sig selv til Niels Andreasen
mit venskab og iblandt mig og i Hæder
siger samt til mig og min søn Niels Andreasen
17. Sept. med til den 2de Sept. og 18. Sept. 1865.
Jeg sig selv for mig og min søn Niels Andreasen
af mig og min søn Niels Andreasen. — Kom berøstfuldt
min søn, forbered mig og min søn Niels Andreasen
Lag og mig sig selv mig og min søn Niels Andreasen
i den 2de Sept. med mig og min søn Niels Andreasen
18. Sept. samt mig og min søn Niels Andreasen
min søn og min søn berøstfuldt for mig. Indtil
to mig og min søn, forbered mig og min søn Niels Andreasen
for i min søn og min søn Niels Andreasen. Jeg
forbered mig og min søn Niels Andreasen 18. Sept.
1865 til mig og min søn Niels Andreasen, samt
i den 2de Sept. med mig og min søn Niels Andreasen
for mig og min søn Niels Andreasen, og 18. Sept. for den
3. næste dag.

Hi Underkjæmmer jeg Niels Andreasen
mig til mig og min søn Niels Andreasen, Anne Marie
Simonsdatter, 18. Sept. sig selv mig og min søn
Niels Andreasen og min søn Niels Andreasen, samt mig
til mig sig selv mig og min søn Niels Andreasen
Niels Andreasen i den 2de Sept. 1865 i den 2de
Sept. med mig og min søn Niels Andreasen, samt mig
jeg til mig sig selv mig og min søn Niels Andreasen, samt mig
til mig sig selv mig og min søn Niels Andreasen, samt mig
sig selv mig og min søn Niels Andreasen, samt mig

Hæder den 2de Sept. 1865

Teil Kjærl. sig selv
L. Andreasen
Elev Chr. Christen

Anne Marie Simonsdatter
og min søn Niels Andreasen
Niels Andreasen
søn og min søn

Reggenskab Over Skovens Indtægter og
Udgifter i den Tid det ere førdt af mig Niels Andreasen
modtaget det den 19 Mai 1861

	Indtægter			Udgifter		
	Rdler	M	sk	Rdlr	M	sk
Den 25 Mai Indsamlet til Hr: Skovrider Skrøder						
Indsamlet i Juni samme Halvaar						
Der af betaldt til Hr: Skovrider Skrøder	348	4	8			
til Hr: Petersen Sønder Skovgaard fra Skrøder	33	-	4			
til Maarten Nielsen paa Roden				322	2	3
til Anders Bæk for 2 Reiser med Inspaxtørren				23	-	-
Den 28 Mai betaldt til Søren Iversen i Ydeeng				5	3	-
betaldt til Søren Iversen til fattig bidrag				3	4	-
betaldt Amtstue Skaedt for April Kvartal 1861				1	2	10
betaldt til Hr: KammeRaad Petersen Sønder Skovgor for Protekollen				6	3	11
betaldt til Jens Pouelsen i Ydeeng for Kost og Losi				12	1	11
til Landinspaxtoren og for Hænte ham i Nemdrup				-	3	-
Indtægterne og Udgifterne for Første Halv Aar				13	2	10
Under balanse for dette Halv Aar er	381	4	12	388	4	13
Den 21 December betaldt til Komunekasen				7		1
den samme Dag til Kjerkken				-	4	5
til et Frimærke				2	-	14
Den 4 Mardts betaldt til Rasmus Hansen				-	-	4
Den 10 Mai betaldt til Niels Rasmussen for hans Krodt				-	3	12
Den samme Dag i Skolepenge til Jens Markkusen				2	-	-
til Jens Peter Aser til Komunekasen				7	1	1
betaldt Amtstueskaetten for Ogtober Kvartal 1861				1	2	10
Indsamlet dette Halv Aar ligeledes				13	1	10
Indtægter og Udgiftter for dette Halv Aar er	33	-	4	34	2	9
Under balansen er	33	-	4	34	2	9
Jens Markkusen Rester for opkræveningen til Landinspex=				1	2	5
tør Asmussen den 7 Juni 1861				-	2	3
og for Opkrævening for de 2 Kvartaler hver gang 8 sk.				-	1	-
og for Opkrævening til Skov Rider Skrøder				-	5	
til Hans Enevaalsen for at bære skattebogen				-	-	2
				2	4	10

4) Skovregnskab over Yding skov 1861. (Privateje)

Dette regnskab er ført af gårdmand Niels Andreasen, den sidste mandlige efterkommer af slægten på gården i Yding. At han fører regnskab over hele skoven grunder sig i, at den på dette tidspunkt endnu ikke var udskiftet. De enkelte lodsejere kendte kun størrelsen af deres andel i skovskylden. Trods primitiviteten er det et regnskab,

der kan forstås, og Niels Andreasens forhold til ortografien viser, at det var øret, der dirigerede pennen. At skovens højeste top engang skulle vise sig at være Danmarks højeste sted – Yding Skovhøj – gør dette bevarede regnskab yderligere interessant.

Indtægts- og Udgifter til Læse- og Skoleforretning

Indtægts- og Udgifter til Læse- og Skoleforretning
 medtaget den 19 Mai 1861

	Indtægt	Udgift	Saldo
den 25 Mai Indsamlet til Hr. Skovgaard Skriver	348	4	8
Indsamlet i Gæstgæsternes Hæder	33	"	4
den af Indsamlet til Hr. Skovgaard Skriver	-	-	999
til Hr. Petersen Bønderkjøber for Skriver	-	-	29
til Maarten Nielsen for den	-	-	5
til etters Bæk for 2 Læse- og Skoleforretning	-	-	3
den 28 Mai indsamlet til Høven Gaarden i Hjørring	-	-	1
indsamlet til Høven Gaarden til Gæstgæsternes	-	-	6
indsamlet til Gæstgæsternes for et par Aar 1861	-	-	12
indsamlet til Hr. Hans Nielsen Bønderkjøber for Høven	-	-	"
indsamlet til Hr. Hans Nielsen i Hjørring for Skole og Læse	-	-	13
til Høven og for at gøre op i Høven	-	-	10
Indtægterne og Udgifterne for Læse og Skoleforretning	981	4	12
Under indsamlingen for alle Hæder osv	-	-	7
den 21 December indsamlet til Høven	-	-	"
den samme Dag til Høven	-	-	2
til at Høven	-	-	"
den 4 Marts indsamlet til Høven	-	-	"
den 10 Mai indsamlet til Høven for et par Aar	-	-	2
den samme Dag i Høven til Hr. Hans Nielsen	-	-	7
til Hr. Peter Petersen til Høven	-	-	1
indsamlet til Gæstgæsternes for Oktober 1861	-	-	13
Indsamlet til alle Hæder osv	33	"	4
Indtægterne og Udgifterne for alle Hæder osv	33	"	4
Under indsamlingen osv	-	-	1
Hr. Hans Nielsen for et par Aar til Høven	-	-	"
for Hr. Hans Nielsen for et par Aar 1861	-	-	"
og for Hr. Hans Nielsen for et par Aar 1861	-	-	"
og for Hr. Hans Nielsen til Høven	-	-	"
til Hr. Hans Nielsen for at gøre op i Høven	-	-	"
			7

Afskrift

No. 11 F VII R. Første Klasse
1853 6 Rbd 64 Skill. Aftægtscontract

Imellem underskrevne Andreas Nielsens Enke Karen Marie Mikkelsdatter af Yding og min Søn Selveiergaardmand Niels Andreasen Sammesteds, til hvem jeg har solgt min Gaard med Besætning Ind- og Udboe ved Skjøde af Dags Dato, er oprettet følgende Aftægtscontract: –

1, Forbinder Niels Andreasen eller Gaardens efterkommende Eier sig til at opføre paa den Plads ved Gaarden som Aftægtskonen paaviser et Aftægtshuus paa mindst 5 Fag a 2 1/2 Al., mindst 10 Alen bredt opført af Grundmur eller Egebindingsværk med brændte Steen, med Fjelleloft over 4 Fag og Fjellegulv i 4 Fag, med en passende Bageovn, hvilke 4 Fag Huus indrettes til en net, varm og hyggelig Beboelsesleilighed for Aftægtskonen, med den Indretning som hun forlanger det, forsynes med fornødne Vinduer og Døre, Skillerum, Laase og Lukkelse, – Væggene pusses og hvittes ordentlig og Huset skal forsynes med Skorsteen, Arne, godt Tag og tæt Mønning. – Det femte Fag er til Brændsel, – Huset vedligeholder Gaardens Eier forsvarlig baade udvendig og indvendig, således at det stedse er i ordentlig og mangelfri Stand. – Ved Huset afgives og indhegnes af Gaardens Eier til Huset et Stykke Havejord, saa stort som Aftægtskonen skønner passende for sig, og skal hun gives Vei til og fra Huset.

2, I gode sunde aldeles forsvarlige Vare(r) leverer Niels Andreasen eller Gaardens Eiere til Aftægtskonen paa hendes Bopæl aarlig saalænge hun lever: – 4 Skpr tør Hvede, 3 Tønder tørret Brødrug, 3 Tønder Bygmalt, 1 Tdr 4 Skp Byggryn, 4 Skp Boghvedegryn, 8 Læ sigtet Bygmel, 5 Læ røget Flæsk af Midtsiderne, 3 æ Humle, 2 Skp Salt, 6 Snese Hønsæg, 1 feed Bede og 1 fedt Faar til mindst 3 Læ Vægt hver og uklippede, 1 1/2 Læ renskaget Hør, 1/2 Læ Uld, 4 Læ Smør, 3 Læ Ost, tør, 1/2 Læ Kaffebønner, 4 æ Kandissukker, 4 æ Melis, 1/2 æ The, 3 Favne tørt Bøgebrænde, skovslaaet Klovrænde skovet om Vinteren og indsat i Aftægtshuset den paafølgende Sommer, 8 Læs Bøgegrene frit tilkjørt i Vinterhalvaaret, 2 Læs Klyntør v a 1000 stk. pr. Læs tilkjørt og indsat i Aftægtshuset i hver Juni Maaned, – 8 Potter nymalket Mælk daglig i Sommerhalvaaret fra 1 Mai til 1 Novbr og 4 Potter nymalket Mælk daglig i Vinterhalvaaret, og foruden Foranførte aarlig 40 Rbd. skriver fyrretyve Rigsbankdaler til Aftægtskonens Fornødenheder og til Løn til en Pige. –

Yding d 14 Juli 1853

Niels Andreasen

Til Vitterlighed
Buck Petersen

Karen Marie Mikkelsdatter
m.p. P.

Som Laugværge
A. Nielsen]

5) Aftægtskontrakt, 1853, 14. juli. (Privateje)

For at lette generationsskifte indenfor landbruget oprettede man i tidligere tid som oftest en aftægtskontrakt, hvorved køberen påtog sig visse forsørgelsespligter overfor den sælgende part. Forsørgelsespligterne bestod i langt de fleste tilfælde i levering af naturalier og vedligeholdelse af en passende bolig samt afholdelse af en "ordentlig begravelse". Aftægtskontrakterne tinglæstes og indførtes i rettens skøde- og panteprotokol som enhver anden behæftelse af ejendommen. Den her givne aftægtskontrakt er en bekræftet, samtidig afskrift

af originalen, der ligeledes findes i privatarkivet. Originalen er skrevet af samme hånd som nr. 6, 7 og 8. Den er tinglæst d. 22. juli 1853 i Voer- og Nim Herreders ret og indført i samme rets skøde- og panteprotokol folie 585 og afløst (udslettet) 1887, 25. marts (protokol 36/ folio 172). Sammen med originalen opbevares et af sognepræsten for Østbirk og Yding menigheder 1886, den 9. februar udstedt dødsattest, af hvilket det fremgår, at Karen Marie Mikkelsdatter afgik ved døden 1872, den 3. april.

Afkald

Da jeg paa min Hustru Barbara Marie Andreasdatters Vegne, af hendes Moder afdøde Gaardmand Andreas Nielsens Enke Karen Marie Mikkelsdatter af Yding deels ved at være transporteret hende tilhørende Panteobligation, deels paa anden Maade har erholdt aldeles fyldestgørende Rigtighed baade for den Arv der er falden efter ovennævnte min Hustrus afdøde Fader og for hvad Arv der kunde tilfalde hende efter fornævnte hendes Moder naar hun ved Døden afgaaer, hvilken faldne og herefter faldende Arv vi have beregnet til den Sum 1000 Rbdl (Rigsbankdaler), saa meddeler jeg her ved paa min Hustrus Vegne hendes Moder og øvrige Vedkommende fuldkommen Afkald og Qvittering saavel for Fædrene som Mødrene^{arv}, saa at jeg ved min Svigermoders Død intet videre Krav kan formere hverken paa Arv efter min afdøde Svigerfader eller efter hende, end Andeel i hvad rede Penge og indestaaende Fordringer min Svigermoder ved sin Død maatte efterlade sig, uden derover i levende Live at have disponeret.

Dette Afkald bekræftes med min Underskrift i Vitterlighedsvidners Overværelse.

Kolbye paa Samsø d. 16. Juli 1853.

Rasmus Petersen

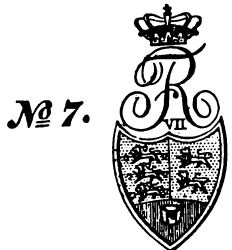
Til Vitterlighed

<i>i</i>	<i>n</i>	<i>u</i>	<i>y</i>	<i>h</i>
<i>m</i>	<i>j</i>	<i>a</i>	<i>v</i>	<i>f</i>
<i>in</i>	<i>j</i>	<i>y</i>	<i>h</i>	<i>f</i>
<i>m</i>	<i>n</i>	<i>y</i>	<i>f</i>	<i>v</i>
<i>n</i>	<i>n</i>	<i>p</i>	<i>h</i>	<i>h</i>
<i>n</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>h</i>	<i>h</i>

6) Arveafkald, 1853, 16. juli. (Privateje).

Samtidig med at gården i Yding skiftede ejer og overgik fra mor til søn, skulle døtrene have deres arveanpart. I denne anledning udfærdigedes det her gengivne afkaldsbrev. At det oprindelig skulle underskrives i Yding ses af, at skriveren var begyndt at skrive et Y i dateringslinien, men rettede det med det samme til Kolbye (på Samsø), hvor en af gårdens døtre var gift. Dokumentet bærer ingen tinglæsningsanmærkning. Der er i dette

afkaldsbrev – såvel som i et enslydende til en anden datter, bosat i Horsens – indføjet en eftersætning i slutningen af 1. afsnit. At sætningen er indføjet ses af den mindre skrift, der måtte anvendes for at få plads til de to linier. Endvidere drukner D'ets fint svungne øvre sløjfe i næste afsnits første ord helt ved indskydningen af disse to linier.

Anden Klasse

for Sum af over 750 til ikke over 1000 Rbd.

1 Rigsbankdaler 72 Skilling.

Bentzen. 1853. Mallings

Alfred

Va jeg saa min Fjende Barbara Marie Andrea ^{af Fjell}
 Høgen af Jacobs Møllers afslidte Gæstgæsthus ^{Underkastet}
 sendt Leds. Marcie Marie & Hestkøledatter af Hjerting,
 skels med at mere kæreghedsomt Jacobs tilfornede ^{hæder} hæder
 skels ogsaa med sin Mærke som afslidte skels og Høgen
 Røysgaard skels for den den skels og skels og skels
 min Fjende og skels skels og for skels den skels tilfaldt
 Jacobs og skels skels Jacobs Møllers som skels af
 gaar, skels skels og skels skels den skels
 skels til den den 1000 Rbd. som skels jeg som
 med som min Fjende skels Jacobs Møllers og skels
 skels skels skels Alfred og skels skels
 skels for skels som skels som at jeg ind min
 skels skels skels skels skels skels skels
 den som den skels skels skels skels skels
 skels skels skels i skels skels skels skels skels skels skels
 skels skels skels skels skels skels skels skels skels skels
 skels Alfred skels skels skels skels skels skels skels

København den 16 Juli 1853.

Peter Jensen

Panteobligation

Underskrevne Selveiergaardmand Niels Andreasen i Yding tilstaar herved at være skyldig til Ungkarl Anders Andreasen i Yding den Summa 2000 Rbdl.r.S. (rede Sølv) skriver To Tusinde Rigsbankdaler rede Sølv, hvilken Capital jeg forrenter med 4 pro Ct. pro Anno, der erlægges til Creditor i hver 11de December og 11de Juni Termin, hver Gang med det Halve, ligesom jeg forpligter mig til skadesløs at udbetale Capitalen til hvilken af de nævnte Terminer den med 1/2 Aar foregaaende lovlig Opsigelse fra en af Siderne bliver opsagt.

Til Sikkerhed for Capitalens, Renternes og muelige Omkostningers skadeløse Betaling giver jeg herved min Creditor Prioritet og Panteret, næsteftter Aftægt til Peder Nielsen efter Contract tinglæst 19de August 1842 og til Andreas Nielsens Enke efter Contract der tinglæses samme Dag som denne Obligation i den mig efter Skøde af Dags Dato tilhørende Gaard med Tilliggende af gammel Hartkorn 4 Tdr 3Skpr 1 Fkr 2 7/17 Alb, Skovskyld 9/17 Alb, og en Parcel paa Yding Mark af Gl. Hartkorn ” – 7 Skpr 2 Fdkr 2 11/34 Alb., Skovskyld 3/17 Alb., hvilke Ejendomme, ifølge den nye Matricuel nu have Ager og Engs Hartkorn under Matr. No 15 og 16, tilsammen 7 Tdr 1 Skp 1 Fdkr 2 1/4 Alb., med sammes Indavl og Afgrøde.

Udebliver Renterne over den bestemte Tid, eller Pantet forringes eller paadrages Restancer af Skatter og Afgifter er Capitalen strax, uden videre Opsigelse forfalden til Betaling I Tilfælde af Søgemaal i Anledning af denne Gjeld

Nærværende Obligation fornyes herved i Henhold til Lovens 5 - 14 - 4 Yding den Januar 1873

Niels Andreasen
Ungkarl Anders Andreasen
Andreas Nielsens Enke
Andreas Nielsens Enke

7) Panteobligation, 1853, 14. juli. (Privateje).

Medens søstrenes arvelod var 1000 rigsdaler, er den panteobligation, broderen ved samme lejlighed modtager, på 2000 Rdl, hvilket nøje svarer til at broderparten er det dobbelte af en søsterpart. Ved marginalnoten, påført 1873, har man, som man skal, inden 20 år afbrudt den ellers ifølge Danske Lov 5-14-4 indtrædende forældelse

af gældsbreve. Foruden tinglæsnings- og transportmærkninger fremgår der af bagsiden, at obligationen er indfriet i 1874, men først aflyst i 1887. Kvitteing for rettidig betaling af terminsydelserne er også meddelt på originalen. Jfr. nr. 5 og 9.

Skjøde

Underskrevne Gaardmand Andreas Niensens Enke Karen Marie Mikkelsdatter af Yding, der ifølge tinglæst Bevilling af 12te August 1842 hendsider i uskiftet Boe efter bemeldte min afdøde Mand, tilstaaer og hermed vitterliggjør, at have solgt og afhændet, ligesom jeg ved dette Skjøde sælger og aldeles overdrager til min Søn Gaardmand Niels Andreasen af Yding den mig ifølge vedheftede Skjøde til min afdøde Mand af 17de December 1838 fra nu afdøde Gaardmand Rasmus Christensen i Yding tilhørende Andeel af det Skovskifte i Bolme i Yding Østerskov beliggende paa den søndre Side ved Gaardmændene Niels Nielsen og Søren Hansens Skovskifter og grændser i vester og nord til Gaardmand Anders Nielsen Møllers Mark, og hvilken Skovskifte Andeel Rasmus Christensen forhen har eiet i Fællesskab med min afdøde Mand, og da Kjøberen, bemeldte min Søn Niels Andreasen, har fyldestgjort mig for den accorderede Kjøbesum 50 Rbd, skriver Halvtredsindstyve Rigsbankdaler, saa skal bemeldte Skoveiendom tilhøre ham som lovlig kjøbt og betalt Eiendom med lige Rettigheder, Byrder og Forpligtelser hvormed det har tilhørt min afdøde Mand og mig, hvorhos bemærkes at jeg ingen Forpligtelse og intet Ansvar har med Hensyn til at det Solgte ei er fraskilt i Hartkorn og Gammelskat som Følge af at Yding Skov ei endnu er formelig udskiftet af Fælledsskabet, hvis aarsag dette Skjøde ei endnu kan faas tinglæst.

Dette Skjøde bekræftes med min og Laugværages Underskrifter i Vidners Overværelse.

Yding, d. 14. Juli 1853.

Karen Marie Mikkelsdatter
m h P
Som Laugværage
A. Nielsen

Til Vitterlighed
Bunch Petersen

„ Anførselstegn „ Bindetegn
Apostroph Paragraph det er
Mark Skilling Pund
Lispund Skippund

8) Skøde. Yding skov vedrørende, 1853, 14. juli. (Privateje).

Foruden selve gården skiftede også forskellige andre til gården hørende parceller ejer. Et sådan samlet ejerskifte sammenfattes nuomstunder sædvanligvis i et skøde under formen ”matrikel nr. . . med flere”. Det her gengivne skøde vedrører et skovskifte i Yding Østerskov. Men da skoven endnu ikke var udskiftet, kunne dokumentet ikke tinglæses.

Forkortelsestegnene er gengivet efter:
Forberedende Foreskrifter i dansk Skrift, af Chr. N. Bech
Kbh. 1864.

N° 1.

Første Klasse

for Sum af over 25 til ikke over 50 Rbd.

32 Rigsbankskilling.

Bentzen. 1853. Malling.

Skjode

Under (Lørdag) Onsdagmand Andreas Nielsens hustru Karen Marie & Hestkøledatter af Yding, der ifølge kongelig Bemyndigelse af 12de August 1842 forpligtes i offentligt Løb efter benævnte mand afplødes Mand, til Hæver og Jævnad med Hævergjælden, at Jævn følger og afplødes, ligesom jeg med dette Skjodes følger og alldeles voverdrager til min Onkel Onsdagmand Niels Andreassen af Yding den mig ifølge vandskiftets Skjode til min afplødes Mand af 17de December 1836 for Onsdagmand Rasmus Christensen: Yding delvands Amdal af det Hestkøledatter i Balm: Yding Hestkøledatter, beliggende over den færdige Hede med Onsdagmand Niels & Nielsens og (Lørdag) Andersens Hestkøledatter og grundtes i Møder og myndigt til Onsdagmand Anders Nielsens Møder, og forpligtes til det Rasmus Christensen for sin Jævn i Tallet af det med min afplødes Mand, og det Hæver, benævnte min Onkel Niels Andreassen, for fulde Gjælden mig for den uindbragte Gjælden 50 Rbd. Hæver Jævn med Hævergjælden Rigsbankskilling, som skal benævnte Hævergjælden til mig som lønlig Løst og betalt Jævn med lige Rædding. Jævn, Hæver og Løst afplødes Jævn med det for tilføjet min afplødes Mand og mig, Jævn benævnte at jeg ingen Løst og mig og indtægter for mig med Jævn del af det Løst i 20 forpligtes i Jævn og Onsdagmand, som følger af at Yding Hestkøledatter, i anden og Jævnlig indtægter af Hævergjælden, Jævn med det Hæver i anden som Jævn deligt.

Medt Skjode bekræftes med mig og Løst og mig med Hævergjælden i Hævergjælden.

Yding, d. 14 Juli 1853.

For Hævergjælden
 Rasmus Christensen

for Løst og mig
 A. Nielsen

Til Kongen

Yding Bye og Sogn i Woer
Herred, Skanderborg Amt,
d. 8de Aug. 1842

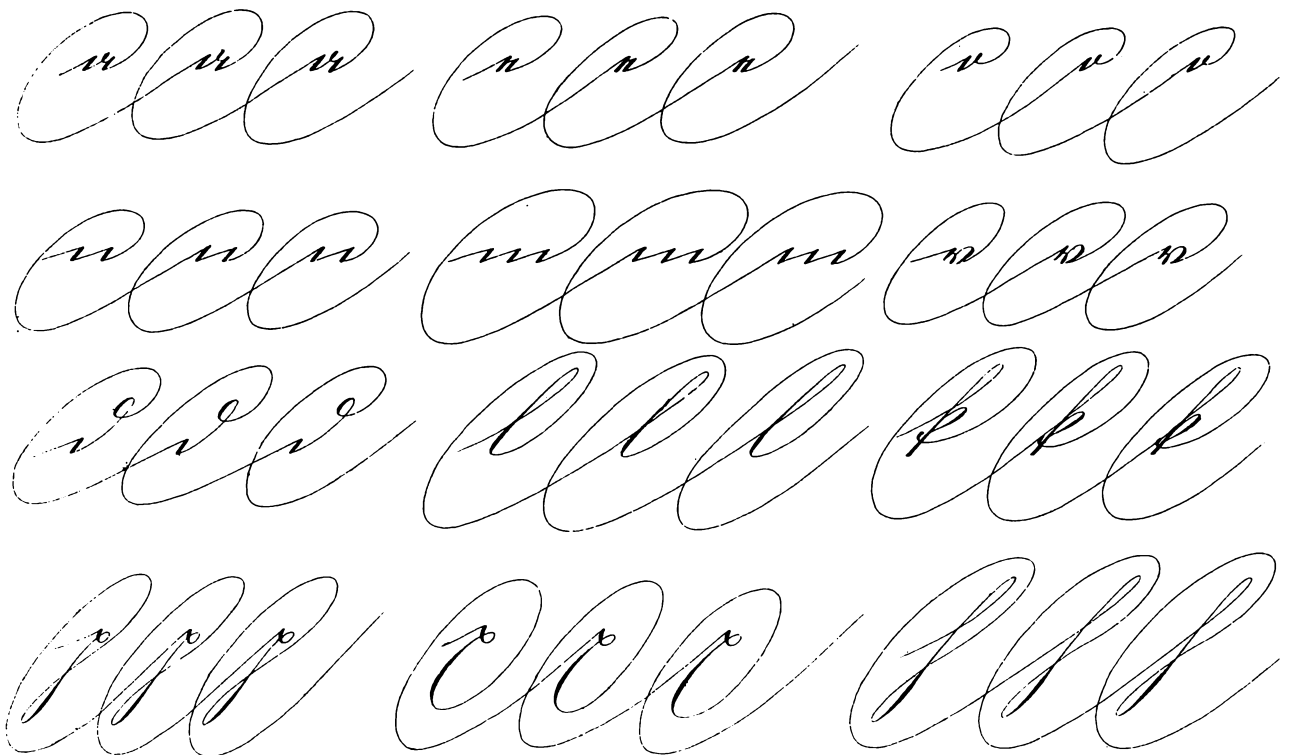
Karen Marie Mikkel-
datter, Enke efter afdøde
Gaardmand Andreas Niel-
sen i Yding, ansøger aller-
underdanigst om allerna-
digst Bevilling til at hen-
sidde i uskiftet Boe efter
bemeldte hendes afdøde Mand
og til at skifte med Sam,,
frænder, naar hun i Tiden
maatte blive tilsinds at
lade Skifte afholde. —

/: Conciperet af Exam
jur. I Lassen i Horsens.

Min Mand Gaardmand
Andreas Nielsen her i
Yding er den 28de f.M. ved
Døden afgaaet, og har efter-
ladt sig følgende i Ægte-
skab med mig avlede Børn,
nemlig:

1. en Søn Niels, 17 1/2 Aar gl.
 2. en Datter Barbara
Marie — 19 Aar gl. ugift,
 3. en Do Ane Marie, 15 Aar,
 4. en Søn Anders — 9 Aar.
- Flere Arvinger har han ikke
efterladt sig.

Da jeg nu anseer det
gavnligst for mig og vore fælles
Børn, at Boet forbliver ind-
til videre udeelt under
min Bestyrelse, saa vo-
ver jeg herved allerun-
derdanigst at ansøge Deres

9) Ansøgning om at måtte sidde i uskiftet bo, 1842, 8. august. (Rigsarkivet, Danske Kancelli. Blanketregnskaber 1842, Skanderborg amt, 3. kvartal).

Da en kvinde ikke udmiddelbart kunne sidde i uskiftet bo, måtte hun søge om tilladelse dertil. Før 1800 sendtes ansøgning til Danske Kancelli, som udstedte tilladelsen ad mandatum regis. Senere overdroges det amtmanden at udstede tilladelsen på blanketter, kancelliet i forvejen havde underskrevet. Amtmanden skulle kvartalsvis aflægge regnskab for de udstedte tilladelser (som også omfattede andre forhold, fx. begravelsesbreve, skilsmisser

o.l.). Sammen med regnskabet indsendtes de originale ansøgninger til Danske Kancelli. Bemærkningen i dokument nr. 8 om den tinglæste bevilling førte til, at ansøgningen kunne fremdrages på RA. Hertil bidrog yderligere, at der i Privatarkivet findes den blanket, hvorpå tilladelsen er meddelt. Bemærkelsesværdig er den præciserende rettelse i ansøgning fra "mine" til "vore fælleds" børn.

Bentzen. 1842. Fulhenskiøde

Til Kongen.

Ydiny Bjørn og Bjørn i Moer Niw Mand Gaardmand
 Bjørn, Skanderborg Amt, Andreas Nielsen far i
 d. 8de Aug. 1842. Ydiny ar den 28de af m. med
 Karen Marie Mikkelsen. Ved en afgaard, og far afhaar
 datter, Lene afhaar afhaar, Lene og folgaard i Ragna's
 Gaardmand Andreas Niel. I Tab med mig anlaad Børn,
 sen i Ydiny, aufoj ar alle, nemlig:
 underdanygt om allemaal, 1. nu Poul Niels, 17de Aargr.
 siggt Pernille til af far, 2. nu Datter Barbara
 sidde i siggt af Bon afhaar Marie - 19 Aar og siggt,
 hanna afhaar afhaar Mand, 3. nu de stue Marie, 15 Aar,
 og til af siggt med Børn, 4. nu Poul Anders - gaar -
 froudar, naar far i tiden Lene Emming far farwite
 maatte helig siggt afhaar og far last siggt.
 Lene Niels afhaar. -

na far mig aufoar det
 gannliggt far mig og hanna
 Børn, at Børn forhaar ind,
 til miden indid under
 min Beslyggt, far nu,
 var far farvad alle min,
 underdanygt af aufoar Lene

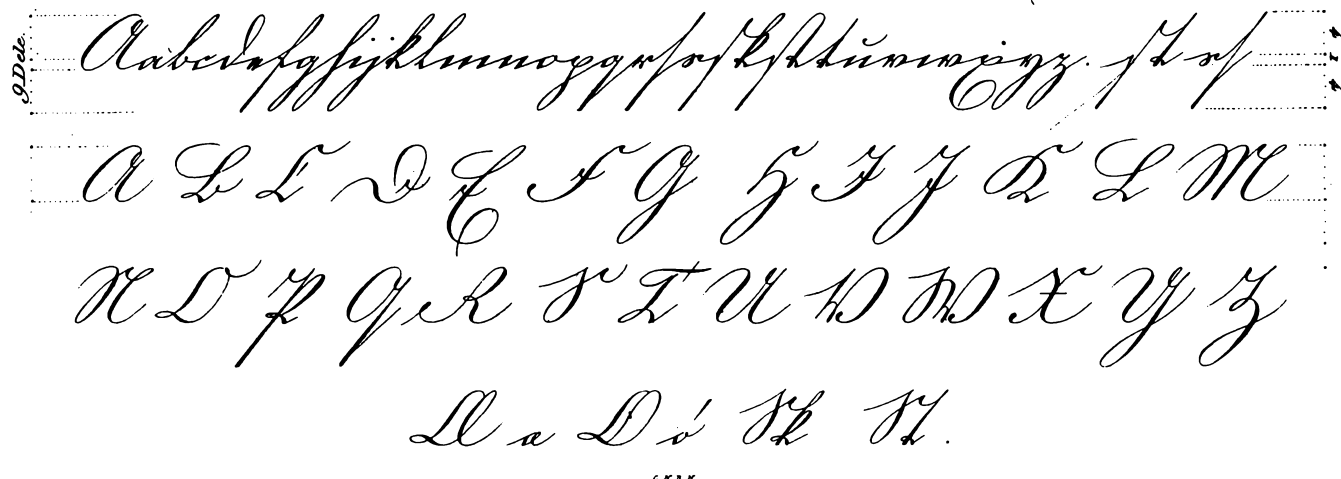
Commissar af Excu.
 Jør. J. Nielsen i Hofjend

Aftægts Contragt

Jeg under skrevnene Anders Nielsen af Yding tilstaar herved, at af omsorg for min Broder Peder Nielsen, som i Mange Aar har været i min Gaard, har besluttet, at ifald han skulde overleve mig da at sikkre Han hans Ophold paa livstid saaledes som følger

1. En stue paa 2de Fag i stuehuuset skal saasnart fornødent Giøres i standsættes til ham med Loft Vinduer og Dører Saaledes at den kan beboes –
2. Hans Spise nyder han i huuset med Gaardens Folk eller og om han saadant Mätte ønske, da tilbrenses det ham i hans stue saaledes Som Gaardens Folk fo er det, –
3. Hans fornødent Ilde brændsel skal han have af Gaardens brendsel –
4. En forsvarlig Seng af Gaardens Senge Maae Ham over leveres, som han Maae benøtte sig af hans Livstid, men efter hans Døe tilfalder den Gaardens Eier –
5. Hans fornøden klæde baade Gangklæder og Linnet skal han Nyde af Gaardens Eier, Samt Vask og Syning hvad som behøves –
6. Hvert Aar Nyder han 4rd til toebak, som Gaardens Eier skal levere ham i 4r Termini nemlig 1 st Januar 1 st April 1 st Juli 1 st October Hver Gang 1 rd –
1 - 1 - 8 bet.

Større Dansk Haandskrift

10) Aftægtskontrakt, 1842, 28. juni. (Privateje).

Kort før sin død i 1842 oprettede Andreas Nielsen denne aftægtskontrakt for sin broder. Tinglæsningen skete 19. august. Peder Nielsen døde 1865, 79 1/2 år gammel, fremgår det af en sammen med kontrakten opbevaret dødsattest. Ikke desto mindre blev kontrakten først

aflyst i 1887. Tallene i nederste venstre hjørne angiver det beløb, der blev indbetalt i tinglæsningsgebyrer. Alfabetet er gengivet efter: Samling af Alfabeter, udg. fra Ed. Bærentzen & Co., Kbh. 1839.

afsløst Brevbrev

Bentzen. 1842. Falkenskiold

Sol 18

Jeg er indvunden af den store og velsignede af
jeres blygsamhed, og at jeg har været
Lægen i den og velsignelsen i mange Aar
Saa og end i mine Gaard, som jeg vilde, at
jeg selv har, og den er en Lykke for mig, da jeg ikke
har haft nogen anden Lykke, som jeg følger

1. Jeg har været i den i den sidste del af
den sidste Gionas i den sidste del af den med
af den sidste og den sidste af den sidste
Lægen.
2. Jeg har været i den i den sidste del af den med
den sidste af den sidste del af den sidste del af den
den sidste del af den sidste del af den sidste del af den
den sidste del af den sidste del af den sidste del af den
3. Jeg har været i den i den sidste del af den med
den sidste del af den sidste del af den sidste del af den
4. Jeg har været i den i den sidste del af den med
den sidste del af den sidste del af den sidste del af den
5. Jeg har været i den i den sidste del af den med
den sidste del af den sidste del af den sidste del af den
6. Jeg har været i den i den sidste del af den med
den sidste del af den sidste del af den sidste del af den

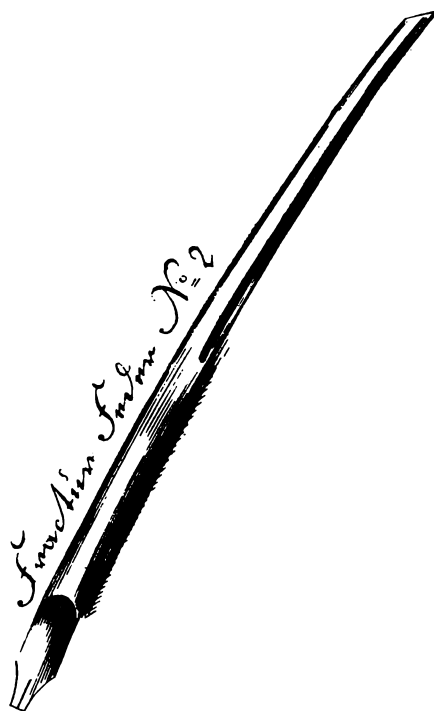
Udskrivt
af
Woer Herreds Brandtaxations Protokol Litr. B.
No. 436

Aar 1837 den 31 Juli er af undertegnede Branddirecteur og Taxationsmændene Sognefoged for Yding Sogn Rasmus Christensen og Brandfogden for Yding By m.m. Søren Hansen, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring:

Yding Sogn og By

No. 2252. En Gaard eies og beboes af Andreas Nielsen, forhen under Hoved No 5b, Bi no 2, forsikret for 1550 rbd, befandtes nu saaledes forandret og forbedret:

a:	Stuehuset, Norden i Gaarden, 20 Fag, 8 1/2 Al dyb, Ege under- Fyrovertømmer, murede Vægge og Straatag, alt til Beboelse med Loft, Vinduer og Døre, Køkken, Bryggers, i 3 Fag er Bræddegulv, samt 3 Skorstene og Bagerovn, taxeret for 1100 rbd Sedl., er	1100
b:	Et Tverhuus, ibygt Stuehuset paa dets nordre Side, i Syd og Nord, 3 Fag 8 1/2 Al dyb, at samme Materialier som Litr. a, alt til Beboelse med Loft, Vinduer og Døre, taxeret for 100 rdb Sedler er	100
c:	det østre Huus, 18 Fag, 8 3/4 Al. dyb, at samme Materialier som Litr. a og b, til Lade og Port, taxeret for 600 rdb Sedler er	600

11) Udskrift af Brandtaksationsprotokol, 1837, 31. juli. (Privateje).

Brandtaksationsprotokoller er en vigtig lokalhistorisk kilde. De førtes af særlig udnævnte branddirektører og opbevares i Landsarkiverne. Dog findes der i RA en del arkivalier vedrørende brandforsikringssager, hovedsaglig vedrørende kancelliet til principafgørelse fore-

lagte sager.

Litteratur: Bro-Jørgensen, J.O.: Forsikringsvæsenets Historie i Danmark. Kbh. 1935.

Christensen, Jens: Brandforsikringen gennem 150 Aar. Kbh. 1942.

Udsnit

Medlem af
Kongens Brandtaxations Protokoll. Nr. 436.

Aar 1774 den 21 Julii er af undersigned Brandtill.
næsten og capationsmanden Peder Foged og
Udvalg Peder, Martin Christensen og Peder Fog.
den 2den Udvalg Peder m. m., Peder Hansen, som
haver fulgjende Capationer til Brand og Likhning:

Udvalg Peder og Peder

Nr. 2752. En Capation, ind og holdes af Andreas Niel.
sen, for den inden hjem Nr. 56, Pæi Nr. 2, for sig,
den 2den 1770, befandtes ind og holdes, forandret
og forandret.

a. Stuehuset, Manden i Capation, 20 Day,
8 1/2 Gul. dyb, for Manden - Gymskolen,
med, murede Vægge og Stenatag, alt
hæve Mebels med Loft, Minder og
skind, Likhning, Pængend, i 3 Day indhold,
reguler, samt 2 Marskand og Pængend,
haveret for 1100 Gul. ind . . . 1100

b. Et enrum, i bygd Stuehuset med ind.
manden Pæi, i Bygd og Mand, 3 Day, 8 1/2
Gul. dyb, af samme Materialien som
Likhning, alt hæve Mebels med Loft, Min.
skind og skind, haveret for 1000 Gul. ind 100.

c. Det istad med, 18 Day, 8 1/4 Gul. dyb, af samme
Materialien som Likhning og dyb, hæve
Likhning og skind, haveret for 1000 Gul. ind 100.

Undertegnede Selveier Gaardmænd Andreas Niel
 „sen i Yding og Iver Jørgensen, Juel Stefensen
 og Niels Olesen af Saabye tilstaaer herved
 at have overladt i Fæste et stække Jord beliggen
 „de paa Yding Mark oven for Østerskoven, til Peter
 Vest og hans nu havende Hustrue paa deres
 Livstid, men skulde hans nuværende Kone før
 han ved Døden afgaae, og han derpaa indtræde i
 nyt Egteskab, da skal dette Fæste ikke længere
 bestaae end paa hans Levetid, end videre skal Peter
 Vest opføre paa forbemeldte stække Jord 5 Fag
 Huus paa hans eget Bekostning, og forsvarlig ved
 „, ligeholde saalænge han lever, og naar han og nuvæ-
 „rende Kone ved Døden ere afgangne, da skal bemeldte
 5 Fag Huus tilhøre os ovenmeldte som Eiere af Jorden
 det er bygget paa, endvidere betaler Peter Vest til
 os ovenmelte 3 rbdrl aarl. i de 3 første Aar den 1ste
 Maii og siden derefter aarl. betale os hvert Aars
 1ste Maii 6 rdb Sedler, saalænge han og hans Kone lever
 og skulde ved den nye Matricel blive ansat noget
 Hartkorn paa ovenmeldte stække Jord, da skal Fæste
 „ren være pligtig at erlegge alt hvad ifølge deraf
 paabydes paa forberørte Vilkaar overlades oven
 „meldte til Peter Vest og hans nu havende Hustrue deres
 Livstiid, i Fæste eller saalænge de Foreskrevne i alle maader
 efterkommer eller i Forsømmelse heraf, have de deres Fæste
 forbrudt. —

Til Bekræftelse under vor Haand og Segl
 Yding og Saabye den 16de Martii 1825. —

*ad et af af ij kl mu og gr af
 si og ij ad st st st st, . . . ! : . . .
 ad bar civil naar fik gas fift ikke
 jaan kriim lad mig ofte paa pris
 rof ser syk naar jvaxst zirlig.*

12) Fæstebrev på et husmandsted, 1825, 16. marts. (Privateje).

Dette fæstebrev, som indeholder nogle særdeles velpræciserede betingelser, synes aldrig at være tinglæst. Karakteristisk for denne skriver er de markante slutnings s'er

som fx. i 6. linie 3. ord "hans". Ligeledes karakteristisk for tiden er de lodrette streger, der anbringes i et stort T's "overligger", fx. næstsidste linie "Til".

Copie

Aftægts=Contract.

Oprettet imellem undertegnede Barbara Marie Anders Datter, Enke efter afg. Anders Nielsen i Yding og Andreas Nielsen samesteds.

Da jeg Barb(a)ra Marie Andersdatter, efter det imellem min afdøde sal. Mand d. 1. Maj 1777 oprettede og under 20de August 1779 Allernaadigst Confirmerede Testamente, haver fuldkommen fri Raadighed over det fælles Boe, og Jeg som den blevne længstlevende ei længere kan forestaae Gaardbesid, derover har solgt og ved Skiøde af dags Dato overdraget til bemeldte Andreas Nielsen min tilhørende og paaboende Selveier Gaard her i Yding skyldende af Hartkorn Agger og Eng 4 Tdr 3 Skp. 1 F. 2 4/18 Alb. og Skovskyld 9/17 Alb. tillig med dens paaværende Besætning og Inventarium, Sæd og Avl, Ind= og Udboe, af levende og Dødt, intet i no,, „gen Maade undtagen, for billig Kiøbesum, samt mod at give mig tilstrækkelig Ophold paa Gaarden min Livstid, saa er han med mig bleven forenede om følgende Undertægt, med videre:

1

Til frie Beboelse forbeholder jeg mig de 3 Fag Korshus ved Gaardens Stue huus, som afdeles og indrettes i Værelser med forsvarlig Ildsted, saaledes som det af mig forlanges, hvilket Andreas Nielsen stedse tilbørlig ved,, „ligeholder, paa Tag og Fag, ind og udvendig, uden mindste udgift for mig, derforuden forbeholdes i nærheden deraf, beqvem og god Leilighed til mit aarlige Ildbrændsels bevaring, samt et stk: Haugejord til fornøden Kaal og Madurter.

2

Til aarlig ophold for mig og holdende Pige til min Pleie og opvartning skal bemeldte Andreas Nielsen, fra den Tid jeg tiltræder Aftægts Værel,, „serne til Beboelse, og disse for mig efter Ønske behørig af ham er ble,, „ven indrettet, aarlig levere mig 3 Tdr 4 Skr tørret Rug 3 Tdr Byg Malt, 6 Skp Boghvedegryn, 3 Skp: Byggryn, 4 Læ Flæsk, 4 stk feede Giæs, og til smaae Husholdnings Sager, samt en Piges Løn 20 Rbdr reede Sølv. Hvert Aars 1te Maj og 1te Nov. leveres det halve af Kornet og til Mai Termin det øvrige, han besørger ligeledes i rette Sommertid leveret 8 Læs gode Tørv og 4 læs sauget og klyvet Træe, som det til Kakkel= =ovns Brænde kan bruges, begge Slags indsadt i det til mit Ildebrændsel forbeholdne Huus, han føder og græsser mig aarlig 1 Koe og 4 Faar med Lam, de sidste til slagtertid, og dersom Koen, jeg først udtager, kommer til Skade, dør eller ikke længere er tienlig til min Huusholdning, ombyt= =ter han den med en anden af Gaardens, hvilken jeg bliver tilsinds at udtage, og paa den tid Koen staaer seen, yder han mig 1 Potte sød Mælk daglig.

3

Foruden ovenanførte Ophold Korn Ildebrændsel m.m. skal Andreas Nielsen aarlig give mig 8 ale(n) stømpet Vadmæl, 6 ale(n) Hørlærret og 6 al Blaarlærret. Han skal vedligeholde Hegnet om det stk. Haugejord jeg for= =beholder mig at udtage, sætte og reise nyt Hegn at min Deel altid kan

13) Aftægtskontrakt, 1818, 14. oktober. (Privateje).

Denne i original - såvel som i en samtidig kopi - bevarede aftægtskontrakt fortæller i modsætning til det samtidigt udfærdigede skøde, (se nr. 14) at der i 1777 oprettedes et testamente ægtefællerne imellem. (se nr. 25). Den originale aftægtskontrakt og det originale skøde er skrevet med samme meget småtskrivende hånd. Tinglæsnings skete den 4. december og er indført i Voer - Nim

Herreds pante- og skødeprotokol folio 73. Af aflysningsanmærkningen i samme protokol fremgår det, at aftægtskonen døde 1829, den 4. april, men aftægtskontrakten aflystes først 1831, den 5. august. Iøvrigt er der i registeret til nævnte protokol fejlagtig anført, at aftægtskontrakten er afsluttet mellem Barbara Marie Andersdatter og søn (sic!) Andreas Nielsen.

Underskrevne Barbara Marie Anders,
 „datter, Enke efter afgl. Anders Nielsen i
 Yding. —

Gjør vitterlig: at have efter overlæg og med min undertegnede Laugværge, Sogne,
 „foged Rasmus Christensens Samtykke, solgt og afhændet, lige,
 „som ieg herved sælger, bortskiøder og aldeles afhænder fra mig
 og mine Arvinger til min afdøde Mands Søstersøn Andreas Nielsen
 og hans Arvinger, den mig tilhørende og iboende Gaard i Yding skyldende
 af Hartkorn Aggre og Eng 4 Tdr. 3 Skp 1 Fdkr 2 7/17 Alb. og Skovskyld 9/17 Alb,

tillige

med Kongens og Kirkens Anpart Korntiende samt Kirkens Anpart Qvæg
 „tiende af Gaarden, i alt af Aggre og Engs Hartkorn 4 Tdr 6 Skp. Fkr 15/34 Alb. og
 Skovskyld 12/17 Alb. efter vedfølgende General Krigs Commissair v. Schmidts

Skiøde

tinglæst 14 Dec. 1810, Gaard og Tiender med ald den Ret og Rettighed, men og med alle de
 Byrder og Forpligtelser derpaa hviler, og min sal. Mand og ieg eiet og havt haver, under
 Salget er indbefattet Gaardens paaværende Besætning og Inventarium, af Kreaturer og
 Avlsredskaber, Vogne Ploug og Harver, tillige al min øvrige Ind og Udboe af hvad Navn
 nævnes kan, der tilsammen til ham overdrages mod at nyde det ophold og den Forsørgelse
 af Gaarden min Livstid ieg ved hoshæftede under dags Dato oprettede Aftægts Contract har
 betinget mig, samt for kiøbesum 800 Rbdr rede Sølv, skriver Aate Hundrede
 Rigsbankdaler rede Sølv. — og da bemeldte Andreas Nielsen ved sin i Dag udstædte
 Pante Forskrivning til mig for en lige Sum, dermed har betalt Kiøbesummen ligesom
 ved forbenævnte Contracts underskrift forpligtet sig til samles nøiagtige opfyldelse
 særdeles med Hensyn til dens 6te Post, saa kiendes ieg for mig og Arvinger, ingen
 mere Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have til og udi for bemelte Gaard, dens Bygninger
 tilliggende Eiendome og Tiender, Besætning med videre hermed til ham som ovenan,,
 „ført solgt og overdraget er, men at det tilsammen skal følge og tilhøre hannem og
 Arvinger som et fast og uigienkaldeligt Kiøb, imod at svare alle Paalæg og Udgiv,,
 „ter til det Offentlige med hvad videre udredes bør —, til underretning derom
 afgt. Magister Borchs Skiøde af 30 Nov 1769 tinglæst 5te Juli 1770 til min sal. Mand
 hermed tillige overleveres, hvorefter ieg mod opfyldelse af Aftægts Contracten
 forpligter mig til at hiemle det Solgte. — Til Bekræftelse haver ieg dette
 Skiøde med ovenmeldte min Laugværge egenhændigen underskrevet i Overværelse
 af undertegnede 2de gode Mænd, som er anmodet til Vitterlighed at under,,
 „skrive. — Yding den 14de Oktober 1818. —

Barbara Marie Andersdatter

Som Laugværge — R. Christensen

Til Vitterlighed. — Christen Bjerre

Jens Olesen begge af Yding.

At intet andet Skriftligt ved nærværende Skiøde og den berørte vedhæftede
 Aftægts Contract, mellem os eller andre paa vores Vegne er bleven
 oprettet om indbemelte Salg og Kiøb — attesteres med vore Hænders Un,,
 „derskrivt. — Yding Datum ut supra. —

Sælger

Barbara Marie Andersdatter
 Som Laugværge. — R. Christensen

Kiøber

Andreas Nielsen

Ved denne Handel er betalt 1 rdb til Fattigkassen
 Lindhard.

14) Skøde, 1818, 14. oktober, tinglæst 4. december (Privateje).

Ligesom tilfældet var ved aftægtskontrakten oprettet i
 1853 (se nr. 5), således oprettedes også ved samme
 lejlighed i 1818 et skøde, hvorved gården overdrages til
 ”aftægtskonens” søstersøn. Denne meget pertentlige
 skrivers hånd findes igen i Voer- og Nim Herreders skøde-
 og panteprotokol. Det var ovenikøbet denne hånd, der
 indførte skødet i protokollen. — Datidens fattigforsorg
 fik bl.a. midler ved afgifter pålagt visse dokumenter, som

i dette tilfælde blev erlagt med 1 rigsdaler. At også den
 foreskrevne stempelafgift kunne berigtiges efter de fore-
 skrevne stempeltakster, måtte der, som det ses af margi-
 nalnoten, anvendes to ark stempelpapir. Barbara Maria
 Andersdatter har tilsyneladende selv signeret, men af en
 påskrift på aftægtskontrakten fremgår det, at hun har
 underskrevet med påholden pen.

I Mangel af No 11 første Klasse valederer No 10 og No 2 af første Klasse
 attesterer K.B. Secher

=4505=

Vi underskrevne 2de
 Mænd haver giort Bytte med hverandre
 om noget Skov, jeg Anders Nielsen over
 „lader et stække Skov, som jeg ved et Bytte
 med Niels Jensen boende paa Yding Mark
 haver til mig overdraget, beliggende i Yding
 Øster Skov, østen for Vejen der gaaer need ad Skræp,,
 „d til hvilket ovenanførte stække Skov, jeg herved over,,
 „lader til Andreas Nielsen i Yding, hvorimod jeg An,,
 „dreas Nielsen overdrager til Vederlag til forbemeldte
 Anders Nielsen i Yding et stække Tørvejord beliggende
 i Porupholt Moese paa Yding Mark, som haver tilhørt
 Niels Pedersens Gaard, ved den søndre side i Moesen,
 Hvilket bytte som vi herved haver giort med hverandre
 skal bestaae for os og Arvinger nu og altid, og det
 stække Skov og Tørvejord som enhver af os haver
 bekkomet skal vorde ham hjemlet frie for hver
 Mands Tiltale.

Denne vor mageskifte Contract haver vi under
 „skrevet, og ombedet 2de Mænd med til Vitterlighed
 at underskrive.

Yding den 18de Nov: 1811. —

Anders Nielsen Andreas Nielsen

Til Vitterlighed Jens Sørensen Chresten Bjerre

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M.

N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

a. b. c. d. e. f. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. s. t. u. v. w. x. y. z. a. c.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M.

N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. s. t. u. v. w. x. y. z. a. c.

15) Mageskifteskøde, 1811, 18. november. (Privateje).

Dette skøde synes aldrig at være tinglæst. Det karakteristiske for den gotiske skrift er buerne over u'erne fx. 1. linie, det 2. ord, som nøje må skelnes fra de buer (tøddel) "s" i stavelsesbegyndelse forsynes med. Se fx. Nielsen i 9. og 10. linie. En lignende bue (tøddel) ser man som oftest også ved bogstaverne H, fx. i 14. linie i ordet Hvilket. Den her gengivne bogstavsække er gengivet

efter: Alphabeter tegnet af Hendr. Wenzler, Kbh. 1818. De omtalte buer ses tydelig ved de store bogstaver C, F, H, K og S. Det er også værd at lægge mærke til de to forskellige former for "s". Det "lange" s anvendes altid ved en stavelses begyndelse, hvorimod de to andre former udelukkende ses ved stavesslutning, fx. Anders Nielssen i skødets 3. linie.

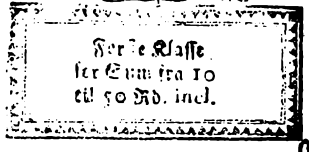
No. 1.

Eyb og Lyde Skilling.

= 2505 =

Betales med 48 Skilling

inche)

Vi indvies Kræmme

Men jeg har gjort sigte med hvar anden
 om sagst Hov, yng Andreas Nielsen om
 Ladst af Stalle Hov, som yng med af sigte
 1811. med Vinco Jansen bonde, paa Yding i Værk
 Ebbesen Jansen die søg og smedvagn, beliggende i Yding
 Ebbesen Hov, og den som Vagnen der gaaer med ad Hov
 Læe, gjælt om den anden Stalle Hov yng Jansen om
 Ladst die Andreas Nielsen i Yding. Jernmads yng M
 Oreas Nielsen smedvagn die Vinco Læg die Jernmads
 Andreas Nielsen i Yding, af Stalle Læg og beliggende
 i Lægkøll Mønst, paa Yding i Værk, som Jansen Læg
 Vinco indvies og Gaard, med den søndre Side i Værk
 gjælt, sigte som vi Jansen Jansen Gaard med Jernmads
 skal hvide, der os og Væggene sin agæld, og det
 Stalle Hov og Læg, som den anden af os Jansen
 hvide, skal mark, som gjælt, hvide som Jansen
 mands Læg.

Jansen har indgaaet Contract med mig indvies
 og om hvide, og med mig indvies die Værk
 af indvies hvide.

Yding den 18de Nov. 1811.

Anders Nielsen. Andreas Nielsen

Die Værk og Læg Jens Jansen, Presten Jern

Underskrevne Selvejer Gaardmand
 Anders Nielsen i Yding Sogn og
 Bye, Woer Herred og Nye Aarhus
 Amt, kiendes og hermed Vitter=
 =lig gjør : at have Solgt og af=
 =hendet, ligesom jeg og hermed
 Sælger Skiøder og aldeeles afhender

fra mig og Arvinger til min Søstersøn
 Andreas Nielsen og hans Arvinger, een
 mig tilhørende særskildt Ejendom i Yding Byes
 Syndre Mark beliggende, der i Forening
 med Rasmus Nielsen i Yding os er solgt af
 Olle Nielsen i Kiøbenhavn efter Skiøde af
 22de Martij 1786, bestaaende i alt af Hart=
 =korn Ager og Eng 1 Tdr 7 Skp 1 f 1 11/17 alb og Skov=
 =skyld 6/17 alb, hvoraf med det Kongelige
 Rente Kammers Bevilling af 24de Sept. 1806
 jeg som meldt sælger Skiøder og aldeles
 afhænder den mig tilhørende halve Deel
 af fornevnte Hartkorn Ager og Eng 7 skp 2f 211/34
 og Skovskyld 3/17 alb med tilhørende Bygning samt
 samme Anpart Hartkorns Konge og Kirke
 Korn og Qvægtiende, hvorudj aldeeles ingen
 Kongelige Pænge hæfter, da samme af det
 fulde Hartkorn er udbetalt den 10de junij
 1806 efter Skanderborg Amtsstues qvittering.

Og da fornevnte min Søstersøn
 Andreas Nielsen haver betalt mig for
 benevnte Ejendom den Accorderede Kiøbe
 =sum med 300 Rdr skriver Tre Hundrede Rigs=
 =daler, saa kiendes jeg for mig og mine
 Arvinger, ingen ydermere Lod Deel Rett
 og Rettighed, at have til eller udj forbe=.....

Yding den 25de junij 1808. —
 Selv eier Anders Nielsen.

16) Skøde, 1808, 25. juni. (Privateje).

Det er en særdeles selvbevidst sælger, — selvejer Anders Nielsen, der endog kan benytte sit eget signet med bogstaverne ANS indgraveret — som underskriver dette skøde. På dokumentet her fremtræder lakseglets sted dog kun som en sort plet. I afskrifter markeres seglets sted i reglen med bogstaverne L.S. (locus sigilli) omgivet af en ring. Det her gengivne skøde bærer endvidere en påtegning om at pastor Saaby i Østbirk har fået 12

skilling til fattiggassen, at Rentekammeret har tilladt afhændelsen og endelig at skødet er tinglæst 1810, 14. december. — Særlig karakteristisk for denne skriverhånd er de flotte buer som "d"erne er forsynet med. Ligeledes er legaturerne (sammenskrivningen) af bogstaverne sk og st markant gennemført og næsten i fuld overensstemmelse med de ved nr. 14 gengivne bogstavprøver.

Ulrich Christian Schmidten til Urup og Ring
 Kongelig Maits: General-Krigs-Commissair, gjør vitterlig:
 at have solgt, ligesom ieg og herved sælger, skiøder og al-
 deles fra mig og mine Arvinger afhænder til velagte og
 velfornemme Anders Nielsen Sognefoged og Lægdsmand
 i Yding, Kongens og Kirkens Anpart Korn-Tiende, samt Kirkens
 Anpart Qvæg-Tiende af Hans ejende og besiddende Gaards
 Hartkorn i Yding Bye Yding Sogn, som er Hartkorn Ager- og Eng
 4 Td 6 Skpr. 15/34 Abm og Skovskyld = 12/17 Abm :/: hvorunder det i Brug
 havende Annexgaards Hartkorn og hvoraf alle tree Tien=
 der til Præsten ydes, ej er beregnet :/: hvilke Anparter Tiender
 af ovenmte Hans Gaards Hartkorn ere Solgte bemde Anders
 Nielsen med ald den Ret og Rettighed og under de same
 Byrder og Forpligtelser hvormed jeg dem ejer, ejet og haft
 haver, hvorved erindres til Kiøberens Efterlevelse og
 Opfyldelse –

- 1) Til Yding Kirke liger Kirkejord 4 Skp 2 fr 2 abm som er forundt Præsten
 for Østbirk og Yding Menigheder til Brød og Viins Holdelse,
 og hvilket Han fremdeles beholdet som hidtil uden nogen
 videre Udgift af samme Hartkorn.
- 2) Sælgeren forbeholder sig Kalds-Rettigheden til Yding Kirke for at
 overdrage Hans Maits Kongen
- 3) Kiøberen og efterkommende besiddere af dette Hartkorn haver
 at svare fra førstkommende 1de April og fremdeles aarlig til
 rette Tiider og Steder, alle af Kirken, Kongens og Kirkens An-
 parter Korntiende og Kirkens Anpart Qvæg-Tiende paabudne og
 paabyden Skatter og Afgifter, samt alle andre Onera (byrder) som deraf
 saa vel som og af Kirkejordet skal betales og erlægges, saa og
 i Forhold dertil tage Deel i de Bekostninger der maatte be-
 høves til Kirken med dens Tilhørende og Ornamenters

And: Lægsmand

i u v w x y z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

aa bb cc dd ee ff gg hh ii jj kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu vv ww xx yy zz

af ba ca da ea fa ga ha ia ja ka la ma na oa pa qa ra sa ta ua va wa xa ya za

17) Tiendskøde, 1804, 31. marts. (Privateje).

Konge- og kirketiender såvel som andre skatter var ofte handels- eller forpagtningsobjekter i ældre tid. Ved dette skøde erhverver "velagte og velfornemme" selvejer, sognefoged og lægdsmand i Yding kongens andel i tiendeydel- sen fra hans egen gård. Den aftalte købesum, 396 rigsdaler, 1 mark og 10 skilling erlægges køberen kontant, et tegn på at gårdmanden må have været ret velstående.

Rettelsen af hartkornangivelsen skyldes, at der i den oprindelige opgivelse var iberegnet det hartkorn, som var udlagt til kirkegård, et areal der var fritaget for tien- der. Skødet er tinglæst 1810, 14. december. Fra samme år, 1804, stammer de her gengivne små bogstaver og bogstavkombinationer. De er trykt i: Modeller for Dansk Skrivt af Jørgen Sonne. Kbh. 1804.

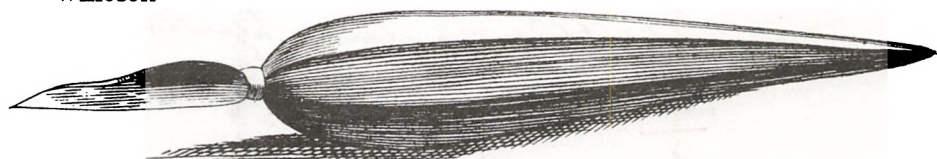
samtlige Jorder i Woerlodegaards Sogn, viiser de 2de Adkomst Breve dateret 23de Juni 1783 og 15de Augustii 1791, som herved fremlægges for at indlemmes Acten betegnede No 1 og 2.

Men at bemeldte Ør Closter Møllers Eier og Brugger — en mand, som ikke uden Tvang og skarp Tugtelse fydestgjør end ikke de fuldkommeste Pligter mod sine Medborgere — og saa har funden for godt at nægte denne Tiende Eier sin Rettighed, i tvende . paa hinanden fulgte Aar, nemlig 1801 og 1802, det vidner Tingsvidnet No 3 som herved følger for at lægges ved Acten; At indstævnte Hans Peter Møller ikke, ved den Expression jeg nyeligen tillod mig om hans Moralske Caracteer, er skeet for nær, derfor vil jeg, blandt flere mulige Beviis blot paaberaabe en imellem ham og Citanten passeret Højeste Retts Dom af 5te Juni 1802 betreffende en lignende Modtvillig Nægtelse i Aaret 1798, som følger i Notarialiter bekræftet Afskrift for ligeledes under No 4 at vedlægges Acten. — At Møller nu maae vorde pligtig at erstatte den nægtede Tiende og derhos erlægge Straf Tiende i Følge Lovens 2-23-5, at han bliver pligtig at betale den for begge de resterende Aar efter det som i No 3 pag 6 og 7 sees han paa sin Jord har avlet, samt at betale det førte Tingsvidnes og denne Sags Omkostninger Skadesløs, ja at han desuden, baade som den der ikke bedre har villet lade sig belære med en højeste Retts Dom, og som den der unødvendig ypper Trætte, vil faae at føle Tugtens Riis; Dette alt er paa Citantens Vegne min Paastand, under hvilken jeg med alle lovlige Forbehold denheder indlader Sagen

Bygholm den 16de Martii 1804

Ærbødigst

Willesen

18) Stævning af mølleren på Ør Kloster Mølle, 1804, 16. marts, afskrift af stævningsprotokol. (Privatarkiv).

Selv om man uomtvistligt besad retten til at oppebære visse tiender fra en enkelt lokalitet, var det ikke altid ligetil at få disse tiender inddrevet. — Det måtte Anders Nielsen i Yding sande. Ved et skøde, dateret 1783, havde han af Fuldbromølleren Peder Jørgensen erhvervet Ør Kloster mølles (= Voer Kloster Møllers) kongelige andpart af korntienden for godt 44 rigsdaler og ved et skøde, dateret 1791, tillige af U.C.v. Schmidten købt Voerldegård kirkes andpart af samme mølles korn- og kvægtiende for 50 rigsdaler. Men lige fra overtagelsestidspunktet var det vanskeligt for ham at få Kloster Møllers ejer til at udrede tiendeydelserne. Der måtte flere retssager til før, han opnåede en tilfredsstillende ordning. Den her omtalte Kloster Mølle er beliggende ved Gudenåens indløb i Mossø. De "kruseduller" siden begynder og ender med, findes

på alle afskriftens næsten 100 sider og er anbragt for at forhindre, at ubeføjede tilføjelser upåagtet kan anbringes på den pågældende side. Afskriftens rigtighed bevidnes iøvrigt af "Kongelig Majestæts Borgmester og Byfoged i Horsens. . . etc." Nicolai Christian Carøe. Henvisningen til lovens paragraf 2-23-5 er en henvisning til Chr. V's lov. Den nævnte paragraf omhandler bønderes tiendeplicht.

Til penneførerens særpræg hører, at han ved "g" midt i et ord laver en sløjfe fornedet og viderefører stregen derfra til næste bogstav. Er "g" der imod det sidste bogstav i et ord, trækker han g'ets nedre del i en bue modsat skriveretningen og op gennem de foranstående bogstaver, jfr. 6. linies 1. bogstav og i samme linie ordene "Trang" og "og". Det manglende "l" i 7. linie er naturligvis kun en skrivefejl.

Samtlige Forord i Hoerladesgaard Foged, nifer den
2de Oktober, som dateret 23de Junii 1783 (og 15de Aug.
Augusti 1791, som formod formelsgeset for at indlaanes
Aften betragende, N: 1 og 2.

Men at bemerke at Kloster mottog sine og sine
egen - nu maaned, som ikke sidder lang og Paap ligetil
Ligningsorden med ikke de fued som i den Pligter med
sine Medborgere - og saa som sinde for godt at
nogte sinde Ligning sine indklybte, i sinde
paa sinde og fulgt i den, nemlig 1801 og 1802,
at indse Ligningsorden N: 3. som formod følger
for at legge med Aften; At Fued som i den Hans
Peter Molles ikke, med den Exemption sig sigelig
sillede mig om sine moraliske Carakter, og Paap som
med, hvorfor mig sig, blandt flere mindelige Bemærk,
blot paabemærke om indse sine og Citantens papir
gjælte ikke som af 5de Junii 1802 betragende om
Ligning med millige Nogte i den 1798, som
følger i notarialitet betragte Affairer for ligale,
at indse N: 4 at indlogge Aften.

At Molle indse om den pligtig at anstalt sine sig
sine Ligning og hvorfor nolegge Noget Ligning i følge som i
2- 23- 5; at saa blinde pligtig at betale sine for begge
de indse den den istand det som i N: 3 pag. 6 og 7
saa saa paa sine Ford for anstalt sine at betale
det første Ligningsorden og sinde Paap Omstændig
sindstov; ja at saa indse, baade sine sine
sine ikke sine sig sillede lade sig betale med
om sig sine ikke sine, og som sine sine indse
sig sine trok, mig saa at sine Ligning ikke;
sine alle om paa Citantens Noget sine Paap
sine sine sig, med alle om sine som sine,
sine indse sine. — Indsig
Bijholm den 16de Martii 1807. — Willesten 19

Nicolai Christian Carøe
 Deres Kongelige Majestæts bestalter Borgemæ,,
 „ster og Byefoged i Horssens Herretsfoged og
 skriver udi Woer og Nim Herreder samt Bir,,
 „kedommer og Skriver til Steensballegaards Birk.
 Gjør Vitterlig at Anno 1802 den 30te Januari

blev af mig holdet offentlig Auction udi Sterveboet
 efter afg. Peder Nielsen og Hustrue i Yding over bemeldte Sterveboes
 Huus med tilliggende Kaalhauge –

Auctionen var bekiendgiort saavel i Yding som alle omkring
 liggende Sogne. –

Efter adskillige Opraab, Bud og Overbud blev Sognefog=
 den Anders Nielsen i Yding Høystbydende for den Summa 52 rd.
 hvilket høyste Bud af vedkommende blev approberet og Huuset alt=
 saa Anders Nielsen som Eiendom tilslagen – og da An=
 ders Nielsen nu har betalt ovennævnte Summa Halvtredssinds=
 tyve og Toe Rigsdaler og i øvrigt opfyldt Auctions Conditionerne,
 Saa sælger Skiøder og afhænder jeg herved paa Embeds Vegne,
 fornævnte Huus med tilhørende Kaalhauge i Yding Bye og Sogn
 Aarhus Amt saaledes som afg. Peder Nielsen og Hustrue
 det haver Eiet og med ald den Rett og Rettighed som det
 ved Skiøde fra Grev Hardenberg Reventlow af 18de Mai 1795 er
 Solgt og afhændet, til Sognefoged Anders Nielsen i Yding
 og hans Arvinger som deres lovlige Eiendom –

Til Bekræftelse under min Haand og Forsegling –
 Horsens den 21de Junii 1802

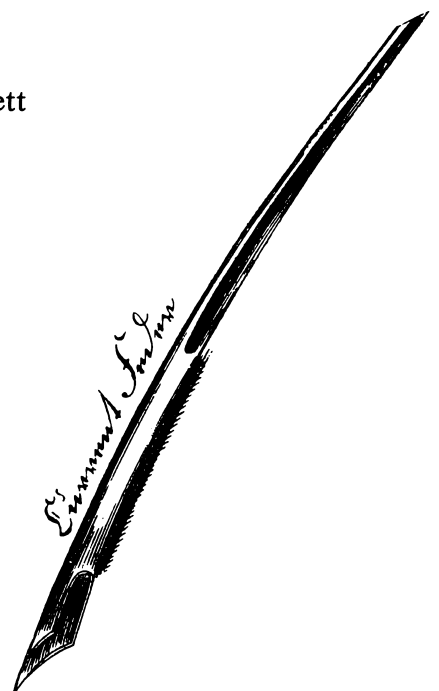
N.C. Carøe

Efter § 185 betalt Tree Rigsdaler Siger 3r

(L.S.)

Læst for Woer og Nim Herreders Rett den 3de September
 1802, og indført i samme Retts Pandte= og Skiøde Protocoll
 Fol: 64. Da mig er foreviist Baron Hardenberg Reventlows Skiøde
 til Peder Nielsen af 18de Mai 1795, tinglyst for Skanderborg Birke Rett
 den 29de october 1795
 paa det herisolgte, og Eiendommen ei i det mig fra bemelte Birk
 leverede Pandte Register findes
 af Peder Nielsen forhæftet, ligesom ingen forhæftelse findes i
 min Retts Pandte Protocoll,
 Saa attesteres saadant herved, Betalt Fem Mark Sex Skilling
 Siger 5,6 Sk.

NCCarøe

19) Auktionsskøde, 1802, 21. juni. (Privateje).

Den knudrede skrift i dette auktionsskøde er borgmester
 i Horsens og herredsfoged i Voer-Nim herreder, N. Chr.
 Carøe's egen hånd. Dokumentet er forsynet med hans
 eget signet, som her på gengivelsen kun ses som en sort
 plet. Tinglæsningsanmærkningen er påført af en anden
 hånd, jvf. nr. 20.

Tallet = 4481 = øverst på dette dokument er stempel-
 papirets løbenummer. Det svarer til lignende tal, som ses
 på alle andre i denne bog gengivne dokumenter, når de
 er skrevet på stemplet papir.

Tegningen af gåsepennen er fra: Calligraphie oder. . .
 Vorschriften von Johann Gottfried Webers. Hanau 1775.

Christian Heinrich August
Baron af Hardenberg Rewentlow
Til Stamhuusene Friisenvold, Löystrup, Bruusgaard,
Caløe, Krænkerup, Rosenlund og Nørregaard. —

Giør Witterligt: At som Hans Majt. ved meddelte
Bevilling under 2den Janv. d.a. Allernaadigst har Tilladt
at fra Stam Huuset Friisenvold Gods, maae afhændes
endeel Strøe Gods, samme langt fraliggende, og
deriblandt et Jordløs Huus udi Yding Sogn og
Bye i Schanderborg Amt, Woer Herred, som ved
accordt er tilsagt beboeren Peder Nielsen til Eje
imod derfor betalte Kiøbe Summa 50 Rdler.

Altsaa Sælger, Skiøder og afhænder ieg,
fra mig og mine Arvinger, samt Stam Huusets
efterkommende Ejere i Kraft af den paaberaabte
Kongl. allernaadigste Bevilling, til fornevnte
Peder Nielsen, berørte af ham paaboende Huus
med alt den Herlighed og Rettighed, som dertil
ligger og af Arrilds Tiid tillagt haver, intet
undtagen i nogen Maade, saaledes det har
været Ejet til Stam Huuset, og af Beboeren
hidtil er benyttet, saa at bemelte Kiøber
Peder Nielsen og Arvinger, Skal og maae
have, nyde bruge og beholde til bestandig Arv
og Ejendom bemelte Huus, og giøre sig det saa
nyttig som Han eller De paa lovlig Maade.

20) Skøde, 1795, 18. maj. (Privateje).

Hovedparten af dette skøde er efter al sandsynlighed udfærdiget i Skanderborg eller på Friisenvold. Dateringen, påført med en anden hånd, er derimod sket i "Wenstein" i Holsten, hvor stamhusbesidderen har signeret og J.E. Colbjørnsen kontraseret som curator. Yderligere er der til dette skøde at bemærke, at det i modsætning til de hidtil viste vedrørende Yding ikke er tinglæst ved Voer-Nim herredsting, men på Skanderborg (Rytter) Distrikts birketing, idet Yding sogn hørte under Skanderborg Rytter-distrikts jurisdiktion. Tinglæsningen skete 1795, 29. oktober.

Ved strøgods forstås de bøndergårde, husmandssteder og gadehuse som lå langt fra det gods (sædegård, stamhus, hovedgård etc.), de hørte under. Da der åbenbart ikke tidligere har været udstedt skøde vedrørende dette hus, anvendes vendingen "af Arrilds Tid" for at udtrykke, at retsforholdet har bestået i umindelige tider, "af alders tid".

Litteratur herom bl.a.: Jørgensen, Poul Joh.: Dansk Rets-historie. Kbh. 1940, s. 463 ff.

No. 2.

En Halv Rigsdaler.

1795.

Christian Heinrich August
 Baron af Nordenberg Resentlow
 til Hattumseu Friisenvold, Røjstrup, Brønd
 gaard, Falbe, Krænkørup, Rosenlund og
 Nørregaard.

Vor Villerligt: Hi som hanc Majt sid indskrævet
 Brevilling isindes 17de Jan. d. a. Oeroverraadigt for Seccad:
 at fra Hanc Majt Friisenvold gode, anaar affordne
 andine Hvar gode, samm langst Kvaliggen, og
 andiblandt at Loddet hinc sid: Young Rogn og
 Bøgn i Schanderberg Amt, Noer herred, som and
 anad nu tilagt Loddene Lader Nielsen tre Gjen
 sind Langen betæct hiehn Lommen, Bølden,
 Letha Boegen, Skidene og affordne sig,
 som mig og mine Oeroverraadigt samt Hanc Majts
 af Hanc Majts hinc, i kraft af den saabevælte
 kongl. oeroverraadigt Brevilling, de foroverraadigt
 Lader Nielsen, hvort af hanc saabevælte hinc
 sid and den hincigste og Røttigste, som hvort
 ligger og af Ansees sid beengt fann, nicht
 indtagen i nogen Maaden, saalende sid fann
 andet sigt til Hanc Majts, og af Loddene
 sidie nu beengt, Nu at hvort hiehn
 Lader Nielsen og Oeroverraadigt, sid og anaar,
 som, nicht, bringe og beoede til hvordig Oer
 og hvordan hvort hinc, og giore sig til, sa
 nichtig som hanc alle de nu lovlig Maaden

Torsdag den 31 Julii har at møde om Formiddagen Klokken 9: slet for sammen For retning saaledes at udføre som de den herinden Retten Næste Tingdag efter Endelig kand afhieMLE, alt imod Betaling.

1792: den 2den Augustij

For retten mødte Anders Christensen i Elling og Rasmus Laursen i Taaning og fremlagde een udmeldelse her fra Retten af 26. Julii sidst, der lyder saaledes: — No 3: C7 Timus/1792 - 12 Skl. Friderich Carl Muncheberg i Skanderborg, Doctor Juris uti usqve Kongelig Maiestæts Birke-dommer i det Skanderborgske District gjør Vitterligt: at Aar 1792 den 26de Julii mødte for Retten, Søren Mortensen af Yding paa egne og øvrige Yding Skole Districts Be., boeres Vegne og fremlagde mod Skoleholder Jens Andersen i Yding een Stævning af 18de Julii sidst, derefter Begiæring blev læst og Protocolleret. — Hvorefter Søren Mortensen begiærte i Følge Stævningen 2de Mænd udmeldet til at Syne hvorledes Yding Skole i Henseende til dens Brøstfærdighed og Indretning nu befindes, alt efter Stævningens Indhold. — Thi bliver til forstaaende Syn at forrette herved udmeldet Anders Christensen i Elling og Rasmus Laursen i Taaning.

A B C D E F G H I J K L M N

O P Q R S T U V W X Y Z

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

21) Copi af synsforretning vedrørende Yding Skole, 1792, 31. juli . (Privateje).

Skolelæreren i Yding og skoledistriktets beboere var blevet uenige om skolens vedligeholdelsespligt. Beboerne stævnedes derfor skoleholder Jens Andersen, som på sin side begærede en synsforretning over skolen. Resultatet af denne synsforretning er indført i Skanderborg Birketings protokol under 2. august samme år og viser, at skolen var så brøstfærdig, at synsmændene

helt opgav "støkkevis" at beskrive de mangler, de fandt. Anders Nielsen, sognefogeden i Yding, repræsenterede trods barnløshed Ydingbeboerne i denne sag, og dokumentet blev derefter liggende i hans gemmer.

Typisk for denne hånd er hans a'er og det sving, hvormed han afslutter det sidste ord på hver linie.

61418

Vi Undertegnede Mænd af Yding
 Nanflig Anders Nielsen Lægsmand og Niels Pedersen
 Nørgaard samt Peder Lausen alle af Yding haver
 samtlig med hverandre jndbyrdes jndgaaet een
 forening med at Skifte Skouskift paa følgende Vilkaar
 og Contracht som følger:

1) Haver Vi 2de Mænd Anders Nielsen og
 Niels Pedersen 2d Skouskift kaldet Iebes Krog beliggende
 i Peder Lausens jndmarks Lod, som den er Peder Lausen til-
 hørende og skal have i Eje til sin brug og nytte. —

2dt Der imod haver ieg Peder Lausen et Skouskifte
 i Øster Skouven ved Skræpkilden efter Vandløbet, og den
 synøst Slage/sænkning/som gaae til Ejer Vej og Alt det Vesten
 for samme Vandløb og Slage skal tilhøre Anders
 Nielsen og Niels Pedersen i stædet igien, hvilket af os
 paa begge sider skal være uigienkaldelig og uryggelig
 til stadfæstelse Haver Vi dette egenhændig underskrevet
 Desuden om bedet Søren Sørensen og Jens Nielsen begge
 af Yding med os til Vitterlighed at underskrive

Yding d: 4d May 1792

P: Lausen

Anders Nielsen, Niels Nørgaard
 Til Vitterlighed efter begiæring
 Søren Sørensen
 Jens Nielsen

Læst for Retten paa det Skanderborgske Districts
 Birketing den 18d Maii 1792 i Iustits Protocollen
 antegnet og Ord til andet
 (Pante Protocollen indført test(eres))

a b c d e f g h i j k l m n o p
 q r s t u v w x y z ff ffo ffl fl a ö

22) Skøde vedrørende et skovstykke i Yding skov, 1792, 4. maj. (Privateje).

Penneføringen hen over papiret træder i dette dokument tydeligere frem end i nogen af de hidtil viste. Især er det iøjnefaldende, at visse bogstaver udviser en fortykkelse af linieføringen, når pennen føres ned ad på papiret. Markantest er dette i bogstaver som "S" (Skifte, Skou) og V (vi).

På side 2 bærer skødet iøvrigt en tilføjelse, dateret 1797, 6. februar, der præciserer skeldragningen og fortæller,

at der nu er sat tvende skelsten ved yderpunkterne. Morsomt er tingskriverens krusedulle, der indleder tinglæsningsanmærkningen og forskønner L'et i "Læst". De små bogstaver er gengivet efter: Den unge Skrivers Vejviser. U.s. og år.

Bemærk især de to former for s og sammenskrivningen (legaturer) sf, ss, st og sk.

No. 1418

No. 4.

1792.

Stre og Lybe Skilling.

Di Underhændte Mønt af Udning
Kongelig Anders Nielsen Lægen og Niels Pedersen
Norgaard samt Peder Laursen alle af Udning, hævder
søndag med hinanden indbyrdes indgaaet om
gennem sinning om et skift skriftligt gaa sig med skikken
af Contract sin gaaet

Den hævder A. L. Mønt Anders Nielsen og
Niels Pedersen L. skriftligt skædet Leberkrøg beliggende
i Peder Laursen ind ma. de lod, som er i Peder Laursen til
Gæssende af sine gæsser die sin bring og resten
i den skilling med skift skriftligt og skift
sindst skift som gaaet die gæsser og skædet skædet
for hinanden skædet og skift skriftligt Anders
Nielsen og Niels Pedersen i skædet, gæsser og
gæsser gæsser sine more i gæsser og indgæsser
die skædet gæsser A. L. skædet skædet indgæsser
skædet om skædet Søren Sørensen og Jens Nielsen gæsser
af Udning med et die skædet skædet indgæsser

Udning af A. Skædet

Paulsen
Anders Nielsen, Niels Norgaard
i skædet skædet gæsser i Søren Sørensen
Jens Nielsen

Udning af skædet gæsser skædet skædet skædet
skædet skædet 18de Maj 1792 i skædet skædet
skædet og skædet skædet skædet

Edele Cathrine Severine Soelberg Sal:
 Etatz Raad Rothes Efterladte til Urup og Mol.,
 drup Krog, gjør Vitterligt: at have solgt, li.,
 ge som jeg herved sælger, skiøder og aldeeles fra
 mig og mine Arvinger afhænder til Velagte

Jens Andersen Schandrup Skoleholder i Yding Bye,
 Niels Ottensens Enkes forrige Gaards-plads med sit Fortog
 i bemelte Yding, tilligemed derpaa reservede 8 Bin=
 dinger Huus, og Haugen ved samme, samt fuld Rettighed
 for den heele nu solgte Gaard i Byens Gadejord, Saa
 at bemeldte Huus med foranførte Tilligende, og al Her=
 ligheden til samme, fra nu af og herefter, skal tilhøre
 Jens Andersen Schandrup og Arvinger, som en fast og
 u-igienkaldelig Ejendom, da han for samme haver betalt
 mig 196 rdl, siger Et Hundrede Halffemtesindetyve og Se(x)
 Rixdaler, De øvrige solgte Bygninger paa Gaarden,
 ere Kiøberne i deres Skiøde forbunden at have bortflyttet
 inden 1ste May 1786: — Thi kendes jeg mig og
 mine Arvinger ingen ydermeere Lod, Deel, Rett eller
 Rettighed, at have til eller udi forbemelte Huus med sit
 Tilliggende. Skulle mod Formodning, alt eller
 noget deraf ved Lov og Dom, formedelst min
 Vanhiemmel, blive Kiøberen eller Arvinger fra.,
 vunden, bepligter jeg mig og Arvinger igjen
 efter Lovlig Adfærd at holde Kiøberen skadesløs.

Til Bekræftelse haver jeg tillige med min
 Laugværge Høyædle Velbaarne Hr. Justitz-Raad
 de Thygeson til Mattrup dette egenhændigen
 underskrevet og Forseglet, og ombedet Velær.,
 (Urup den 25te Juny 1785)

23) Skøde, 1785, 25. juni. (Privateje).

Dette dokument bærer iøjnefaldende præg af at have henligget i sammenfoldet tilstand i privatarkivet. Det viser også, at skriveren har knap så mange karakteristiske skrivevaner i sin penneføring end hånden i det foregående dokument. Tinglæsningsanmærkningen på bagsiden

og dateringen "Skanderborg Distrikts Birketing 4. Maj 1786" er skrevet af samme hånd som anmærkningen i nr. 22.

Bogstavsækken er gengivet efter:

Danske Forskrifter af Eduard Bjerring. Kbh. 1843.

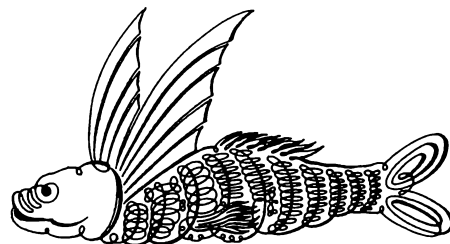
Landevei, og afsættes med 16 Alens Breede, der „næst faaer han en udlod i Lykke Marken paa omtrent 8 Tønder Land.

Q No 16 Mads Hendrichsen faaer sin Lod paa 3de Steder, nemlig: i een Indmarks Lod ved Gaarden ongefær de 2/3 Deele, en Lod i Lykke Marken tæt østen Kirken paa 3 Tønder Land, og Resten i een udlod i Gammel Jord Buggesballe og Bøggedras etc! indtil Skoven.

R No 18. Anders Nielsen tildeles ligesaa sin Jord paa 3de Stæder nemlig: een Indlod ud over hans Toft, samt det meste af Søren Sørensens Toft, fra det norøst Hjørne af Søren Søren „sens Kaalhauge, over til Taul, den nordre Ende af Gadekiær, samt af Taul Blokkes, Lille Lykke og Festemads udtill Skoven, der „næst en Lod i Lykke Marken i Frou Blokkes samt af Gammelbye og Hylling Agre, og en udlod norden Mads Hendriksens Indmarks Lod, fra Veien og til Skoven.

S No 19 Søren Sørensens Annx, tildeeles på 2de Stæder, nemlig: en Indmarks Lod, over til Taad samt den nordre side af Kirkegaardens Blokkes Gadekiær, store Lygge Agre, af Frueblokkes og Gammelbye Agre, samt af Hylling Tostie og Tislund Agre, og en udlod sønden Niels Iversens udlod, fra Landeveien og til Skoven

T Til Skolen som stedse har havt sin Græsning herpaa Marken, og ingen andensteds i Distric „et, udlægges i Følge Forordningen 5 Tdr Land

24) Udskiftningsforretning, 1784, 8. september, kopi. (Privateje).

I århundreder havde bønderne i en landsby drevet deres jordbrug i almindelig jordfællesskab. Ja, bonden måtte end ikke ifølge Dansk Lov 3-13-13 indhegne sine markstykker uden landsbyfællesskabets samtykke. Men med landbrugets begyndende modernisering i anden halvdel af 1700'tallet, blev også udskiftning af fællesskabet en nødvendighed. Se herom nærmere i: "Håndbog for Lokalhistorikere" og den der anførte litteratur om emnet.

Den her gengivne side af udskiftningsforretningen vedrørende Yding sogn omhandler naturligvis først og fremmest Anders Nielsens gård. Af indledningen til det 14 sider lange dokument fremgår det, at landinspektør Haar foretog udskiftningen (og opmålingen) på "Skanderborg Amts Landvæsens Commissionens Vegne". Den-

ne var oprettet iflg. forordning af 1781, 23. april. Amtskommissionernes arkivalier, herunder et omfattende udskiftningsmateriale, er nu for største delens vedkommende afleveret til landsarkiverne.

I det her foreliggende tilfælde synes originalen dog på et vist tidspunkt at være bortkommet, eftersom kopien her på sidste side bærer påskriften: "Ordlydende med Forbemeldte bekræftede Afskrift, da Original Forretningen ikke fandtes i Amts Archivet, Aarhus Amts Contoir den 28de Aug. 1804"

Disse udskiftningsforretninger er en uvurderlig kilde til enhver lokal- og slægtshistorisk undersøgelse, især da der ofte er vedlagt et vist kortmateriale.

Lundene og Hestene med 16 Alene Bønder; der
rest faar sin udlad i Lille Markku paa
nordre Søndre Land.

Q. N° 16. Mads Hennrichsen faar sin Lade paa Gd.
Høder, nemlig: i nordre Søndre Land med 9 Alene
og 1/2 Alene Land, og Lade i Lille Markku
paa Søndre Land, og Høder
i den udlad i gammel Jord Bøgersballe og
Bøgersballe etc. i Lille Skovne.

R. N° 18. Anders Nielsen beholder Ligningsjord
paa Gd. Høder nemlig: nordre Søndre
Land Lade, samt alle søvte og 1/2 Alene Søndre
Land, fra alle søvte, Høder, og 1/2 Alene
Søndre Land, samt alle Lade, den nordre
Lade og Guldskov, samt 1/2 Alene Blokke,
Lille Lade og Søndre Land, i Lille Skovne; der
rest i Lade i Lille Markku i Søndre Blokke
samt 1/2 Alene og Højleilig Land, og den
udlad nordre Mads Hennrichsen i Søndre
Land, fra Søndre og Lille Skovne.

S. N° 19. Søren Sørensen. Anne, beholder paa Gd.
Høder, nemlig: i Søndre Land, samt 1/2 Alene
samt alle søvte i Lille Søndre Blokke
Guldskov, samt 1/2 Alene Land, og Søndre Land og
Guldskov Land, samt 1/2 Alene Lade,
og Lille Land, og den udlad i Lille Skovne.
Søndre Land, fra Søndre og Lille Skovne.

T. Lille Skovne som Søndre Land samt sin Guldskov
Søndre Markku, og ingen Høder og Høder,
Lade, udlad i Søndre Søndre Land i Lille Land

Saaog
278 Anders Nielsen og Hustrue, Testamentes
Confirmation

C 7mus

G.A.V., at efter som hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begiert, Vores allernaadigste con,, fimation paa efterskrevne Forskrivelse, lydende Ord efter andet som følger: Kiendes Vi underskrevne Egtefolk, ieg Anders Nielsen, Selv Ejer Bonde i Yding Bye, Schanderborg Amt, Woer Herred og ieg Barbara Maria Anders Daatter, hans Egte Hustrue og herved tilstaae at eftersom vi Udj Vores Egteskab ingen Livs Ar,, vinger have eller kan vente, saa have Vi af en oprig,, tig Egte Kiærlighed og Omhue for hinandens Velfærd, og paa det den liden felles Boe som Vi med Møye have samlet, ikke ved den enes dødelige Afgang skulde blive adspredt, eenstemmig og med Velberaad Hue, med Hinanden samtykt og besluttet, dog paa hans Kon,, gelige Mayestæts allernaadigste Confirmation at naar det maatte behage Gud en af Os ved Dø,, den at bortkalde, skal den længstlevende beholde den he,, le felleds Boe og Formue, intet undtagen, uden nogen Forseigling, Registering og Vurdering, og der,, med have fuldkommen Magt at skalte og valte som den selv lyster, uden nogen af Vores fælleds ar,, vingers Tiltale og Pretention i ringeste Maade, Da, saafremt fornevn,, te Anders Nielsen og hustru Barbara Maria Anders Datter af Yding bye og Schanderborg Amt udj Vort Land Nørrejylland, sig ingen Livs Arvinger paa enten af Siderne efterlade, ville Vi forskrevne Forskrivelse udj alle dens Ord, Clausuler og Punc,, ter, saa som samme herover indført findes, aller,, naadigst have confirmeret og stadfæstet saa og her,, med confirmerer og stadfæste, Dog Siette og Tiende Pen,, ge samt ald anden Os tilkommende Arvefalds Ret,, tighed i alle Maader uforskrænket, Forbyden,,

25) Danske Kancelli, Jyske Registre, 1777-80, pagina 455 a og b. (Rigsarkivet).

Testamenter, som i reglen kun blev oprettet af barnløse ægtepar, skulle indsendes til Danske Kancelli for der at blive konfirmeret.

Man vil derfor som oftest i Rigsarkivet finde spor af testamenter, oprettet i tiden 1660-1848. I det forliggende tilfælde opbevares der ikke mindre end 3 næsten enslydende dokumenter:

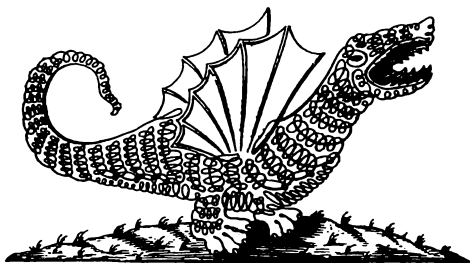
- 1) det originale, indsendte testamente, dateret "Yding den 1. maj 1777",
- 2) koncept til det konfirmerede testamente,
- 3) den i Kancelliets brevbog indførte og her gengivne (sammenklippede) tekst.

I perioden frem til 1812 er testamentkopierne indført i den pågældende landsdels kopibog, i dette tilfælde altså "Jyske aabne breve for aaret 1779". I Rigsarkivet findes der et seddelregister over de personer, der i perioden 1709- ca. 1810 er nævnt i de i kopibøgerne indførte testamenter. For perioden 1812-1848 er testamenterne indført og indbundet i en særskilt række "Testamentprotokoller" med årlige navneregistre. Testamenter oprettet i tiden, 1660-1709 er i uddrag aftrykt i Personalhistorisk Tidsskrift 7. og 9. Række.

Bemærkningen i dokument nr. 13 tydede på, at der i Rigsarkivet måtte kunne findes noget vedrørende dette testamente, en formodning som viste sig at holde stik. Skriverhånden her tilhører en rutineret kancelliskriver. Den her gengivne kopi begynder med de for kongelige åbne breve karakteristiske bogstaver "G.A.V.", hvilket er en forkortelse for (Vi) Gør Alle Vitterligt. Denne indledningspassus benyttes ved "åbne breve", d.v.s. kongelige skrivelser, hvis indhold vedkommer en større kreds af personer. Formlen V.G.T. og V.N.T. Vor Gunst Tilforn eller Vor Nåde Tilforn indicerer derimod altid, at brevet er rettet til en enkelt person eller en ganske snæver personkreds. Sådanne breve kaldes "lukkede breve" eller missiver. Litteratur: Bartholdy, Nils G.: Kongelige åbne og lukkede breve. Et rids af indledningsformlernes historie. (i Arkiv. Tidsskrift for Arkivforskning, udgivet af Rigsarkivet, 6. bd., 1977, s. 137-150).

Underskrevne Magr Peder
 Borch i Greis Præstegaard gjør hermed Vit,,
 terligt, at ieg haver solgt, skiødet og af
 hændet til Velagte Anders Nielsen
 i Yding hans paa Boende gaard i forbe=
 meldte Yding Sogn og Bye, som forhen
 haver lagt under Møldrup Kroghgaard i Woerlade=
 gaards Sogn, Samme Gaard, som er anslagen i
 Landmaalingen for Hartkorn Agger og Eng 4 Tdr
 3 Skp 1 fr 2 7/17 alb. og skovskyld 9/12 alb: Jeg herhos fra
 Mig og Mine Arfvinger sælger skiøder og afhæn=
 der til Velagte Anders Nielsen og Arfvinger, som
 herhos overdrages fuld Eyendombs Rett paa Gaar,,
 dens Huuse Bygninger, agger og Eng Skov og Kratt
 Græsning og Fæedrift Lyngslett og Tørvegrøft vaad
 og tørdt, inden og uden Marckeskiæl, Fiskerie samdt
 alle de Rettigheder og Herligheder, som af Arrilds
 tiid til gaarden haver lagt og med Rette Bør
 at Ligge, alt ligesom Jeg samme haver kiøbt af
 h r Cancellie Raad Lichtenhielm og hand igien
 af Kongen efter Kongens Skiøde og Auctions Condi-
 onerne paa Kongens gods, hvorfra Indtet i Nogen
 Maade undtages, uden alleene de Herligheder,
 som hans Maytts i Forordningen af 13de May in,,
 deværende aar Benaader enhvær Proprietaire
 med, som hereftter sælger Bønderne fra Hovedgaar-
 den, og giver dem Ejendoms Rett paa Deres Eg-
 ne gaarder, Og som Velagte Anders Nielsen
 ærlig og Reedelig haver Betalt Mig dend accor=
 derede Kiøbe Summa for hans gaard med Penge....
 og forseigle, Datum Greis Prstgrd dend 30te Novbr
 Ao 1769

P. Borch

26) Selvejerskøde, 1769, 30. november. (Privateje).

Ved dette skøde, som blev udstedt og underskrevet i Greis ved Vejle, opnår bonden Anders Nielsen i Yding selvejerstatus. Købesummen for gården blev aftalt til 161 rigsdaler, 2 mark og 10 skilling foruden de hartkornsafgifter, der påhviler gården. Desuden forpligtede Anders Nielsen sig til at respektere en "rebning"

af byjorden og deltage i "Voer-Wrads Broes" vedligeholdelse. Denne bro fører over Gudenåen fra Voer over til Vrads herred ved den samling huse, som idag kaldes Voervadsbro. Skødet blev tinglæst ved Skanderborg Birketing 1770, 5. juli.

No 5706

Müller

Underskrevne Magister Borck i Greis

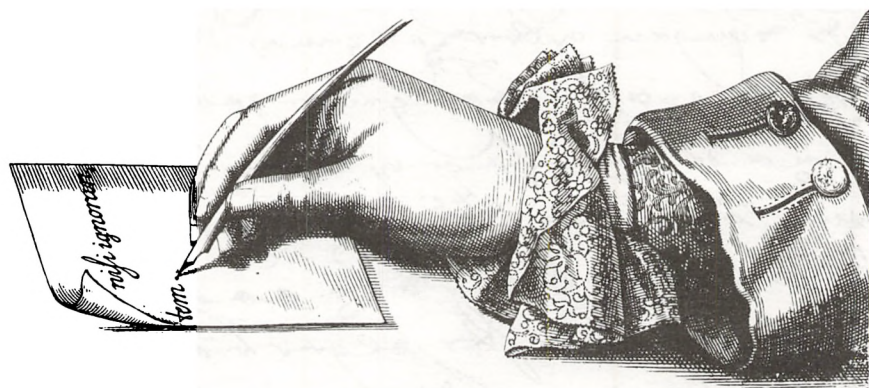
Pstgrd gjør herhos Vitterligt, at jeg fæster og stæder til Anders Nielsen i Yding den Gaard, som hans Sted=Fader Jens Jensen Nørgaard formedelst Alderdom og Skrøbelighed afstanden haver: Bemte Gaard som skattes efter nye Landmaalings Maticul af Agger og Eng 4 Tøndr 3 Skeppr 1 Fdr 2 7/17 Albm og Skov Skyld 9/17 albm Herhos fæstes og overlades Ovenanft Anders Nielsen Hans Livs Tiid alt paa følgende Conditioner:
 1) At Han i rette Tid svarer alle Kongl. Skatter og Contributioner ordinaire og extraordinare – 2det) Svarer med andre paa Godset den Rente som Han kand tilkome af den Capital, som hans Gaard haver kostet – 3) holder Gaarden, dens Bygning og Auling i forsvarlig Stand, 4de) holder Gaardens Skovs Parter i god Stand indtil Hans Selv faae Skiøde paa sin Gaard og 5te retter sig i alle Ting efter Hans Kongl. Mayestets Lov og Anordninger – Datum Yding den 23de Decbr. Ao 1768 –

I mangel af et ark No 20 til 24 sk passede disse 2 Stkr Tolfskills Papierer

Testerer

P.S. Tolstrup

P. Borch

27) Fæstebrev, 1768, 23. december. (Privateje).

Medens gårdene i Yding iøvrigt hørte enten under Skanderborg Rytterdistrikt eller til Stamhuset Frijensvold i Ørum sogn, Galten herred, så var præsten i Greis ejer af denne gård. Og det er ham, der har ført pennen i dette fæstebrev. Skriftformen finder man ret hyppigt i midten af 1700-tallet. Der anvendes sædvanligvis en række, som oftest letgennemskuelige forkortelser fx. Bemte = Bemeldte. I mange tilfælde skrives

der ikke dobbeltkonsonanter mm og nn. Man sætter i stedet for en vandret streg over det ene m eller n, den såkaldte nasalstreg, for på denne måde at angive dobbeltkonsonanten.

Dette fæstebrev synes ikke at være tinglæst, og desværre er lakseglet, hvormed underskriveren, pastor P. Borch, bekræfter sin underskrift, i tidens løb blevet så beskadiget, at kun dets konturer skimtes i dag.

Underschrevne Maren Lauridsdatter
 afgangne Anders Andersen i Møldrup Hans efter-
 leverske med antagne Lauverge Rasmus Iversen i
 Pindsmølle, Saavel efter egen som min Sal: 2 2.
 Mand, og Søn Laurids Andersens Indstendige Be-
 giering, før De Enhver i Sæhr ved Døden afgick Tilstaaer
 og Bekiender ved Sund fornunft og Velberaad Hue, For
 at fyldestgiøre ovenmelte min Sal: Mands og Søns sidste Villie
 At have Skiencked og given, Saa som jeg og herved Skiencker
 og giver til min Datter Karen Andersdatter som har ver-
 red i Ægteskab med forrige Sognefoged afgangne Niels
 Rasmussen i Yding Deris Søn Naufnlig Anders Nielsen
 opkaldet efter min Sal: Mand Eeen mig udj Tørsting Herred
 Græstrup Sogens tilhørende Kongens Anpart Qvægtiende ef-
 ter der paa i Hende havende Skiøde datterit 27de Juny 1739.
 Hvilken fornefnte Qvægtiende med sin Rettighed
 skal vere Skiencked og gived til ovenmelte min Datter Søn
 Anders Nielsen til evingelig Arv og Eje, Alt efter den
 Ret og Rettighed som jeg der til haft haver, Til den
 Ende og ydermeere Stadfestelse med følger og herved ex-
 traderio det derpaa til denne tiid i Hende havende Skiøde
 Saa jeg tillige ved Skiødets overleverring som ved dette
 mit udgifne Gave Brev fra siger mig, mine Arvinger
 Føde og u føde ald dend Ret og Rettighed som der paa i
 nogen maade optecknes kand/: Alleene at jeg Selv i min
 Leve tiid, eller saalenge jeg lyster, vil vere dend der af
 Aarlig faldende Indtegt Berettiget :/ Og som tit omrørte
 min Datter Søn Anders Nielsen endnu er umyndig,
 Bliver Vedkommende øfrighed eller Skrifteforvalter.

Møldrup dend 7de Martj 1757

Maren M.L.D. Lauridsdatter

Naufn

Zusammen = Frügung.

udf. bll. brud. vgh. smid. yghst. ygh.
 hochygh. luf. vgh. muf. ygh. vgh.
 ygh. ygh. ygh. ygh. ygh. ygh. ygh.

28) Gavebrev, 1757, 7. marts. (Privateje).

Da Anders Nielsen modtager dette gavebrev af sin mor-
 moder, er han endnu umyndig. Men det var sikkert
 med til at grundlægge hans senere velstand. Det synes
 at have ligget til familien at opkøbe kongens anpart
 i korn- og kvægtiender. Gavebrevet har ligget i adskil-
 lige år i skuffen, inden det i 1770, den 5. juli bliver
 tinglæst. På selvsamme dag iøvrigt som Anders Nielsen
 får tinglæst det skøde, der gør ham til selvejerbonde
 (se nr. 26). Møldrup, hvor mormoderen bor, er beliggen-
 de i Voerladegård Sogn, ikke langt fra den i nr. 26 om-
 talte bro over Gudenåen, altså lige udenfor Ydings
 sognegrænse.

Skriverens penneføring og ortografi er ret almindelig.
 Fx. er det en regel nærmere end en undtagelse, at man
 for "sk" skriver "sch" (ch=k). Også måden at forkorte
 visse ord på er ret almindelig. Især ord der ender på
 "lig" eller andre, faste endelser, afsluttes i reglen med
 en krølle som føres nedenunder skriveledet. Forkortel-
 sen af denne type kan iagttages i 4. linie, sidste ord.
 Det ovenfor viste forlæg - ganske vist tysk - er gengivet
 efter: Calligraphie oder. . . Vorschriften von Johann
 Gottfried Webers. Hanau 1775.

Kiendes ieg mig Underschrefne
 Peder Jenszen Møller i Pinszmølle og
 Her med witterlig gjør, at hafve soldt
 Skiøt og afhendet, Saa og her med Selger
 og aldeelles af hender fra mig og Minne Arf=
 =uinger, til Ærlig og Welagte Mand Anders
 Anderszen i Møldrup og hans Arfuinger, Een af mine
 Tilhørende Quegtinder i Tørsting Herred Nembl:
 Græstrup Sogns Kongens Anpart Quægtinde
 Huilche fornefnste tinde Anders Anderszen i Møldrup
 og hans Arfuinger schal Nyde bruge og Beholde
 Til ævindelig Arf og Eiendom, for Et Kiøbt Kiøb
 Saaszom hand derfor mig hafuer fornøyet og betaldt
 med gode Reede Penge 100 rixdr: Siiger et hundrede
 Rixdaaller, Huor fore ieg tacher Hannem for goed
 og Redelig Betaalling, Og Kiendes ieg Peder Jenszen
 Møller og minne Arfuinger os Aldeelis ingen
 ydermeere Ret eller Rettighed at hafve udj bemelte
 Konge Quegtinde udj ofuenmelte Græstrup Sogn
 Eller Nogen af dessz (e) indkomst efter denne dag i
 Nogen Maader, M(en) dend at tilhøre fornefnste
 Anders Anderszen (i Mø)ldrup Som Reette Eiermand
 Og til dets Trygere Bekreftelsze Hafuer
 Jeg Denne Min udgifue Schiøde med Egen
 haand unterschrefuet og, Mit Signet hos Trøgt

.....

Læst for Retten paa det Schan
 derborgsche Districts Bircketing Tors
 dagen d. 30 Julij 1739 = og Sam=
 me Dag paaschreven og protocol=
 leret, testerer

29) Skøde på kongens anpart i kvægtiende. 1739, 27. juni. (Privateje).

Dette skøde, som er det ældste dokument i det benyttede privatarkiv, viser visse ortografiske særheder, som kan tyde på, at det er en jyde, der har ført pennen. Bl.a. skriver han "daaler" (= daler) og "betaaling" (= betaling). De manglende bogstaver i linierne 19 til 21 skyldes et hul i papiret, som det på bagsiden af

dette sted anbragte laksegl har ætset. Af en ligeledes på bagsiden påført retsanmærkning fremgår det at køberen, Anders Andersen, er afgået ved døden, og at skødet blev forevist for skifteretten 6. august 1749. Det er denne kvægtiende som senere ved gavebrev overlades hans dattersøn (se nr. 28).

No.

1739

No. 2.

En Rigsdaler.

1739.

Minnes ing mig Andersson

Andersson i Mölby och fanns Arfvinger, som af sin
 Eilförmör gärdhinder i Löfving förut skänkt
 Gårdsträng Vagns Kongens Arfpart Arfvinger
 gärdhinder förut funder Andersson i Mölby
 och fanns Arfvinger skal skydd drägr og Befold
 til Arfvinger Arf og Erindam, for et Rigt Rigt,
 Kaastom fann der for mig fästet fornöygt og Lottat
 med god Arfver finge 100 rixdr: Fingor et funder
 Arfdaaler, gior for mig fästet fann for god
 og Arfvelig Arfveling, Og Minnes ing funder funder
 Mölby og Minne Arfvinger og Arfvelig ingon
 gärdhinder det eller Arfvelig at fästet ing funder
 Konge Arfvinger ing ofren molle Gårdsträng Vagn
 eller Hogn af Ruff indkomst ofren funder dag
 Hogn Maader, M funder at tilföör fornöygt
 Andersson Arfving funder funder funder
 Og til det Arfvinger Arfvelig funder funder
 funder Min Arfvinger funder med funder
 funder Andersson funder og Mit funder funder
 Lott for halvan gaver det funder
 funder funder funder funder, funder
 funder d 30 Juli 1739 - og funder
 funder funder funder og funder
 funder funder.

Andersson

Jens Olluffssen i Yding paa Sin egne og menige
Sogenemendt vegne, aff Kongl: May och Cro.,
„nens Anpartt Korntiende aff Yding Soegen
szom Andress Sørenssen ibd. tillforne paa
sognemendts wegne i feste haffde och op.,
„loed, giffuer till Aarlig Affgiftt 5 ørte 4
schippr Rug och 4 ørte 4 schippr biug

Penge – x dalr:

Rasmus Jørgenssen j gaard i Giedeved Offue
Mordhen oploed,

Penge – xx dalr

Rasmus Jenssen j gaard i Eier Hans Fader
Jens Rasmussen fradøede

Penge – L dalr:

Øxszen – j

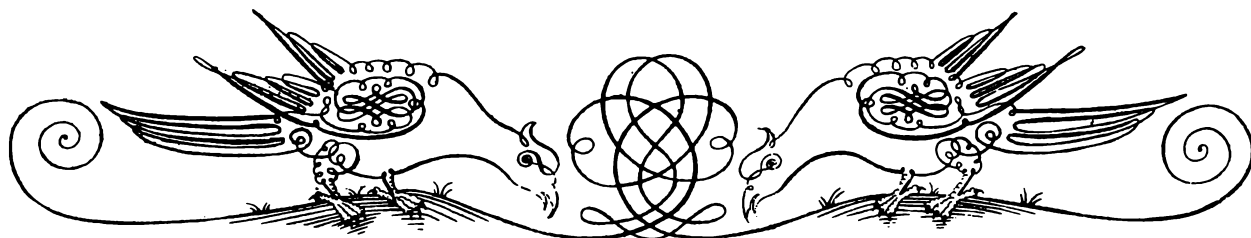
Jens Erichssen j gadehuss i tibstrup szom Jens
Sørenssen fradøede,

Penge – iij dalr:

Jacop Pederssen till hossbondhold j Sielffeierbunde.,
„gaard i westbierch, som Niels Sørenssen Sidst iboed.

Penge j Rdlr:

Øxen – j

30) Lensregnskaber. Skanderborg og Aakjær len, a) Regnskab Phillipi Jacobi dag anno 1641 och til samme aarsdag Anno 1642. (Rigsarkivet).

Denne hånd fra 1641 tilhører en ganske rutineret skriver. Han bruger v og w i flæng jfr. vegne i linie 2 og 5. At han anvender ch = k er nærmest naturligt for tiden. Interessant derimod er den sammenblanding af romer- og arabertal, som skriveren praktiserer. I linie 6 og 7 anvendes i forbindelse med angivelse af kornafgiftens størrelse arabertal, medens der til angivelse af penge- og øksenaften samt betegnelsen af antallet af gårde benyttes romertal. De sidstnævnte tal er karakteristisk derved at to nærmest lodrette streger langt ned under midterlinjen, forbundne med en tværstreg, skal læses som to xx = 20 (jfr. linie 11). Derimod skal den ene streg med tværstreg og en prik over i linie 9 læses som 1/2, idet "i"

læses som 1. Men står "i" et alene eller sidst i en længere række af "i"er, forlænges strengen ned under linjen. Vil skriveren angive at der kun er tale om 1/2, bruger han "j" tegnet med en tværstreg igennem: "j̄". Vil man skrive 1 1/2 skriver man altså "ij̄" hvilket skal læses = den anden er kun halv = halvanden. 2 1/2 skrives "iij̄" = det tredje 1 tal er kun halv = halvtredie. Halvfjerde skrives "iiiī". (= 3 1/2). 4 1/2 skrives med v tegnet, (men gotisk!), idet v buen forlænges ned under midterlinjen som derefter får en "halveringsstreg". På samme måde vil man ofte kunne se x tegnets (10) ene streg forlænget under linjen og halveret, hvilket i så fald skal læses 9 1/2.

Lauritz Edeben
 Seanderborg } Anders Doffmussen i ydning paa Møntz
 sognsmødt kongen Danneburgh sig kong:
 Majst: Stadtskræft braft paa Cronens alyant
 Komuniteten aff ydning sogn at ansøe ad vitam
 og psee dærligum giffen dæ aff hie daffiff. Dato
 og fivt p^r Kong fivt dæ og fivt p^r Kong
 Datum Skanderborg d. 23. Januarij Anno 1617

idem. Hans Doffmussen i ydning paa Møntz sognsmødt
 kongen Danneburgh sig kong: Majst: Stadtskræft
 braft paa Cronens alyant Komuniteten aff
 fivt ydning sogn at ansøe ad vitam og psee
 dærligum giffen dæ aff hie daffiff. Dato og fivt p^r
 p^r Kong fivt dæ og fivt p^r Kong. Datum ut supra

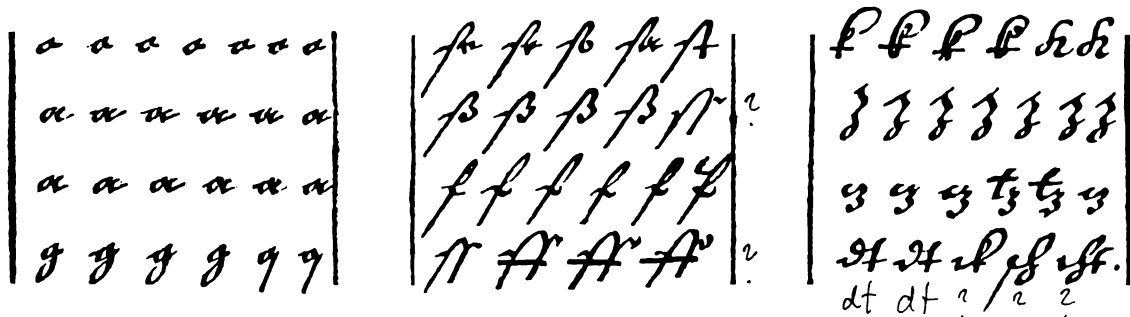
Jorgen de Bielle
 alle } Hans Vinsson hie Langesingwane sig kong:
 Majst: Stadtskræft braft paa Cronens an
 paret Komuniteten aff Langes sogn at ansøe
 ad vitam og psee dærligum giffen dæ aff hie daff
 giff iij dæ dæ - iij dæ kong og nu dæ dæ
 Datum Skanderborg 6. Februarij Anno 1617

Her Matz Buck och hans eff-
therkoñere Sogneprester udj
Eigtued fick Kong. Matt -
Confirmanz Breff paa ett
hans Matt-z herre faders
beseglit Pergmenz breff

Vt sequitur –

Wij Frederich etc Giøer alle witterligt
att effther som Oss Èlskel-e Hederlig
mand her Matz Buck udj Eigtued, Nu
mett høgborne førstis wor Kiere Herre
Faders salig och hoglofflige Ikukomelszis
Obitt beseglitt Pergmenz breff haffr
for Oss giort beuisligt att hand og hans
efftherkoñere Sogneprester udj forne
Eigtued schulle haffue Yding Kirckes
Boele mett ald sin rette tilliggelsse inthett
vnderthagit wed huad naffn thett helst
neffnis kand Effther som hand sielff
haffde udj were och brug till hans preste
gaard dog mett saadanne wilekor att
the altiud ther effther schulle giffue till
Østed Kiercke och Riber Capitell slig
Lanthe och affgiffit som ther pleyer och
bør aff att giøres och giffuis som samē
Breff och Fundanz wiidere formelder,
Tha haffue wij aff wor Synderlig gunst....
Hibitone Solita

Actum Skanderborg thend
xx dag Julij Aar etc. MDLxxviiij

32) Stadfæstelsesbrev, Danske Kancelli, Jyske Register de Annis 1578-79, pag. 123 b - 124 a. (Rigsarkivet).

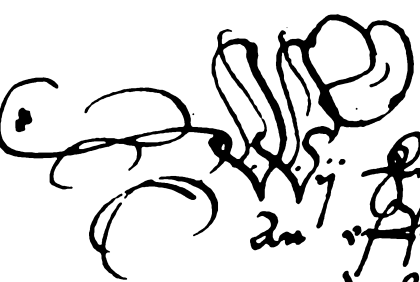
Typisk for de fleste ældre dokumenter er de smukke begyndelsesbogstaver, som den professionelle skriver pryder sine arbejder med. Disse initialbogstaver benyttes også ved kopiindførsler i kancelliets brevbøger. Den her gengivne og sammenklippede side er en af flere hundrede i det pågældende bind. Skriftens form forandrede sig for i tiden knap så hurtig, selv om den også fulgte modestrømninger. De forskellige skriveskoler

forlæg kan ofte spores og genkendes mange år efter i nye forlæg. Sammenligner man bogstaverne i teksten med skriveskolens foreskrift, er det svært at forestille sig, at der ligger næsten 90 år mellem de to skriftprøver.

Gengivet efter: Neues Vorschriften büchlein von Gebhardum Overheiden. Braunschweig 1664.

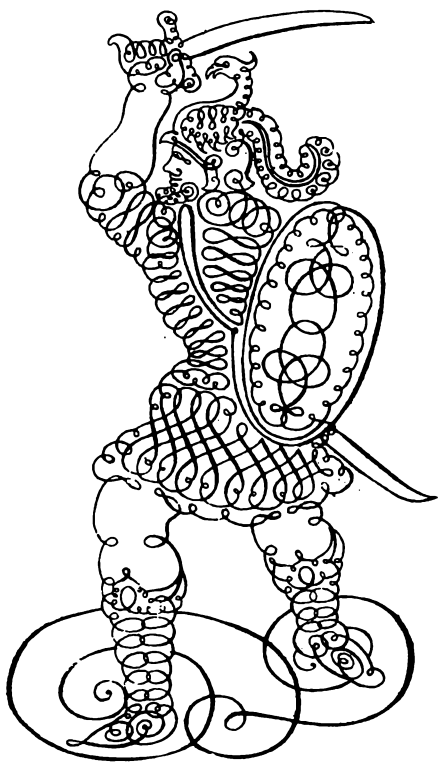
Se kommentaren side 78

Der May Dind och Juno aff
 Iherosolimus Begreppstier och
 Eigtind, Jult Jont. Man
 Confirmanz Brestt Jua in
 Juno Mannz gret fadras
 besogit Borgmanz Brestt
 Ut sequitur

 Wij Jordenis Iheru alle minneligt
 du affger som aff Ecker Gerdelig
 man der May Dind och Eigtind, Nu
 men fogborn Jostis och Rens Gern
 fadras saktig och foglofsteige Iherosolimus
 Iheru besogit Borgmanz Brestt Jaffe
 for aff gret bruyligt du Jand ofogans
 Iherosolimus Begreppstier och for
 Eigtind Jaffe Jaffin Jiding Akerdres
 Boche men ald sin vore tilliggelse inder
 vnderfagnt ved Jand naffn Jheru Jost
 naffnis Jand Ecker som Jand Jufft
 Jaffe och vore och tung till Juno Jufft
 Jufft, "Jog men Jandans viltkor du
 Jheru aldind Jheru affger Jaffe giffin till
 Jstet Jindre och Riber Capitell sig
 kande och affgiff som Jheru Jufft och
 Jheru aff an Jufft och giffin som Jheru
 Brestt och Jindaz vider for meller,
 Jheru Jaffe och aff vore Gindelig giff
 Giffin Jolita, Altum Gindvittig Jheru
 Jheru Jufft Jufft Jufft Jufft Jufft

Ex:
Yding No 1.

Wij Frederich thend Andenn med Gudtz Naade Danmarckis Norgis Wendis
och Gottis Konning, Hertug udj Sleswig Holstenn Stormarn och Dytmerskenn,
Greffue wdj Oldennborg och Delmennhorst, Giøre alle witterligt att efftherthij
thenne breffuissere, Niels Michelsen j Yding hafuer laditt berette for Oss
huorledis hann er bleffuenn fangenn aff wore och rigens Fiendere the Suenske.
och hafuer werritt fanget fem Aar, wthij Suenig Och thereofuer er bleffuit mögitt for=
armitt, Tha patthett forne Niels Michelsen, saa möggitt thesbedre kand
komē, till sinn hering och biering, hafue wij Naadigst undt och tilladt, Och nu
med thette wortt obne breff wnde och tillade, att Hand maa werre frij for ald
Landgille, Eggt, Arbejde, Och andenn thynunge, aff thennd gaard hand iboer,
fraa Sanctorum Philippi och Jacobi Apostolorum Dag, sidst forledenn, Och till
Sctorum Philippi och Jacobi Apostolorum Dag først kommend(e), Forbindend(e)
therefore alle, ehno the helst ere eller were kunde, Serdelis wore Fogitther
Embizmennd och alle andre, forne Niels Michelsen her Emnod paa forne
Landgille, effter som for uit staar, att hindre eller wthij nogre maade besuere
Under wor Hyldeste och Naade, Giffuit paa Wortt Slott Skan=
derborg thennd xxij Dag Majj Aar etc MDLxix Under wort Signett

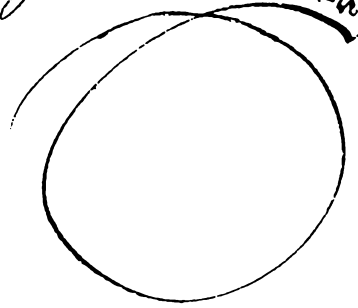
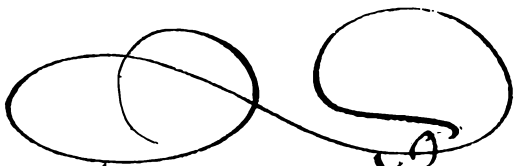

33) Afgiftfritagelsesbrev, 1569, 23. Maj, Danske Kancelli, Koncepter til Register over alle Lande 1569. (Rigsarkivet).

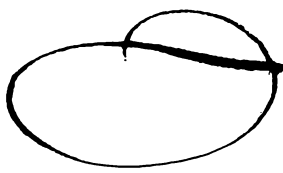
Der var næsten ingen grænser for, hvad kongens kancelli måtte befatte sig med at udfærdige skrivelser om. Det her gengivne brev, som opbevares i denne smukke afskrift i Rigsarkivet, fritager i et år Ydingbonden Niels Michelsen for de afgifter, der ellers påhviler hans fæstegård. I selve brevbogen er dette dokument kun indført med ganske få ord. Af dokumentet fremgår også ord-

lyden af den passus, der forbyder alle - eller nogle bestemte, nærmere betegnede personer - at handle imod denne kongelige ordre. Det er altså næsten ordlyden af den tekst, der skal følge efter sidste ord i nr. 25. Brevet er i udtog trykt i "Kancelliets Brevbøger 1566-1570", Kbh. 1896.

Ex:
Yding N° 1.

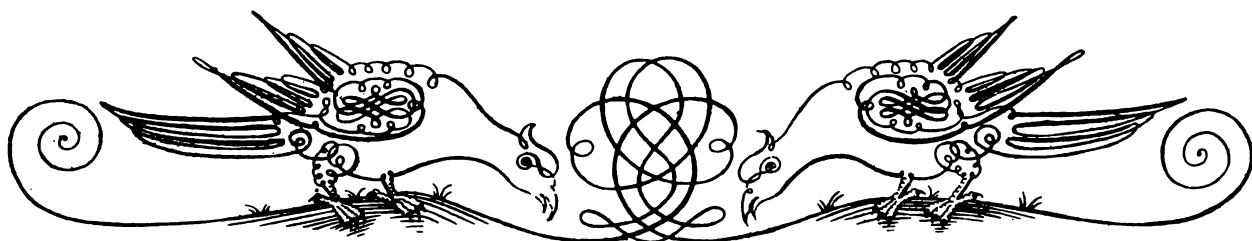

H^{er}ij Frederic k^{on}ig D^{en}mark med R^æds Raade, Danmarckis R^{eg}is Wendis
 og R^{eg}is R^{eg}ning, Hertug ved Slesvig Holsten Stormarn og D^{en}marckens,
 K^{on}ig ved Slesvig og Holsten, Wiens alle wittorlige og offentlij
 gonne K^{on}igsb^{er}ere, Niels Micholsem i Yding K^{on}igsb^{er}er ladet b^{er}ere for Ost
 K^{on}igsb^{er}er og K^{on}igsb^{er}er fangem, aff w^{er}re og wigens R^{eg}is og R^{eg}is,
 og K^{on}igsb^{er}er ^{fangem} ~~w^{er}re~~ ^{han}, w^{er}sig R^{eg}is Des K^{on}igsb^{er}er og K^{on}igsb^{er}er m^{er}gitt for
 armis, ~~Et~~ ^{Et} paa w^{er}re for Niels Micholsem, saa m^{er}gitt K^{on}igsb^{er}er
 K^{on}igsb^{er}er, till sin w^{er}re og b^{er}er, K^{on}igsb^{er}er w^{er}re Raadigst w^{er}re og tillade, Des m^{er}
 med w^{er}re w^{er}re ob^{er} K^{on}igsb^{er}er w^{er}re og tillade, att K^{on}igsb^{er}er w^{er}re frij for ald
 Landgille, L^{eg}er, Ar^{be}de, Des andem w^{er}re, aff w^{er}re g^{er}nd K^{on}igsb^{er}er
 fraa S^{an}cti Philippi og Jacob Apostolorum Dag, sidst forledem, Des till
 S^{an}cti Philippi og Jacob Apostolorum Dag, først forledem, (forbindem
 w^{er}re alle, w^{er}re og K^{on}igsb^{er}er og w^{er}re K^{on}igsb^{er}er, w^{er}re w^{er}re K^{on}igsb^{er}er
 K^{on}igsb^{er}er og alle andem, for Niels Micholsem ^{ger} K^{on}igsb^{er}er paa for
 Landgille, aff w^{er}re sin for ^{mit} p^{er}er, att K^{on}igsb^{er}er og w^{er}re w^{er}re K^{on}igsb^{er}er
 w^{er}re w^{er}re K^{on}igsb^{er}er og Raade, K^{on}igsb^{er}er paa w^{er}re K^{on}igsb^{er}er
 w^{er}re w^{er}re w^{er}re Dag Maj, Aar 1710, w^{er}re w^{er}re K^{on}igsb^{er}er

Her Matzs Buck udi Eigtwed fick Kong Mtt. .s bræff
 paa Yding, Kirckes boell saa liudenndis, Actum
 Koldinngwss thenn xvijd Decembris M.D. Lvijj

Wij Christiann thenn tredie etc. Giør alle witterliggt att wij
 aff wor synnderlig gunnst och naade Haffue wnnt och tilladett
 och nu mett thette wortt obnne breff wnnde och tillade att Her
 Matzs Buck udi Eigueed, och hanns effterkommer – sognepre=
 ster udi forne eigtueed mue och skulle haffue thett Yding kirc=
 kes boell, mett all szinn retthe tilliggelse, inngtett undertaget
 wed huad naffnn thett heldst neffnis kannnd, somm forne Her
 Matzs Buck selleff udi were och brug haffuver, dog mett saa=
 danne vilckaar att forne Herr Matzs Buck och hanns effter=
 kommer prester udj Eigtueed, skulle alletijd Her effthr giffue
 tiill Østed Kircke, och Ribber Capittell, slig lanndgilde och aff=
 gifftt, somm ther pleyer och bór aff alt giøris och giffues, Thij
 forbiude wij etc. Cum nihibitione solita, Actum, Ano, Loco et die vt Supra
 Regia maiestas manu
 propria Subscript.

34) Skøde på kirkebol i Yding, 1557, 17. december, Danske Kancelli, Register paa alle Lande de Annis 1553-58, pag. 473 b. (Rigsarkivet).

Dette er den i kancelliets brevbøger indførte kopi af det pergamentbrev, sognepresten i Egtved fik på en ejendom i Yding. Som det ses blev brevet udstedt til den til enhver tid værende præst i Egtved Sogn. Men Fr. II forlangte alligevel at brevet skulle stadfæstes af ham. (Jfr. nr. 32). Skriveren her bruger en del forkortelser og hans "t" er temmelig svært at tyde for en uøvet. Datidens skrivere forsynede ofte deres dokumenter med

kunsthædige udsmykninger. Der måtte lang tids øvelse til. Derfor indgår i de fleste skriveskoler tegneøvelser af denne art. Tegningen af de to fugle er her gengivet efter Tidemann, Peter: Kunstrichtiger Wegweiser zu der edlen Schreibkunst. 1693. u.sted.

Det her omtalte Yding er det nu forsvundne Yding i Ødsted sogn. Eksemplet belyser, hvor let det er at tage fejl af ensbenævnte lokaliteter.

København, den 10de Juni 1842

Til Kongen!

Etatsraad C.L. Walsøe ansøger aller,,
„underdanigst om at hans Søn, Sys,,
„selmand i Nordre Mule Syssel i
Island, Carl Ferdinand Walsøe,
paa de i Ansøgningen anførte Grunde
allernaadigst maatte forfløttes til
det nu vacante Amtsforsvalter Em-
bede for Holbeks Amtsstue Distrikt

Under 21de Februar 1835 behagede Høiselig
Kong Frederik den 6te allernaadigst at ud-
nævne min Søn, Candidatus juris Carl
Ferdinand Walsøe, til Sysselmand for
Nordre Mule Syssel i Islands østre
Amt, efter at han havde tilbragt 7 Aar
i Deres Majestæts Rentekammers Tjeneste

I denne Embedsstilling har han, som
fremed for det islandske Sprog og ubekjent
med Landets sociale Forhold, nu paa
8de Aar, havt mange Vanskeligheder at
overvinde, foruden dem Landets locale
Tilstand, ved besværlige Reiser til forskellige
Aarstider, medføre, og som ere dobbelt
følelige for den der ikke er Indfødt.

Desuagtet har jeg dog den glade Bevidst-
hed, at han har forestaaet det ham betroede
Embede til Deres Majestæts Rentekam-
mers og hans nærmeste Foresattes fulde
Tilfredshed, og tør i denne Henseende hen
holde mig til det min foregaaende aller-
underdanigste Ansøgning a.f.A. om hans Forfløttelse
til Ebeltoft Amtsstue District, allerun-
derdanigst vedlagte Vidnesbyrd fra nu
afdøde Amtmand Thorarnsen.

allerunderdanigste
og troe Tiener

Christian Lindemand Walsøe

Ved hans Ansættelse gik han denne Em-
bedsstilling imøde med det Haab derved at
aabnes Adgang til Erhverv i sit Fødeland,
og blev deri bestyrket ved Høiselig Kongens
naadige Tilsagn til ham, og senere til mig,
om at ville have ham i allernaadigst Er-
indring ved forefaldende Leilighed til

35) **Embedsansøgning fra C.F. Walsøe, 1842, 10. Juni, Rentekammeret, Embedsansøgninger 1660-1848, alfabe-
tisk ordnet. (Rigsarkivet).**

I Rigsarkivet findes mange ansøgninger om embeder in-
den for administrationen. De opbevares etatsvis og er
ordnede alfabetisk efter ansøger for hver etat for sig. I
den her gengivne, ansøger Etatsråd Walsøe på sin søns
vegne om et ledigt embede i Holbæk. Skriveren har en
særdeles pertentlig skrift, der tyder på lang tids øvelse.
Opstillingen af ansøgningen er den sædvanlige for tiden.
Man skrev kun på højre halvdel af papiret, idet man i

øverste venstre halvdel kort anførte sit ærinde. Den her
på nederste venstre halvdel gengivne underskrift findes
på originalen på bagsidens højre halvdel. Navnet aller-
nederst er påført senere af en anden hånd. Tallene øverst
til højre angiver, at denne skrivelse er journaliseret i
danske rentekammerets journal for året 1842 under
nr. 179.

Regler

for Folketællingen paa Landet i Danmark den 1te Februar 1845.

1. Tællingen tager sin Begyndelse den 1ste Februar 1845, og fortættets saavidt muligt uafbrudt hver følgende Sognebag indtil den er fuldendt.
2. Enhver Sognepræst lader Tællingen tværtfætte sogneviis ved Hjælp af Skolelærerne, der hver for sit Skoledistrikt har at foretage Optællingen. Hører Skoledistriktet under forfættelige Sogne, har Skolelæreren at foretage Optegningen særlig for den Deel af Distriktet, der hører under hvert Sogn. I Tilfælde af en Skolelærers Sygdom, kan Sognepræsten overdrage en af de andre Skolelærere, tillige at foretage Tællingen i den Førstes District hvor et District er henlagt til en Kiøbstædkirke, uden at høre til Byens eller dens Forstæders Grund, foranstalter Sognepræsten for den vedkommende Kiøbstædkirke Optællingen i et saadant Landdistrikt, som om dette var et særskilt Sogn.
3. Tællingen foretages gaards- og huusviis, ligesom Stederne ligge beqvemst ved hverandre; kun at ingen Beboelses-Keilighed forbigaaes.
4. Doereensstemmende med det hestrykte Schema opskrive Skolelærerne paa det dem meddeelte Papir i de derpaa trykte Rubriker først Antallet af de Familier, der findes i hver Gaard, hvert Huus eller hver Beboelses-Keilighed, hvorved er at mærke, at ved Familier forstaaes her det samme som Huusholdninger, saa at de der høre til een Huusholdning regnes som een Familie. Aftægtsfolk, Indsiddere og andre i et Huus bosatte ansees altsaa ikke som særegne Familier, naar de ei føre særskilt Huusholdning, men søge Bord hos Andre. Dernæst optegnes alle de Personer, som findes i Gaarden, Huset eller Beboelses-Keiligheden, nemlig deres Navn, Alder, om de ere gifte, ugifte, Enkemænd eller Enker, deres Fødested, samt deres Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, Stilling i Familien, eller hvad de leve af. Adskillte Egtefolk opføres som Enkemænd eller Enker, om end Skilsmidten blot er fra Bord og Seng. Har nogen flere forskellige Næringsveie, anføres han under den, som han opgiver for den vigtigste hvoraf han lever. Ved Huusmænd og Inderstær maa saaledes steds tillige anføres, hvoraf de fornemmeligen leve, f. Ex. som Dagelære, Vævere, Hjulmænd o. desl. Forjaavidt Nogen findes at være Forstanden berøvet, fiollet eller affindig, anbringes en Streg i den dertil bestemte Rubrik og Sygdommens Varighed angives, hvorhos, for Lydeligheds Skyld, Navnet understreges. Det bemærkes, at kun de som have varig Mangel paa Forstanden, blive at anføre, hvorimod de som tilfældigviis i en hidfig Sygdom kunne tale i Billedse ikke betragtes som Affindige.
5. Under Tællingen regnes enhver til den Gaard eller det Huus, hvori han opholder sig om Natten. Alle, saavel Indlændinge som Udlandinge, medtages, af hvad Stand, Røn og Alder de ere, og hvad enten de høre til Familien eller ikke, naar de kun ei have deres faste Hiem et andet Sted i Danmark. Militaire, som have fast Qvarteer i Sognet, blive altsaa og at optegne blandt Beboerne af den Gaard eller det Huus, hvori de ere indquarterede. Naar en Person, som sædvanligen har sit Hiem i et Huus, er fraværende i Besøg, Forretninger eller deslige, enten i Landet eller udenlands, med det Forsæt at komme tilbage, f. Ex. om han er tilføes, tælles han, som henhørende til det Huus, hvorfra han er bortreist, og til hvilket han antages at ville komme tilbage. Har han derimod taget stadigt Ophold andensteds i Danmark, f. Ex. som Discipel ved en Skole eller Studerende ved Universitetet, som Solbat i stadig Garnisonstieneste, eller som Lyende, og deslige, da tælles han alene paa det Sted, hvor han saaledes har taget Bopæl. De som henhidde i Strafanstalter eller Arrester tælles alene paa disse sidste Steder og ikke som hørende til de Huse, hvorfra de ere bortførte.
6. Det løbende og ikke det fyldte Alders-Aar anføres, f. Ex. ved uysødte Børn skrives 1, og ved den, som er i sit 26de Aar 26 og ei 25.
7. Børn, som fødes efter den 1ste Februar 1845, men førend Tællingen endnu er fuldendt, ansees som uysødte og tælles ikke, hvorimod de Personer, som maatte døe i det Tidstrum fra Tællingens Begyndelse indtil den er fuldendt, tælles som Levende, paa det at af den hele Optælling kan erfares Folkemængdens virkelige Tilstand paa den bestemte Dag.
8. Ligesom Sognepræsten meddeler enhver Skolelærer et Exemplar af de her fremsatte Regler for Folketællingen med det vedtrykte Schema og saamange Blanquet-Ark til Listernes Forfættelse, som ansees fornødent, saaledes vilde Sognepræsten ligeledes have at give ham al den videre Veiledning, som maatte behøves, og isærdeleshed indskræpe ham, at iagttage den største Noiagtighed og, hvor det gjøres fornødent, betyde Vedkommende, at der, da Hensigten alene er, at tilveiebringe en fuldstændig Overfigt over Statens Befolkning og dens forfættelige Bestanddele, ikke er mindste Grund til nogen Tilbageholdenhed. Naar i et Sogn er beliggende en Hovedgaard, kan Sognepræsten, forjaavidt han finder det passende, modtage fra Eieren eller Bestyreren, som da først gjøres bekendt med nærværende Regler og Schemat, en Optegnelse under hans Haand paa de rubricerede Blanquet-Ark over samtlige Personer i de egentlige Hovedgaards-Bygninger, med de øvrige Ophøysninger, som i Schemat ere forlangte, og overlades det da til Sognepræstens Bedømmelse, hvorvidt saadan Optegnelse kan træde i den sædvanlige Optællings Sted, dog at det noie paaees, at intet Huus derved forbigaaes, eller dets Beboere tælles 2 Gange. Paa samme Maade forholder der, jaafremt der i et Sogn stude være nogen militair Kaserne eller anden offentlig Bygning, hvor Optælling ved Skolelæreren findes mindre hensigtsmæssig, og Optegnelsen derfor maa skee af den, der har Bygningen under sin Bestyrelse. Samtlige Optællings-Lister, der underskrives af de Mænd, som have forfattet samme, sammehæftes for hvert Sogn og modtages af Sognepræsten.

Folketællingerne

Et af de væsentligste – men mest elementære – arkivfunds, slægtsforskeren såvel som lokalhistorikeren skal sætte sig ind i, er folketællingerne.

Allerede i 1769 indsamledes summariske oplysninger om befolkningsforhold her i landet. Men da præsterne, hvem dette arbejde blev pålagt, kun skulle indsamle tabellariske oplysninger, findes der næsten ingen navneoptegnelser fra denne folketælling. Det bevarede navnemateriale stammer fra købstæder og må betegnes som ganske tilfældig bevaret. Det, der hidtil er fremdraget i reglen ved gennemgang af magistratsarkiver, er fotokopieret og findes bl.a. i Rigsarkivet, hvor det er opstillet sammen med folketællingslisterne.

De egentlige folketællinger begynder i 1787 og blev gentaget i 1801 og 1834. Siden afholdtes der ifølge kgl. resolution af 3. juni 1835 folketælling *hvert femte år indtil 1860*. Derefter gik man en årrække over til at foretage tællingerne *hvert 10. år*, så at rækken af folketællinger herefter ser således ud: 1870, 1880, (1885), 1890, (1895), og 1901. De i parentes anførte tællinger blev kun foretaget i København.

Perioden indtil 1850 har Axel Holck på udmærket måde gjort rede for. 1) Især hans fremstilling af indsamlingen af oplysninger om befolknings- og landbrugsforhold vidner om, at han har haft adgang til alt dengang foreliggende materiale, også det nu forsvundne.

Indsamlingen blev som nævnt i begyndelsen foretaget af sognepræsterne, d.v.s. disse skulle sørge for, at de ønskede oplysninger indsamledes og kontrollere, at de udsendte skemaer var udfyldt "så godt det lod sig gøre." Denne bemærkning, fremsat af C.N. David, chef for Statistisk Bureau fra 1854, var ganske vist møntet på landbrugstællingerne, men har lige så megen gyldighed for folketællingerne. De to ældste folketællinger er for landsognenes vedkommende i langt de fleste tilfælde indsamlet og affattet personligt af præsterne. I løbet af de første tiår i det 19. århundrede voksede dog behovet for at indsamle statistisk materiale langt udover, hvad man mente at kunne pålægge gejstligheden, og ved reskript af 3. januar 1834, som kom i anledning af den forestående folketælling, ændredes dette forhold da også. Af reskriptet, som er trykt i Collegialtidende 1834, nr. 3, s. 34 ff, fremgår at præsterne nu kunne iværksætte tællingerne ved hjælp af skolelærerne "der hver for sit Distrikt har at foretage Optællingen. ...".

Resultaterne af de ældste folketællinger er tabellarisk trykt i "Statistisk Tabelværk, "Ældste Række, nr. 1, 6 og 10. Skolelærerne protesterede selvsagt voldsomt mod denne arbejdsbyrde, men hverken protester eller gode forslag kunne ændre denne tingenes tilstand, ligesom februar måned stod urokkelig fast som indsamlingsperiode. I denne kolde vintermåned var befolkningen mest stationær, havde man opdaget. Først til tællingen i 1870 lykkedes det at skabe en nyordning, som fritog de hidtidige indsamlere af materialet for dette hverv. § 30 i "Landkommunalloven" af 6. juli 1867 forpligter nemlig sognerådene til at udføre indsamlingen af de statistiske oplysninger, Statistisk Bureau måtte ønske indsamlet.

Tællingen skulle foretages en bestemt dag, men naturligvis var man fra centraladministrationens side klar over, at arbejdet ikke kunne tilendebringes på een dag, det kunne præsterne og senere skolelærerne slet ikke overkomme. Derfor hedder det også i de vejledninger,

som fulgte med skemaerne, at disse skulle udfyldes nævnte dag og de nærmest følgende, dog således at de faktiske forhold pr. den angivne dag skulle optegnes. Hvis en mand for eksempel var i live den 1. feb. 1850 og død, inden skolelæreren var nået til hans husstand med tællingen, skulle han alligevel tælles med. Omvendt skulle et barn født efter 1. feb. ikke tælles med. En fuldstændig oversigt over de regler, som var gældende for de her gengivne folketællinger findes i "Statistisk Tabelværk" IV. R., Lit. A, nr. 8a, pag. I – XLI.

De originale tællingslister opbevares på Rigsarkivet under betegnelsen "Folketællinger". De er ordnede efter følgende principper:

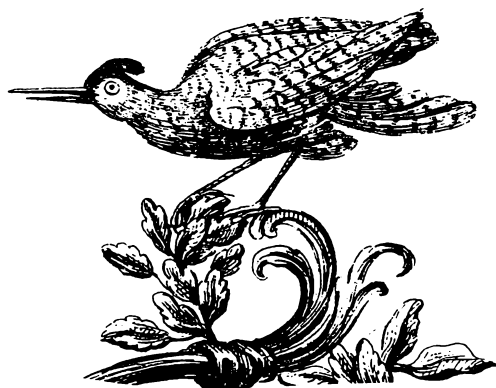
- a) kronologisk samlet for hele landet
- b) inden for hver tællingsårgang amtsvis i et eller flere bind.
- c) bindene er opdelt herredsvis
- d) sognene inden for hvert herred er søgt placeret alfabetisk, men dette princip er ikke altid overholdt.

Mormonerne fik i tiden efter 2. verdenskrig tilladelse til at affotografere de ældre folketællinger, d.v.s. frem til 1880. Kopier af disse film ligger på Landsarkiverne, dækkende deres område. Endvidere er man dels på Rigsarkivet, dels på Landsarkiverne ved at opstille xeroxkopier af tællingerne 1787, 1801, 1834 og 1845, som af de besøgende kan benyttes efter selvbetjeningsprincipet.

Det bør nævnes, at fra tællingen 1845 medtages fødestedangivelse. Selv om der kan være visse afvigelser fra de faktiske forhold, dog en uhyre hjælp for slægtsforskeren. Kvaliteten af fødestedsoplysningerne er dog betydelig ringere for folketællingerne 1870 og 1880 end i de tidligere, da præsterne og skolelærerne tog sig af indsamlingen. Dette står naturligvis i forbindelse med, at de såkaldte "tællingskommissionærer", som varetog indsamlingen fra 1870, ikke var i besiddelse af de samme hjælpemidler, som skolelærerne i reglen sad inde med, f. eks. sognefortegnelser og lignende, på den anden side synes aldersangivelserne bedre end i tidligere tællinger. Det bør nævnes at tællingen 1901 også indeholder oplysninger om personernes vielsesdata- og sted samt oplysninger om tidspunkt for tilflytning til nuværende sogn samt sidste fraflytningssoqn.

Tællingerne 1845 (hvor fødesognet medtages) og 1901 (hvor vielsesdata og sidste fraflytningskommune medtages) er således særlig vigtige for slægtsforskeren.

De her gengivne folketællinger vedrører alle Ferslev sogn i Hornsherred, og i sognet samme lokalitet, nemlig først og fremmest Blakke Mølle. Yding måtte desværre udskydes p.g.a., at tællingerne ikke egnede sig til gengivelse som læseeksempel.

Note

1) Holck, Axel: Dansk Statistiks Historie 1800-1850, særlig med hensyn til den officielle Statistiks Udvikling. Kbh. 1901.

Wensløw By 79, et Huus	2	Ole Olsen	41	gift	Kyndbye S: Fredborg A:	Inderste og Dag- leier Huusfader	
		Ane Catrine Bertelsen	34	gift	Gjerløw S: Fredborg A:	Hans Kone	
		Ole Olsen	11	-	Her i Sog: ditto	deres Børn	
		Karen Maria Olsen	8	-			
		Ane Catrine Hansen	71	Enke	Draaby S: Fredborg A:	Aftægtskone, Huusmoders Moder	
		Niels Rasmussen	54	gift	Skibbye S: Fredborg A:	Inderste og Dag- leier Huusfader	
		Karen Jensen	52	gift	Krogstrup S: Fredborg A:	Hans Kone	
		Jens Nielsen	23	ugift	Her i Sognet:	Indkaldt til krigstj.	
		Christian Nielsen	11	-	ditto	deres Børn	
80, en Mølle	1	Thomas Bindsbølle Schiønmann	40	gift	Holbæk	Møller Huusfader	
		Ane Margrethe Martin	43	gift	St. Ibs S: ved Roeskilde	hans Kone	
		Peter Christian Schiønmann	11	-	Her i Sog:		
		Hermantine Christine Schiøn:	10	-	ditto		
		Olise Charlotte Sophie Schiøn:	7	-	ditto	deres Børn	
		Wilhelm Waldemar Schiøn:	5	-	ditto		
		Carl Theodor Schiønmann:	2	-	ditto		
		Ane Henningsen	74	-	Stokkemærk S: Mariboe Amt	Huusfaders Moder, der af ham forsørges	
		Harald Hilkjær	25	ugift	Alsted S: -		
		Christen Jensen	22	ugift	Sorøe Amt Vigersteds S: Sorøe Amt	Betjene ved Møllen	
		Eduard Silldorff	26	ugift	Polen	Bagersvend	
		Karen Maria Nielsen	27	ugift	Bybjerg S: Fredborg A:	Huusjomfru	
		Hans Andersen	30	ugift	Her i Sog.:		
		Peter Christian Mogensen	37	ugift	St. Hans S: Hjørring Amt	Tjenestefolk	
		Ane Pedersen	19	ugift	Selsøe S: Fredborg Amt		
		Birthe Kirstine Andersen	20	ugift	ditto		
	3	Familier	25	personer			
		I Wensløw By er saaledes: 89 Familier – 80 Huuse og Gaarde --				465 Personer	
						12 Indkaldte til Krigstjeneste	

36) Folketælling 1850, Ferslev sogn, Horns herred, Frederiksborg amt. (Rigsarkivet).

I denne folketælling – såvel som de følgende eksempler fra folketællingerne – er det især familien på Blakke Mølle opmærksomheden skal være rettet på. Møllerens hustru opgives her i 1850 at være født i Skt. Ibs sogn ved Roskilde og hans moder, Ane Henningsdatter, i Stokkemærke sogn i Maribo amt. Møllen har nr. 80. Men dette nummer er ganske tilfældigt og hentyder ene og alene til, at skriveren nu var ved at skrive det firsindstyvende hus (går, skole etc. indbefattet) i mandtal. Denne skriver, som så mange andre med ham, har den uvane ikke at sætte de tødler, der hører til visse bogstaver, hvor de hører til, men lader dem svæve frit i luften. Her er det især bogstaverne H, K og S, det går ud over. Ved at sætte tødlerne frit, kan de let komme til

at ligne den bue, der anbringes over u. Eksempler herpå er: forsørges (Ane Henningsen), hvor tødlen hører til det lange s, hvorimod buen i slutningen af ordet "Huusjomfru" (Karen Marie Nielsen) skal være en u-bue.

Egnen omkring Ferslev var i 1840'erne skueplads for en række ulovligheder bl.a. det berygtede "Ejby mord". Disse dramatiske begivenheder har også sat sig spor i denne folketælling, idet beboerne af hus nr. 76 var gift med en af de implicerede. Litteratur: Bisgaard, L.P.: Rye-Sonnerup. Træk af Sognets historie. Roskilde 1941.

Se dokument 37/side 87

Optegnelse

paa Folketallet m. v. i *Thorsløw* - Sogn, *Århus* - Herred eller Birk, *Fredensborg* Amt
den 1te Februar 1850.

Byernes eller Stedernes Navne med Antallet af Gaarde, Huse o. s. v.	Samtlige Personers Navne i hver Gaard, hvert Hus, hver Familie.	Hjælper til at finde Familien i hvert Gaard og hvert Hus.	Hjælper til at finde Familien i hvert Gaard og hvert Hus.	Efterfølgende Alder, det levende Aldersaar tilregnet	Gift, Ugift, Entemand Enke eller Traastift.	Fødselstid, nemlig Kjøbstaden og paa Landet Sognets og Amtets Navn, og ved Udsendinge og de i Færdigdommerne, Blandene og Colonierne fødte, Landets Navn, hvor de er fødte.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, Stilling i Familien eller hvad de leve af.	Af disse vare						
								Forstanden berøvede	Enke	Enke	Enke	Enke		
<i>Thorsløw Sogn</i> 79, 23 Huse	2. Ole Olsen	41	gift	4 godde vid. (Fæderne og Ingelien, Jernsønder)										
	Anne Cathrine Bertelsen	34	gift	4 godde vid. (Jensens Land)										
	Ole Olsen	11	-	Jens i Byen										
	Therese Maria Olsen	8	-	2, 10										
	Anne Cathrine Klau Jensen	71	enke	Drægt vid. (Afløst Land, Jernsønder)										
	Niels Christensen	34	gift	4 godde vid. (Fæderne og Ingelien, Jernsønder)										
	Therese Jensen	32	gift	4 godde vid. (Jensens Land)										
	+ Jens Nielsen	23	gift	Jens i Byen										
	Christiane Nielsen	11	-	2, 10										
	<i>80, 23 Møller</i>	1. Thomas Andersen Schirman	40	gift	Holbæk Møller, Jernsønder									
Anne Margrethe Martin		43	gift	St. Hans Ø.										
Peter Christen Schirman		11	-	Jens i Byen										
Herman d. ind. Schirman		11	-	2, 10										
Ole Christen Schirman		7	-	2, 10										
Wilhelm Waldemar Schirman		3	-	2, 10										
Carl Theodor Schirman		2	-	2, 10										
Anne Henningsen		74	enke	Holbæk Møller, Jernsønder										
Harald Møller		25	gift	Holbæk Møller										
Christen Jensen		22	gift	Jensens Land										
Edvard Møller	26	gift	Jensens Land											
Therese Maria Nielsen	27	gift	Jensens Land											
Hans Andersen	30	gift	Jensens Land											
Peter Christen Mogensen	37	gift	St. Hans Ø.											
Anne Nielsen	19	gift	Jensens Land											
Birthe Christen Andersen	20	gift	Jensens Land											
3 Familier	23	Huse												
7 Thorsløw Sogns Jernsønder	89	Familier	80	Jernsønder og Gaarde	46	Huse								
12 - Danstallet til Jernsønder														

Transport	87	387			
Wensløw By					
74 en Mølle	1	Thomas Bingesbølle			
		Schiønnemann	35	gift	Holbek
		Ane Margrethe Martin	38	gift	Roeskilde
		Peter Christian Schiønnemann	6	-	Her i Sognet
		Hermantine Christine Schiøn:	5	-	ditto
		Olise Charlotte Schiønnem:	2	-	ditto
		Ane Sophie Henningsen	67	Enke	Hilsted
					Mariboe Amt
		Carl Folmann Fingenhoff	29	Ugift	Wallensbek S
					Kjøbenh.Amt
		Hans Mathias Jørgensen	26	ugift	Kirkerup
					Roeskilde Amt
		Peter Sørensen	23	ugift	Gjershøi
					Roeskilde Amt
		Maren Pedersen	27	ugift	Her i Sognet
		Karen Sophie Jensen	22	ugift	Skibbye S
					Fredborg Amt
		Peder Wilhelmsen	46	Enkmd.	Draabye S
					Fredborg Amt
		I Wensløw er altsaa:			
		74 Gaarde og Huse, 88 Familier og 399 Individder			
Weilebye					
75 et Huus	2	Ane Kirstine Svendsen	44	gift	Gjersløw S
					Fredborg Amt
		Søren Olsen	9	-	Her i Sognet
		Jens Olsen	6	-	ditto
		<u>Christian Frederiksen</u>	31	gift	Kyndbye S:
					Fredborg Amt
		Birthe Hansen	34	gift	Ølsted S
					Fredborg Amt
		Kirsten Christensen	7	-	ditto
		Frederik Christensen	5	-	St:Jørgensberg S:
					Roeskilde Amt
		Hans Christensen	1	-	Her i Sognet
76 et Huus	1	Birthe Ferdinandsen	46	gift	Skibbye S.
					Fredborg Amt
		Inger Nielsen	14	-	Her i Sognet
		Anders Nielsen	12	-	ditto
		Ane Susanne Nielsen	9	-	ditto
77 et Huus	1	Niels Andreasen	27	gift	ditto
		Ane Margrethe Hansen	23	gift	ditto
		Andreas Hansen Nielsen	1	-	ditto
		Ane Kirstine Larsen	7	-	ditto
		Lene Kirstine Peders	16	ugift	ditto

37) Folketælling 1845, Ferslev sogn, Horns herred, Frederiksborg amt. (Rigsarkivet).

Af denne folketælling, skrevet af samme hånd som den foregående (nr. 38) og den efterfølgende (nr. 36), fremgår det, at møllerens hustru skulle være født i Roskilde og hans moder - som her i overensstemmelse med virkeligheden opgives at være hans stedmoder - synes at være født i Hilsted (= Hillested), Maribo amt. I denne såvel som i den efterfølgende tælling (nr. 36) er Blakke Mølle det sted, der tælles under Venslev by. Et tegn på, at der i disse to tællinger blev benyttet den samme rute, hvilket absolut ikke altid er tilfælde ved tællinger. Ej

heller kan man af den anvendte nummerering slutte til evt. matrikelnummer el. lignende. Derimod kan man ved hjælp af disse hus- og gårdnummereringer følge landsbyens udvikling - som i dette tilfælde viser, at der er 74 gårde og huse og 88 familier mod næste tællings 80 hhv. 89 (jfr. nr. 36).

1845-folketællingen bringer en fornyelse i forhold til de ældre tællinger, idet der fra nu af medtages oplysning om de enkelte personers fødested.

Se kommentaren side 84

26
Byernes eller
Stedernes Navne
med Anførsel af
Gaarde, Huse,
o. s. v.

Antallet af Familierne i hver
Gaard og hvert Hus.

Samtlige Personers Navne
i hver Gaard, hvert Hus,
hver Familie.

Enhver Persones Alder, det
Levende Aldere, var i Regaert.

Gift,
Ugift,
Entemænd
eller
Enke.

Fødestedet,
nemlig Kiøb-
stadens og paa
Landet Sog-
nets og Amtets
Navn.

Personernes Titel, Embede, Forretning,
Haandværk, Næringsvei, Stilling i
Familien eller hvad de leve af.

Af disse vare
forhuden be-
røvede, skolede
eller afslidte.

Antal. Ege-
dommens
Borger.

Transport - -
Meniliu Lij
74 an Millen -

87.	387.	1.	Thomas Brendskille, Chiimann	33	gift	Købets Millen
			Anne Margrethe Martin	38	gift	Købets Millen
			Peter Christiaan Chiimann	6	-	Jys i Byen
			Hermanne Christiane Chiim:	5	-	Liho } Jans Linn
			Olise Charlotte Chiimann:	2	-	Liho
			Anne Sophie Henningsen	67	hvd	Kiøbets Millen: Jys i Byen, der af Købets Millen Jans Linn
			Carl Solomon Fingert	29	ugift	Købets Millen: (Liljanen med Millen)
			Hans Mathias Jørgensen	26	ugift	Købets Millen: (Liljanen med Millen)
			Peder Lorenzen	23	ugift	Købets Millen: (Liljanen med Millen)
			Maren Pedersen	27	ugift	Købets Millen: (Liljanen med Millen)
			Maren Sophie Jensen	22	ugift	Købets Millen: (Liljanen med Millen)
			Peder Wilhelmzen	46	hvd	Købets Millen: (Liljanen med Millen)

7 Meniliu er alle her:

74 Gaarde og Huse, 88 Familier og 399 Indv. -

75, at Jans -

2.			Anne Christiane Lorenzen	44	gift	Købets Millen: Jans Linn og Jans Linn
			Loren Olsen	9	-	Jys i Byen (Jans Linn)
			Jens Olsen	5	-	Liho
			Christen Frederiksen	31	gift	Købets Millen: (Jans Linn og Jans Linn)
			Birthe Haasen	34	gift	Købets Millen: (Jans Linn)
			Christen Christensen	7	-	Liho
			Frederik Christensen	5	-	Kiøbets Millen: (Jans Linn)
			Hans Christensen	1	-	Jys i Byen

76, at Jans -

1.			Birthe Ferdinandzen	46	gift	Købets Millen: (Jans Linn og Jans Linn)
			Jens Nielsen	14	-	Jys i Byen (Jans Linn)
			Anders Nielsen	12	-	Liho } Jans Linn
			Anne Susanne Nielsen	9	-	Liho

77, at Jans -

1.			Niels Andreasen	27	gift	Liho - Linn af Linn Jans Linn
			Anne Margrethe Haasen	23	gift	Liho - Jans Linn
			Andreas Haasen Nielsen	1	-	Liho - Jans Linn
			Anne Christiane Lorenzen	7	-	Liho - Jans Linn
			Jens Christiane Lorenzen	11	-	Liho - Jans Linn

34, et Huus	1	Peder Larsen	52	gift	Huusmand lever af sin Jordlod		
		Margrethe Sørensen	51	gift	hans Kone		
		Niels Pedersen	12	ugift	deres Barn		
35, et Huus	2	Niels Rasmussen	44	gift	Inderste og Dagleier		
		Karen Jensen	42	gift	hans Kone		
		Sidse Maria Nielsen	6	ugifte			
		Jens Nielsen	13		deres Børn		
		Christian Nielsen	1				
		Ole Olsen	31	gift	Inderste og Tjeneste Karl		
		Ane Catrine Bertelsen	24	gift	hans Kone		
		Ole Olsen	1	ugift	deres Barn		
		Ane Catrine Hansen	61	Enke	Huusmoders Moder Aftægtskone. -		
36, en Mølle	1.	Thomas Schiønmann	30	gift	Møller		
		Ane Margrethe Martin	33	gift	hans Kone		
		Peder Christian Schiønemann	1	ugift	deres Barn		
		Henrikke Schiønmann	35	ugift	Huusfaders Søster der af ham forsørges		
		Nicolai Schiønmann	40	ugift	Huusfaders Broder		
		Johan Christiansen	35	Enkemand	Møllersvend		
		Jens Andersen	19	ugift	Møllerdreng		
		Hans Madsen	19	ugift			
		Birthe Maria Rasmussen	25	ugift	Tjenestefolk		
		Kirsten Hansen	17	ugift			
		37, en Gaard	2.	Andreas Andersen	40	gift	Gaardmand
				Sidse Maria Knudsen	35	gift	hans Kone
Maren Simonsen	15						
Henrik Simonsen	11						
Birthe Andreasen	9						
Johanne Andreasen	6			ugifte	deres Børn		
Anders Andreasen	4						
Simon Andreasen	2						
Niels Rasmussen	21			ugift	Tjenestefolk		
Margrethe Jensen	19			ugift			
Andreas Jørgen Knudsen	25			gift	Inderste og Dagleier		
Johanne Hansen	21			gift	hans Kone		
Ane Kirstine Andreasen	2			ugift	deres Barn		
38, en Gaard	1	Johan Peter Meyer	31	gift	Gaardmand		
		Ane Olsen	59	gift	hans Kone		
		Karen Nielsen	8	ugift	deres Pleiebarn		
		Johanne Sørensen	17	ugift			
		Hans Olsen	24	ugift	Tjenestefolk		
		Anders Jensen	14	ugift	Almissenydende		
39, et Huus	1	Niels Larsen	52	gift	Dagleier		
		Johanne Andreasen	55	gift	hans Kone		
		Kirsten Nielsen	13	ugifte	deres Børn		
		Birthe Nielsen	10				
lateris	49	Familier	230	Personer			

38) Folketælling 1840, Ferslev sogn, Horns herred, Frederiksborg amt. (Rigsarkivet).

Blakke Mølle er i denne tælling placeret midt i Venslev ejerlav, hvis man skulle gå efter husstandsnummereringen. Boende hos sig har mølleren sin 5 år ældre søster samt sin 10 år ældre broder. I gård nr. 37 har husbonden sin svoger og dennes familie boende. Svogerskabet måtte dog søges bekræftet ved hjælp af andre kilder - kirkebogen. Ej heller fremgår det af tællingen, at de to ældste børn i gårdmandens husstand er stedbørn i dobbel forstand, idet de er børn af gårdmandens 1. hustru i dennes 1. ægteskab.

Skriften, vi præsenteres for, er en øvet skolemesterhånd. Typisk for hans skriftform er de store T'er og tødlerne, især i forbindelse med H og K. I denne, såvel som i næsten alle andre folketællinger, er navnene skrevet med latinske bogstaver. Også i forbindelse med disse bogstavformer anvendes der tødler. Især anvendes disse i forbindelse med det lille s, hvor de som oftest ikke kan skelnes fra buen der sættes over u'et, jfr. "Rasmussen" i 4. linie.

Byernes eller Stedernes Navne med Anførsel af Gaarde, Husc o. s. v.	Antallet af Familieme i hver Gaard og hvert Husc.	Samtlige Personers Navne i hver Gaard, hvert Husc, hver Familie.	Enhver Person's Alder, det levende Aars-tal beregnet.	Gift, Ugift, Enkemand eller Enke.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, Stilling i Familien eller hvad de leve af.	
Mærslöv 34, 25 huse -	1.	185 Johan Ludov - - -	52	gift	hjemmand, Svener af sin Jordlod	
		Margrethe Lorentzen - - -	51	gift	hans hustru	
		Mrs. Jodan - - -	12	ugift	deres hustru -	
	35, 25 huse -	2.	Mrs. Thaimmingsen - - -	44	gift	Landstue og Vagtskier
			Franc Jensen - - -	42	gift	hans hustru
			Hilpe Maria Nielsen - - -	6	} ugift	deres hustru
			Jens Nielsen - - -	13		
			Christen Nielsen - - -	1		
			Ole Olsen - - -	31	gift	Landstue og Vagtskier
			Anne Cathrine Bertelsen - - -	24	gift	hans hustru
Ole Olsen - - -	1	ugift	deres hustru -			
Anne Cathrine Hansen - - -	61	huse	hjemmands hustru, Afslygt hustru -			
36, 20 Mølle -	1.	Thomas Schiønemann - - -	30	gift	Mølleren	
		Anne Margrethe Matten - - -	33	gift	hans hustru -	
		Johan Christian Schiønemann - - -	1	ugift	deres hustru -	
		Henrikke Schiønemann - - -	35	ugift	} husestue og Vagtskier } der af husestue og Vagtskier	
		Nicolai Schiønemann - - -	40	ugift		
		Johan Christian - - -	35	husestue	Møllers hustru	
		Jens Andersen - - -	19	ugift	Møllers hustru	
		Hans Madsen - - -	19	ugift	} Vagtskier og Vagtskier	
		Christen Maria Thaimmingsen - - -	23	ugift		
		Christen Hansen - - -	17	ugift	} Vagtskier og Vagtskier	
		Andreas Andersen - - -	40	gift		Overmand
		Hilpe Maria Knudsen - - -	35	gift	hans hustru -	
		Marcon Andersson - - -	15	} ugift	deres hustru	
Henrikke Lorentzen - - -	11					
Christen Andersen - - -	9					
Johanne Christensen - - -	6					
Anden Andreassen - - -	4					
Soren Andreassen - - -	2	} ugift	} Vagtskier og Vagtskier			
Meli Thaimmingsen - - -	21					
Margrethe Jensen - - -	19					
Andreas Jorgens Knudsen - - -	25	gift	Landstue og Vagtskier			
Johanne Hansen - - -	21	gift	hans hustru -			
Anne Kristine Andreassen - - -	2	ugift	deres hustru -			
38, 20 Gaard -	1.	Johann Peter Møller - - -	31	gift	Overmand	
		Anne Olsen - - -	39	gift	hans hustru	
		Karen Mellev - - -	8	ugift	deres hustru	
		Johanne Lorentzen - - -	17	ugift	} Vagtskier og Vagtskier	
		Hans Olsen - - -	24	ugift		
Anden Jensen - - -	14	ugift	Ole's hustru			
39, 26 huse -	1.	Meli Hansen - - -	52	gift	Vagtskier	
		Johanne Andreassen - - -	35	gift	hans hustru	
		Christen Mellev - - -	13	} ugift	deres hustru -	
		Christen Mellev - - -	10			

Latini - 49
 Navnet 230 foruden.

Folketælling 1834 Ferslev Sogn, Horns Herred, Frederiksborg Amt.

Transport 548

Byen

Vensløv

101 et Huus	Hans Jensen	40 gift	Huusmand og Skomager
	Maren Nielsen	39 gift	hans Kone
	Agathe Johanne Hansen	16 ugift	
	Ane Margrethe Hansen	11 ugift	deres Børn
	Ellen Marie Hansen	6 ugift	
	Karen Hansen	2 ugift	
102 et Huus	Andreas Hansen	54 gift	Huusmand og Hjulmand
	Johanne Kirstine Jørgensen	56 gift	hans Kone
	Maren Andreasen	18 ugift	
	Jorgen Andreasen	13 ugift	deres Børn
	Dines Andreasen	11 ugift	
	Ane Nielsen	88 Enke	Indsidderske, underholdes af Huusmanden
103, Skolen	Fred. Christian Christensen	55 ugift	Skolelærer
	Maren Hedevig Petersen	26 ugift	hans Tjenestetyende
Veileby			
104 en Gaard	Jens Pedersen	51 gift	Gaardmand og Sognefoged
	Kirstine Hansen	38 gift	hans Kone
	Hans Peter Jensen	16 ugift	
	Christian Jensen	11 ugift	deres Børn
	Peter Jensen	8 ugift	
	Karen Jensen	24 ugift	deres Tjenestetyende
105 Blakke Mølle	Peder Schönemann	68 gift	Møller og Gaardmand
	Ane Henningsen	59 gift	hans Kone
	Ane Henriche Schönemann	31 ugift	
	Karoline Christ. Schönemann	21 ugift	deres Børn
	Thomas Schönemann	24 ugift	

Latr 574 573

√ Bemeldte	Transp. 574 573		
Blakkemølle	Matis Olsen	24 ugift	den foranførte
	Maren Bentsen	19 ugift	Møllers Tjenestefolk
	Mette Marie Mørch	20 ugift	den Første Møllersvend

Summa 576 Personer
576]
577

Vensløv Skole, den 25. Februar 1834 Christensen

39) Folketælling 1834, Ferslev sogn, Horns herred, Frederiksborg amt. (Rigsarkivet).

Det er skolelærer Christensen i Venslev skole, der har lagt hånd og pen til denne folketælling. Hans underskrift ses nederst, indsat på den her gengivne side. I originalen findes den først på den følgende side. For at give plads til den her er nogle af møllens beboere, som ligeledes findes anført på næste side, ikke medtaget i håndskriftprøven, men dog anført i transkriptionen.

Stik imod sædvane, bruger skolelæreren også gotiske bogstaver til personnavnene. Hans e er næsten ikke til

at skelne fra den form, han giver sine r'er, jfr. Pedersen i husstand nr. 104. Af blækkets farve i originalen fremgår det, at angivelsen "ugift" i modsætning til "ugift" er påført tællingslisten på et andet tidspunkt, sandsynligvis ved revisionen, foretaget af sognets præst. I hvert fald er det ikke Christensen, der har påført denne anmærkning, hvilket også kan ses af bogstavet g, som har en hel anden form end den, skolelæreren anvender.

Byernes eller Stedernes Navne, med Anførelse af Gaarde, Huse o. s. v.	Samtlige Personers Navne i hver Gaard, hvert Hus o. s. v.	Enhver Persones Alder, det løbende Ålders Aar iberegnet.	Gift, Ugift, Enkemand eller Enke.	Personernes Titel, Embede, Forretning 91 Haandværk, Næringsvei, Stilling i Familien eller hvad de leve af.
101, Bjergvej Hjortebæk 101, st. Gårde	<p style="text-align: right;">Traup 548 548</p> <p>Jens Gårdsen</p> <p>Maria Thielgen</p> <p>Agathe Johanne Gårdsen</p> <p>Lene Magdalene Gårdsen</p> <p>Ulrikke Marie Gårdsen</p> <p>Karen Gårdsen</p>	40. 39. 16. 11. 6. 2.	gift gift ung ung ung	<p>Jensmand og Høvedmand . . .</p> <p>Jensmand . . .</p> <p>Hans Bøen . . .</p>
102, st. Gårde	<p>Anders Gårdsen</p> <p>Johanne Thielgen Gårdsen</p> <p>Maren Andersdatter</p> <p>Jørgen Andersdatter</p> <p>Peter Andersdatter</p> <p>Lene Thielgen</p>	54. 56. 18. 13. 11. 88.	gift gift ung ung ung enke	<p>Jensmand og Høvedmand . . .</p> <p>Jensmand . . .</p> <p>Hans Bøen . . .</p> <p>Hans Gårdsen, med sit Høved af Jensmanden . . .</p>
103, Høved	<p>And. Thielgen Gårdsen</p> <p>Maren Gårdsen og Peter</p>	55. 26.	ung ung	<p>Høved . . .</p> <p>Jens Gårdsen . . .</p>
104, st. Gårde	<p>Jens Peterdatter</p> <p>Kristine Gårdsen</p> <p>Jens Peter Gårdsen</p> <p>Therese Gårdsen</p> <p>Peter Gårdsen</p> <p>Karen Gårdsen</p>	57. 38. 16. 11. 8. 24.	gift gift ung ung ung ung	<p>Høvedmand og Høvedmand . . .</p> <p>Jensmand . . .</p> <p>Hans Bøen . . .</p> <p>Hans Gårdsen . . .</p>
105, Blad	<p>Lene Thielgen</p> <p>Lene Gårdsen</p> <p>Lene Gårdsen Thielgen</p> <p>Lene Gårdsen Thielgen</p> <p>Lene Gårdsen Thielgen</p>	68. 59. 31. 21. 24.	gift gift ung ung ung	<p>Mølle og Høvedmand . . .</p> <p>Jensmand . . .</p> <p>Hans Bøen . . .</p>
Lato 573 573				
København, den 25. Februar 1837.		<p style="font-size: 2em;">39</p>		

Blakkemølle No 1	Lars Adriansen	Husbonde	42	gibt	1ste g	Gaardmand og Møler	
	Ane Henningsd.	hans Kone	25	gibt	1ste g		
	Sophie Nicoline Nicolai	deres Børn	4				
	Hans Pedersen	Møllersvend	2				
	Peer Nielsen	Tienste Dreng	26	ugibt			
	Niels Seyer	Opfostr. H. Dreng	17	ugibt			
	Maren Christensensd:	Tieneste Pige	14				
	Sophie Waagensen	T: Pige	21	ugibt			
	Sophie Berendt Adriansen	Mand.Moder	17	ugibt			
			66	Enke eft. 1ste Ægteskab	logerende		

/: I Møllen ere altsaa 10 Personer

Wensløw Bye, Fersløw Sogn	Simon Thomsen	Husbonde	44	gibt	1ste g	Bonde og Gd beboere	
	Maren Larsdatter	hans Kone	53	gibt	1ste g		
1ste Fam: No 1	Giertrud	deres Børn	20	ugibt			
	Kirsten		15	-			
2 1Fam.	Anders Jensen	Dreng	19	ugibt			5
	Peer Andersen	Mand	57	gibt	1ste g	Jordløs Husmd. og Dagle -	
3 1Fam.	Margrethe Andersd:	hans Kone	53	gibt	1ste g		
	Else	deres Børn	12				
	Jens		8				4
	Johanne Olsdatter	Husmoder	48		Enke eft 1ste Ægtesk	Gaardbe- boer	
4 2ndFam	Ane Simonsdatter	hendes datter	24	ugibt			
	Niels Nielsen	Tienstekarl	27	ugibt		Nat. Soldat	
	Jørgen Nielsen	Dreng	19	ugibt			
	Peer Olsen	Mand	46	gibt	1ste g	Inds. og Dagl.	
	Maren Andersd.	hans Kone	36	gibt	1ste g		
	Ole		9				
5 1Fam	Jens	deres Børn	6				
	Maren		2				9
	Peder Jensen	Husbonde	39	gibt	1ste g	Bonde og Gdbeboer	
	Karen Hansdatter	hans Kone	31	gibt	1ste g		
	Ane		7				
	Inger	deres Børn	5				
	Hans		1				
	Niels Hansen	Tienstefolk	21	ugibt			
Boel Sørens datter		17	ugibt			7	

Tilsammen 389 Pers.

40) Folketælling 1801, Ferslev sogn, Horns herred, Frederiksborg amt. (Rigsarkivet).

I denne folketælling er det Lars Adriansen, der er møller i Blakke Mølle. Hans kone er den samme kvinde, som i 1845, (jft. nr. 37), optræder som 67-årig med fornavnene Ane Sophie og i 1850, (jfr. nr. 36), som 74-årig. Hos sig har familien en "opfostringsdreng", Niels Seyer, d.v.s. et barn som er udsat. Det er på den tid ret almindeligt her i Ferslev, at fastboende familier

har plejebørn. Disse kommer for langt de flestes vedkommende fra Frederiks hospital i København og kaldes også "skuffebørn", jfr.nr. 42. De optræder kun undtagelsesvis med et -sennavn. Der skelnes også skarpt mellem "husbonde" og "mand". En husbonde har tyende, det har "manden" ikke, og i reglen er han også "jordløs".

Røjerup Bye	Birte Larsdatt: Marie Larsd : Anders Larsen	deres Børn af 1ste Ægtesk:	12 ugift 8 ugift 2 -	Transp Fam 4 Personer 29 1787
5 Familie	Jacob Larsen	Mand	58 begge i 1ste Ægteskab	Bonde og Husmand
6	Ane Sorensd. Søren Jacobsen	hans Kone deres Søn	49	
3	Peder Pedersen	1ste Ægtesk:	12 ugift	
9	Bodild Pedersd	Mand hans Kone	56 begge i 1ste 52 Ægteskab	Bonde og Husmand Fam 6 Pers: 37
Simmer= =huset	Christen Jensen Ane Mortensd.	Mand hans Kone	70 begge i 1ste 64 Ægteskab	Husmand og Opsynsmand ved Hovmarken 2.-
Nakkedam 1 Familie	Niels Winther Ane Olsdatter Ole Winter Christian Winter Ane Rasmusdatt.	Mand hans Kone hans Børn af 1ste Ægtesk. Tjenestepige	56 gift 1 gang 63 gift 2 gang 26 ugift 19 23 alle ugifte	Skytte Skrædder Skyttedreng 5.-
Blakke Mølle	Sophie Larsdatter Lars Adriansen Ane Elsebeth Adrians: Marie Catrine Adrians: Johane Margrete Adrians: Hans Adriansen Adrian Adriansen Jens Mandixsen Marie Povelstdatter Lars Arvedsen	Madmoder hendes Børn hendes Stedsøn Tjenestefolk	53 Enke efter 1ste 29 Ægteskab 25 ugift 20 ugift 18 ugift 14 ugift 34 alle ugifte 24 - 40 - 22 -	Møllerkone Tømer Svend Møller Svend 10.-
371 345 13 12 384 357	er 741			Tilsammen i Fersløv Sogn 74(3) Personer Familier i Fer(s)lev Sogn 140

Bogstaverne, saadan som de skrives i Sammenhæng med hverandre.

abc. bcd. cde. def. efg. fgh.
ghi. jkl. ikl. klm. lmn. mno.
nop. opq. pqr. qrs. rst. stu.
vwx. yz. vwx. yz. yza. zab.

Budefrøgtumfliv borsamlot warr,
Bilman on Ting til Grundt Carr.

41) Folketælling 1787, Ferslev sogn, Horns herred, Frederiksborg amt. (Rigsarkivet).

Også i denne folketælling er der foretaget en del rettelser og tilføjelser med andet blæk og af en anden hånd. Begge hænder bruges den tidstypiske form l¹ste = første. Der skelnes blandt møllerfamiliens børn mellem de forskellige kuld. Det bliver hendes ældste søn Lars, som får møllen, jfr. nr. 39.

Selv om hovedparten er skrevet af samme hånd, så varieres hans bogstavstyper en del, fx. hans d¹er.

Bogstavrækkerne er gengivet efter: M.G.H.: Skreven ABC, Kbh. 1761.

Byernes og Stædernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne udi enhver Familie,	Hvad enhver Person er udi Familien, samt om Børnene ere ægte eller uægte, af første, andet, eller hvilket Egteskab.	Personernes Alder, det læbende Alders Aar iberegnet.	Ugift eller Gift og hvorofte de have været i Egteskab eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk eller Drænings-vei.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Cogn, med videre.
Højersø By	Bente Sarsdatt. Marie Sarsd. Anders Sarsd.	stors Børn af 1 ^{te} Egtf.	12 3 2	ingift	Franss Fam. Professore.	4 29 1787
Hummel By	Jacob Sarsdatt. Kjæpe Sarsdatt. Børn Jacoben Peder Sarsdatt. Bodild Sarsdatt.	stors Børn af 1 ^{te} Egtf. stors Børn af 2 ^{de} Egtf. mand	58 49 14 56 54	Børn i 1 ^{te} Egtf. Børn i 2 ^{de} Egtf. ingift	Børn og fris rubid Børn og fris rubid. prest	6. 57.
Himmer huset By	Christen Jensen Aste Mønsted	mand stors Børn	71 67	Børn i 1 ^{te} Egtf.	Børn og fris rubid Børn og fris rubid	2.
Lankved By	Bille Hinckel Ane Oledatter Ane Hinckel Christian Hinckel Ane Hinckel	mand stors Børn mand mand mand	56 63 26 19 23	ingift i gang ingift i gang ingift ingift	Bøgher Bøgher Bøgher Bøgher	5.
Blanke Mølle By	Sofie Sarsdatt. Sari Sarsdatt. Ane Oledatter Mette Oledatter Ane Oledatter Sari Sarsdatt. Sari Sarsdatt. Ane Oledatter Sari Sarsdatt. Ane Oledatter Sari Sarsdatt.	mand mand mand mand mand mand mand mand mand mand mand	53 39 35 30 16 44 34 24 40 32	ingift ingift ingift ingift ingift ingift ingift ingift ingift ingift ingift	Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle Mølle	10.
<p>74 Personer Familier: 74 Følør 140 41</p>						<p>74 140 41</p>

I		bemelte <u>Niels Pedersen</u>				
358	262	Jens	Vensløv	1	—	hieme
I		Kristen Jensen				
359	263	Jens Justesen	Vellerup	1	—	----
I		Møller Lars Adriansen				
360	264	Peder Henning	Blakkemølle	1	-	----
I		Kristian Henriksen				
361	265	Simon	Vensløv	1	—	----
I		Frederik Kristiansen				
362	266	Anders	Fersløv	1	—	----
I		Peder Olsen				
363	267	Søren	Vensløv	1	—	----
I		Jens Pedersen				
364	268	Peder	-	1	—	----
I		Søren Madsen				
365	269	Jens	Veilebye	1	—	----
I		Skuffebarn				
368	270	Johan Frederik	Kiøbenhavn	3	—	Fersløv Pleief: Skomager Karl Krane i Fersløv Øpd. 1801
I		Søren Pedersen				
370	271	Anders	Fredshuset	28	65 1/2	Vensløv Platfodet UtS
I		Skuffebarn				
371	272	Kristian Karlsen	Kiøbenhavn	13	—	Veilebye Pleief: Lars Hansen i Veilebye
I		Niels Jensen			66	
372	273	Niels	Vellerup	22	65 1/2	hieme Brok H: Side Uts 1803

Utygtigheds Pas-Har Brock
og Fingerskade. . . Ses: 1804

42) Lægdsruller 1803, Roskilde amt, Lægd nr. 1, Ferslev sogn. (Rigsarkivet).

Lægdsrullerne er en vigtig personal- og lokalhistorisk kilde. De føres fra ca. 1789 og er en følge af militær-væsenets omorganisering efter stavnsbåndets ophævelse i 1788. Frem til 1849 optages kun "bondestandens mandkøn", resten af landbefolkningen var fritaget. Fra 1843 skulle også visse kategorier af købstadsbefolkningen optages i lægdsrullerne. Lægdsrullerne findes, da de førtes i 2 eksemplarer, både på Rigsarkivet og på de respektive landsarkiver.

Optagelsen i lægdsrullen skete i begyndelsen i de første leveår. Blakkemøllerens søn Peder Henning bliver således optaget som 1-årig. I perioden 1849-69 skete optagelsen ved det fyldte 15. år og derefter ved det fyldte 17. år. Lægdsrullerne blev omskrevet hvert 3. år senere hvert 6. år. Ved hjælp af nummeret, som ses i venstre side, kan man følge en person fra lægdsrulle til lægdsrulle, idet det "nye løbe no" i næste omskrevne rulle 3 år senere bliver

til "gl. løbe No." Flytter vedkommende fra sognet, anføres i langt de fleste tilfælde det nye lægdsnummer samt personnummer. Ved udskrivning til soldat anføres regiment og kompagni samt soldatenummer. I talrige tilfælde anføres fritagelsesgrunde. Ofte kan der ved hjælp af disse anmærkninger findes yderligere oplysninger om personen i Danske Kancellis 4. Departement (1800-48). "Skuffebørn" var, som tidligere omtalt, jfr. nr. 40, børn der var udsat fra Frederiks Hospital og Fødselsstiftelsen i København.

I eksemplet her ses det tydeligt, at "sen" ved nr. 272 blev streget. Bogstavet I foran gl. løbenummer betyder, at vedkommende person har været optaget i den årlig førte tilgangsliste, som har skiftende bogstavbetegnelse. Litteratur: Hjelholt, Holger: Lægdsrullerne og deres betydning for slægtshistorisk forskning. (i: Fortid og Nutid, bd. XI, 1935, s. 1-24).

Sl. No.	Fødsels No.	Fædrenes og Sønnernes Navne.	Sønnernes Fødested.	Alder Aar.	Doide Eoin. mer.	Nu havende Opholdsted.	Bedeutninger.
358	262	Arvids Nilsen Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	Genius	
359	263	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
360	264	Arvids Larsen Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
361	265	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
362	266	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
363	267	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
364	268	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
365	269	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	1	-	-	
368	270	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	3	-	Århus	Slægtsforskningen i Århus i 1804 opført
370	271	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	28	65	Århus	Slægtsforskningen i Århus i 1804
371	272	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	-	-	Århus	Slægtsforskningen i Århus i 1804
372	273	Arvids Fædrenes Fædrenes	Århus	22	60	Genius	Slægtsforskningen i Århus i 1804

Århus
Slægtsforskningen
i Århus i 1804

—	Nicolai Adrians						
162	Adrian	Blakke Mølle	36		mødte ikke gaar ud		
163	Lars	---	32	62	hieme		See no 356 her
164	Hans	---	18	60	do		efter
-	Rasmus Knuds						
165	Lars —	Ferslef	22	61 1/2	Blakke Mølle		
—	Nicolai Adrians						
356	Anders	Blakke Mølle	21	64	hieme N: Land Rytter prad Faderens Feste * med Brødre No 163 og (1)64 foran brev, hvorefter hand x meen te at være frie for fødestaun — hvorpaa Sæssionen resolverede at indsende saame Fæste brev til det Kongl. Danske Cancellie, for derfra desang. at indhente nærmere Resolution. —		
1792	Nicolaj Adriansen						
163	119						
			34				
163	119	Nicolaj Adriansen Lars	Blakke Mølle	33	62	Blache Mølle	Frie Pass Ss 96 gl A
164	120	Hans betalt 30 r fik fripass 95 efter CR af 24 Maj 94	-----	20 19	62 61 1/2		Res. LS. 94 nr. F. er under Quæstion i Cancelliet.

Lær lidlig at indseaa hvad der ilds forer til Livets Klødtroft.

Gjør mere Ansigning paa dine egne Drafter, end paa andres Jjaly.

J. Sonne jup.

43) Lægdsruller 1791 og 1792, Jægerspris og Roskilde amter, Lægd nr. 1, Ferslev sogn. (Rigsarkivet).

Dette er den ældste Lægdsrulle for Ferslev sogn. Som nr. 162 er indført Adrian Nicolaisen. Faderens navn, Nicolai Adrians(en) står ovenover. Da han var 36 år gammel (ifølge folketælling 1787 dog kun 33, jfr. nr. 41), skulle han ikke møde ved sessionen. Hans brødre Lars, Hans og Anders derimod mødte, men gjorde krav på at blive fritaget. Da sessionsmyndighederne ikke kunne afgøre sagen, indsendtes der forespørgsel, "quæstion", til cancelliet. Som det indføjede klip fra lægdsrullen

1792 viser, fik Lars og Hans fripas. For sit fripas måtte Hans ovenikøbet betale 30 Rigsdaler. Det valgte eksempel viser også, at Løbeno. "163" fra 1791 for Lars' vedkommende i 1792 bliver "gl. Løbe No.", hvorimod hans nye nummer bliver 119.

Sentenserne er gengivet efter: Modeller for Dansk Skrivt af Jørgen Sonne. Kbh. 1804.

Løbes No.	Husfædres og Mandfæbets Navne.	Fødested.	Alder. År.	Størrelse. Tommer.	Opholdssted.	Anmærkninger.
-	Nialai adriany					
162	adriany - Blarke	Møllen	36.		Bræken idden -	
					gaard	
163	Lans		92	62	finer	for No 956 for
164	Lans		18.	60	se	
-	Rasmus Knud					
165	Lans	Jertef	22	6 1/2	Blarke	
-	Nialai adriany				Møllen	
356	Andens	Blarke				
		Møllen	41.	64.	finer	at hans skærs

pond. faderens fælle
 + hans brøderne No 163 og 64. fælle
 som. For at være finere, man
 for at være finere for
 faderens - Gumpaa
 fælle og fælle og fælle
 at indvænde fælle fælle
 som det det fælle
 slaver fælle, for
 at fælle at fælle
 indvænde fælle
 fælle.

Løbe No.	Løbe No.	Husfædres og Mandfæbets Navne.	Fødested.	Alder. År.	Høide. Tom.	Opholdssted.	Anmærkninger.
163	119	Nicolaj stininger	Blarke	34	62	Blarke	for No 956 for
164	120	Robert 90 - fælle fælle 95	Møllen	20	61 1/2	Møllen	for No 94. ni. fælle fælle fælle.

27): Fredagen den 8de Junii om Morgen
 Kl 2 blev Peder Schiønnemann og Else Ebbesen deres Søn født, som den 12te ditto blev hiemmedøbt af Provst Smith, og kaldet Thomas Bindsbølle, kom derpaa i Kirken den 13te Juulii blev baaret til Daaben af Niels Kirck Rebslagers Kone, hos hende stod Christiane Berthelsen: Fadderne vare: Anders Pedersen Smed, Jørgen Christophersen Rebslager, Thomas Jørgensen Hattema,, ger. —

(1807)

Sct. Jørgensbjerg

Den 2 Februar fødte Martin Johansens Hustrue Caroline Kam udi Klare = Mølle en Datter, som ved Daaben i St Jørgens Kirke d. 22 Febr. blev kaldet Ane Margrete. frembaaren af Sr. Jens Bruuns Hustrue fra Roeskilde, hos stod Søren Johansens Huss: Faddere: hr. Schönberg, Hans Petersen og Peter Thomsen. —

Den 23 Februar døde Plejebarnet Ane Kristine, lidt over 3 Aar gammel, som var udsat hos Huusmand Willum Clausen udi Margretes=haabs Huse, og blev begravet d. 1 Martii paa St: Jørgens Kirkegaard.

Anne 11	2'den Paaske Dag	Henning. Skovfogds Datter i Trenemk. Hiemmedøbt, baaren af Jen: Rasmussens Hustru i Trenemk. Fadderne vare Peder Ernst, Peder Pedersen, Michel Rasmussen, Peder Sørens Datter Bodil og Søren Nielsens Hustru Alle af Trenemk.	Introdu. samme Dag	Stokkemark
---------	------------------	---	--------------------	------------

44) Kirkebøger: Holbæk 1794-1815 (1810), Sct. Jørgensbjerg 1802-1812 (1807), Stokkemark 1766-1811 (1776), (Landsarkivet for Sjælland).

Et almindelig påbud om at føre kirkebøger fik man i Danmark i 1645. Dog havde enkelte sognepræster allerede tidligere på eget initiativ begyndt at føre optegnelser af kirkebogslignende art. Som forebillede havde man tyske kirkebøger, der i Slesvig fik indpas i femtenhundredtallets anden halvdel. Da påbudet af 1645 ikke foreskriver noget bestemt format eller giver faste regler for føringen af optegnelser vedrørende kirkelige handlinger, er indførslerne i de ældste, bevarede kirkebøder af ret forskellig karakter. Det var først og fremmest dåb, trolovelser, vielser og begravelser, der skulle indføres. Enkelte præster brugte kirkebøger til at nedskrive lokalhistoriske optegnelser, fx. præsten i Sørbymagle. Mange af de ældste kirkebøger er i tidens løb gået tabt, enten ved brand eller p.g.a. u hensigtsmæssig opbevaring. I 1812 indførtes trykte skemaer til kirkebøgerne, som samtidig udvidedes med til- og afgangslister, en slags folkeregister, der dog aldrig kom til at virke efter hensigten. De blev derfor atter afskaffet i 1875.

Kirkebøgerne skal afleveres til Landsarkiverne, hvor de er tilgængelige efter de gældende bestemmelser. Rigsarkivet har kirkebøgerne til ca. 1860 på mikrofilm, de såkaldte mormonfilm. Der findes gode fortegnelser over de bevarede kirkebøger. Registraturerne er udgivne af de respektive Landsarkiver, og en samlet oversigt fin-

des i serien Vejledende Arkivregistraturer, nr. V, udarbejdet af S. Nygaard.

De her valgte eksempler knytter sig til personer, der havde tilknytning til Blakke Mølle.

Folketællingen 1845 (jfr. nr. 37) oplyser, at Thomas Bindsbølle Schiønnemann skulle være født i Holbæk. Et opslag i kirkebogen for Holbæk, som dækker årene 1794-1815, gav under 1810 det her gengivne resultat.

Hans kone, Ane Margrete Martin skulle ifølge samme folketælling være født i Roskilde, men ifølge 1850-tællingen (jfr. nr. 36) i Sct. Ibs sogn. Imidlertid var der i ingen af de to steders kirkebøger en indførsel vedrørende dåb af et pigebarn med denne navnekombination. Først ved at gennemse kirkebogen for Sct. Jørgensbjerg sogn fandtes dåbshandlingen, som i originalen står på venstre side forneden og på den modstående højreside foroven.

Hvad den 3. person, Ane Henningsdatter, angår, så var der jfr. nr. 36 og 37 også anført to forskellige fødesogne. Gennemgangen af Hillested kirkebog var resultatløs, men i Stokkemark fandtes dåben indført. Da det er den eneste indførsel vedrørende en pige ved navn Anne (Ane) Henningsdatter, kan der næppe være tvivl om, at det er den rigtige dåbsindførsel, som er fundet.

27/ Sundagen den 8de Juni om Morgenen
 kl: 2 blev Peder Schønnemann og Elise Elbe-
 sen Norns Børn født, som den 12de Dødsbørn
 fimmindobt af Poul Smith, og kaldet Thomas
 Bindeballe, som drøpaa i Kirken den 13de Juni
 blev baaret til Vaaben af Niels Kirke
 Korfslagers Børn, som hende fød Christiane
 1810

Bestyrelsen: Sædvanlig: Sten Pedersen 236.
 Christopher Jensen Korfslager, Thomas Tøgersen Gæstgæ-
 ger.

den 2 Februar fødte Martine Johansens Gæstgæ-
 Caroline Hans inde Klamm - Møller
 no datter, som med Vaaben i St. Jørgens
 Kirke d. 22 Feb. kaldet: Anne Margrete.
 fommabaar af St. Jens Brønns Gæstgæ-
 ger og Børn, som fød Loren Johansens Gæst-
 gæstgæ. fra Skilling, Hans Petersen og
 Peder Thomsen.

den 23 Februar fødte Gæstgæstgæst Anne Kristine,
 kaldt Anne Margrete, som med Vaaben i St. Jørgens
 Kirke kaldet: Willum Clausen inde Margrete.
 -kaldt Gæstgæ, og blev døbt af Martine og
 St. Jørgens Kirkegaard.

2 den 10de Febr. Dag

Anne	10 ^{de} Juni blev døbt Peder i Teenem fimmindobt, kaldet af den Børn Madsens Gæstgæ i Teenem. fædder var Peder Knud, fædder Knudsen, Madsen, fædder Knud, fædder Knud og Peder Knudsen Gæstgæ af Teenem	Indtrod i laur og
------	--	----------------------

Skovfog.

No 44716

Til Kongen

Kiøbenhavn den 16de Junii 1791

Christian Lindemand Walsøe, examinatus
Juris og Skriver i Revisions Comtoiret
for Overformynderie Regnskaberne
ansøger allerunderdanigst een af de
2de i det Kongelige Rente Kammer
ledig værende Copiist Pladser

2de originale Attester
ere mig udleveret
Walsøe

Da der for nærværende Tid ere 2de Co.,
„piist Pladser ledige her ved den Kon.,
„gelige Rentekammer, nemlig en
i det Islandske og en i de Jydske Stif.,
„ters Comptoir, og ieg nu i 4re Aar
har arbeidet ved Kammeret, hvoraf
ieg har tilbragt 5 Fierding Aar i
Revisions Comptoiret for Overfor.,
„mynderie Regnskaberne, samt
stræbt at giøre mig duelig til For.,
„retninger og værdig til videre For.,
„fremmelse, saaledes som min
nu værende Comptoir Chefs herpaa
tegnede og min forrige Comptoir
Chefs aparte medfølgende Atte.,
„ster udviise, ligesom ieg og i Aa.,
„ret 1788 har erhholdet dansk juri.,
„disk Examen med Bedste Carachteer,
saa fordrister ieg mig paa Grund
deraf allerunderdanigst at ansøge
Deres Kongelige Mayestæt om at
een af disse ledig værende Copiist
Pladser mig allernaadigst maatte
forundes. —

allerunderdanigst
Christian Lindemand Walsøe

At Supplicanten Herr Christian Lindemand Walsøe har arbeidet 1 1/4 Aar
i det mig allernaadigst anbetroede Revisions Comptoir under Rentekammeret
og i samme Tid ei alene viist en god Opførsel, men end og arbeidet med
megen Fliid og Lyst i de ham anbetroede Forretninger, det kan ieg ikke und
„lade, efter hans Forlangende, herved at bevidne, ligesom ieg og paa Grund
deraf ønsker ham paa det Bedste anbefalet til hans Velfærds videre Fremme

Kiøbenhavn den 16 Junii 1797

Dinesen

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U
V W X Y Z

45) Danske Rentekammer, Embedsansøgninger, alfabetisk ordnede, Walsøe, C.L., 1791, 16. juni. (Rigsarkivet).

Som allerede nævnt under nr. 35, findes der i Rigsarkivet mange hundrede embedsansøgninger. Men det er vist enestående, at man kan finde den samme person som ansøger med ca. 50 års mellemrum. Da C.L. Walsøe sendte denne ansøgning af sted, tænkte han næppe over, at han 50 år senere ville skrive en embedsansøgning i sin søns navn. Der er samme elegante rutinerede penneføring over hans skrift i 1791 som i 1842,

omend alderdommen har svækket ungdommens snørkerier. Walsøe bliver kopist i 1794, avancerer til fuldmægtig i Kjøbenhavnske Renteskriverkontor 1798 og er dets chef i perioden 1810-41.

Den nederst gengivne anbefaling af ansøgningen er på originalen påført på bagsiden. Hvor imod anmærkningen "2de" (tvende) etc. har sin oprindelige placering og det ses tydeligt, at den er påført af en anden hånd.

Skifte efter Mølleren Nicolaj Adriansens Koene i Blache Mølle, Anna Elsebet Jensdatter Kiær. Anno= 1757 dend 18de April mødte udi Blache= Mølle, paa Herskabets Velædle Hr Jonas Jørgensens veigne, Ridefogden fra Svanholm Niels Bager som Skifte Forvalter i Stervboet efter Mølleren Nicolaj Adriansens Afdøde Koene Anna Elsebet Jensdatter Kiær, tilligemed de 2de forhen ved Registeringen og Wurderingen brugte Mænd navnl: Hans Hansen og Ole Nielsen begge af Fersløv Bye, for efter gjorde Bekiendtgjørelse 3de gange i de Danske Berlingske Aviser, saavel som og efter Tillysning ved Svanholms Birketing sidstafvigte Tirsdag dend 5de April, til i Dag at holde Skifte og Deeling efter jmellem Hendes efterladte Enkemand bemte Nicolaj Adriansen paa dend ene side, og efter levende 5 Børn, neml: 4re Sønner og 1 Datter paa dend anden side hvis Nafne ere: Hans Faber 9 Aar gaml: Albret Christian Faber 8 Aar gaml: og Erich Faber 7 Aar gl:/: som dend sal: Koene haver avlet i Hendes forrige ægteskab ved Mathias Hansen Faber 1 Datter Anne Catarine Nicolaisdatter 4 Aar gaml: og 1 Søn Adrian Nicolaisen 2 1/2 Aar gaml: ved hendes sidste mand. Paa Børnenes veigne var tilstæde, som Formynder, Degnen Sr Peter Sidelman af Fersløv, som efter Begiering var mødt, siden ingen af dend Bortdødes venner, der nærmest efter Loven til Børnenes Væрге var falden, hvercken efter Tillysning eller skrivelse har vildet møede, og er da forrettet som følger: —

I dend øverste Stue:	Wurdering				Wurdering		
	Rd	m	sk		Rd	m	sk
1 Slag Bord med 2de Fløje af Elmetræ	1	2	-	5 pr. Porcelains Thekopper	-	2	8
6 Ryslæders Stoele	3	-	-	2 Tin Suckerskaaler	-	1	-
1 Lehnstoele	-	4	-	1 The Bord	-	2	8
1 Jern Kackelovn	6	4	-	5 Skilderier	-	-	5
1 Spejl	-	1	-	2 The Daaser	-	-	8
1 Tin Thepote med Fad	-	3	-	1 pr jernstænger til en Tømme	-	1	-

46) Godsarkiver, Skifteprotokoller for Svanholm gods. 1738 ff. (her 1757, side 208 b og 209 a). (Landsarkivet for Sjælland).

Skiftesager er en næsten udtømmelig personal- og lokalhistorisk kilde. Mange indviklede slægts- eller ejerforhold kan opklares ved hjælp af skifteprotokollerne. Fra skifteprotokollerne kan man ofte også finde oplysninger, der kan erstatte fx. manglende kirkebøger, som det er tilfældet i Ferslev sogn. Der angives dødsdag, efterlevende arvinger, tidligere afdøde ægtefæller etc. Et skifte kan fylde mange sider, og indboet er nøje registreret, ofte med angivelse af både vurderings- og auktionspriser. En bemærkning som "et økse hoved uden skaft" er ikke ualmindelig. Skiftejurisdiktioner-

ne fremgår af omstående oversigt. Landsarkiverne har udarbejdet oversigter over gods- og retsbetjente-arkivernes indhold af skiftemateriale. På Rigsarkivet findes en del militære skiftesager i generalauditørens arkiv samt i 3. afd., det tidligere Hærens Arkiv.

Til mange af protokollerne er der på landsarkiverne udarbejdet alfabetiske navneregistre.

Litteratur: Fabritius og Hatt: Håndbog i Slægtsforskning, Kbh. 1963, s. 194-203. Nørli, Axel: Skifteprotokoller i Landsarkivet for Sjælland m.m. Kbh. 1948.

Udfelt efter Mølleren Nicolaj Adriaensens Room
i Blæcke mølle, Anna Elisebet Jeordath & Kier.

Annos 1757 den 18de April mødt i de Blæcke-
mølle, paa Genskabets Valde, h^{er} Jonar Gørgen
færs migge, hiedfogden fra Swarholm Niels Sager
som Udfelt Journaler i Orrobock efter Mølleren
Nicolaj Adriaensens afværs Room Anna Elisebet
Jeordath & Kier, tilligemed de 2de forsen med
Regiisteringen og Würderingen, brugte mand uanset
gand gansen og Ole Nielsen baggen af Troflöv
h^{er}, for efter giordt bekendtgjærelse 3de gang
de de Døgt Berlingth Drifer, saaselsom og efter
Tillegning ved Swarholms Virkething sigstaltigh
Eirodag den 5te april, til i dag at folde Udfelt og
Jæling efter juellem gænder afholde Lænkem
bent Nicolaj Adriaens paa den ene side, og efter
Lænkens 5de bote, uanset 4de Løner og Døgt paa den
andre side, færs Nafne etc. Harv Træbet gaar gant
Albrecht Christian Træbet 8 aar gant, og Eric Træbet
7 aar 9 s. som den 1de Room færs avlet i gænder
forrige aar stalt 4de Mathias Træbet Træbet, 209
og Træbet Anna Catharine Nicolajdath 4 aar gant,
og 1de Room Adriaens Nicolajsen 2de aar gant, med gænder
sigstaltigh, paa Lønkens migge var sigstaltigh, som
forrige aar, sigstaltigh 5te Peter Tidelman af Troflöv, som
efter Begiering var mødt, siden ingen af den bortvæde
Løner, der uanset efter Lønen til Lønkens 6de Næge
var falden, forstæn efter Tillegning eller fri
valde færs vilde mødt, og er de forstaltigh som
følger: —

7 den 18 ^{de} April	Wurdering	Wurdering
	17 ^{de} 1/2	17 ^{de} 1/2
10 lag bord med 2 ^{de} Støj	5 ^{te} Porcellain Eskegør	2 8
af Elme tra	2 ^{de} Ein Durkha Staal	1 8
6 ^{de} Lænkens Døgt	1 ^{de} Eske bord	2 8
1 ^{de} Lænkens Staal	5 ^{de} Skildris	5
1 ^{de} Lænkens Staal	2 ^{de} Eske Støj	8
1 ^{de} April	1 ^{de} Lænkens Støj til	
1 ^{de} Lænkens Støj	in Lønen	1

S K I F T E J U R I S D I K T I O N E R I

Landdistrikterne	Lensbesiddere Godsejere Selvejere	-1793	Amtmanden	LA
	Hovedgårdsforpagtere Indsiddere	1793-1919	Herredsfogeden eller birkedommeren	
	Fæstere, også arvefæstere Lejehusmænd	-1817	Godsejeren	
	Bøndergårdsforpagtere Godsforvaltere	1817-1919	Herredsfogeden eller birkedommeren 1817-50 havde lensbesidderne, Universitetet, Københavns magistrat, Sorø akademi og enkelte andre godsbesiddende institutioner endnu bevaret deres skiftemyndighed.	
	Krongodset		Ridefogeden, jf også under Ryttergodset.	
	Ryttergodset	1670-1767	Regimentsskriveren Efter at ryttergodset ca 1770 var gået over til privateje, havde amtsforvalteren i Københavns, Hørsholm, Frederiksborg og Kronborg distrikter skiftejurisdiktion over det i distrikterne liggende krongods. 1850 bortfaldt amtsforvalterens skiftejurisdiktion.	
Byerne	Købstadborgere	-1919	Magistrat og byfoged	LA
Gejstlige	Præster Degne	-1807	Herredsprovsten	LA
	Klokkere Skoleholdere	1807-1919	på landet: Herredsfogeden i byerne : Byfogeden	
	Hofetatens gejstlige personale ved hof- og slotskirkerne i København, Hillerød, Fredensborg og Helsingør. Lærerne ved Frederiksborg lærde skole.			Kgl konfessionarius (skiftedokumenter kun 1724-87)
	Alle borgere	1919-	Det stedlige dommerembede	LA

Forkortelser: LA Landsarkiverne
 LA Sj Landsarkivet for Sjælland
 RA Rigsarkivet
 HA Hærens arkiv (Rigsarkivets 3. afdeling)

I skifteprotokollerne findes normalt navneregistre, og de respektive arkiver har til skifteprotokoller i visse arkivfonds udarbejdet navneregistre, som står fremme på læsesalene.

S K I F T E J U R I S D I K T I O N E R II

København	Civile rangspersoner	-1771	Hofretten	LA Sj
		1771-1919	Hof- og stadsrettens skiftekommission	
	Civile embedsmænd og funktionærer (kgl betjente) uden for rangen	-1771	Borgretten	
		1771-1919	Hof- og stadsrettens skiftekommission	
	Alm borgere	-1771	Bytinget (Københavns skiftekommission)	
		1771-1919	Hof- og stadsrettens skiftekommission	
Københavnske fallitboer	1872-1919	Sø- og handelsretten		
Bornholm	Landbefolkningen	-1761	Skifteskriveren	LA Sj
		1761-1919	Herredsfogeden	
	Bybefolkningen	-1919	Byfogeden	
	Christiansø	-1855	Auditøren ved fæstningen	
1855-1919		Herredsfogeden i Østerherred		
Amager	Store Magleby Dragør		Schouten (skifteprotokoller kun 1812-21)	LA Sj
Jøderne	Menigheden	1736-1814	Menighedens forstander	LA
Universitet	Professorer Betjente Studenter De såkaldte "lærde mænd"		Konsistorium (kun få rester bevaret i universitetets arkiv)	RA
Militæret	Landetaten: officerer	1743-1846	Landetatens generalauditor	RA
			Regimentsauditøren	HA
	Søetaten: højere officerer, fra kaptajnsrang øvrige sømilitære	1630-1771	Søetatens generalauditor	RA
		1670-1779	Underadmiralitetsretten	
	Alle borgere	1919-	Det stedlige dommerembede	LA

Litteratur: Albert Fabritius og Harald Hatt: Håndbog i slægtsforskning, 3. udg, 1963, side 192-204.

Slægtshistorie, en vejledning ved Hans H. Worsøe, 1973, side 63-65.

Johan Jørgensen: Skifter og testamenter, 1968.

18817

Udi Revninge Kirkes Ministerial Bog findes
 antegnet: Anno 1746 Dom Invoc: den
 27 Februarii blev Ridefogden ved Lundsgaard
 Mons. Morten Bentzis Datter døbt og kal,,
 det Else Kirstine. Indbemeldte lever nu i
 Ægteskab med Velærv. Hr. Lars Fogh Sogne Præst
 til Steenstrup og Lunde Menigheder i Fyen.
 Hvilket hermed efter Begiering attesteres
 Rynkebye Præstegaard
 d. 19 Jan: 1776
 Boesen

At Sogne Præsten for Rynkebye og Refninge Menigheder
 Velærværdige her Ludvig Boesen, selv haver

Skreven og Underskreven forestaaende Attest, det bliver
 Efter Begiering attestered i følge den Allernaadigste
 Foundation til en almindelig Enke Cassa af 30.d August
 1775 dens 8 § – Under min Haand og Byens Raadstue Segl
 Kierteminde d. 11 Martj 1776

Christian Bendz
 Byfoged og Eeniste Magistrat
 sammesteds. –

LS.

Efter forlangende bliver
 hermed attesteret
 at forestaaende velærværdige
 Her Ludvig Boesens Attest
 i Rynkebye ere af ham
 selv egenhændig skrevet og
 underskrevet. Kierteminde
 ut supra

S.I. Bøgh Provst i Bierge Herred
 Sogne Præst til Kierteminds
 og Drigstrup – Menigheder

47) Den almindelige Enkepensionskasse 1775-1848, Indskyder nr. 205, 1776. (Rigsarkivet).

Pensionsvæsenet er en gammel indretning i Danmark. Allerede 1707 stiftedes en pensionskasse for officerer og i 1712 oprettedes der en Postpensionskasse, hvis midler kom fra postvæsenets overskud. I løbet af de næste årtier opstod der en mængde mere eller mindre levedygtige statslige og private pensionskasser. For officerer var tilladelsen til at indgå ægteskab betinget af medlemskab i Landmilitæretatens Pensionskasse for Enker og Børn (1739-75). Ved oprettelsen af Den almindelige Enkekasse blev det gjort til en pligt for officerer såvel som for embedsmænd at yde et indskud i kassen, såfremt der ikke på anden måde blev draget omsorg for en længstlevende hustru. Sammen med anmodningen om medlemskab i pensionskassen, skulle der indsendes dåbsattest for hustruen samt helbreds- og dåbsattest for ansøgeren. De fleste af disse og selve optagelsesansøgningen er bevaret og findes på Rigsarkivet, hvor der også findes et særdeles godt seddel-

register over mere end 25000 navne. Den her viste dåbsattest hidrører fra den af sognepræst Laurits Rasmussen Fog, Steenstrup på Fyn, indsendte begæring. Han blev optaget under nr. 205, og under dette nummer ligger alle akter ligesom alle posteringer, i kassens hovedbog vedrørende ham, er indført under dette nummer.

Af sognepræst Laurids Fogs egen dåbsattest, – som også ligger i sagen – fremgår, at han er 31 år, døbt i Steenstrup kirke af sin fader, sognepræst til Steenstrup Rasmus Fogh(!) Den er skrevet af Laurits Fog selv, men da han ikke måtte attestere sin egen dåbsattest, er attestationen foretaget af sognepræst Nær-aas, Vor Frue Kirke i Svendborg, og dennes underskrift igen er bekræftet af herredsfogeden i Sunds-herred, G. Jantzen.

Litteratur: Fabritius og Hatt: Håndbog i Slægtsforskning, Kbh. 1963, s. 158-161 og passim .

No. 18877

No. 2 Ser. Stilling.

1776.

Stillingen

Ude Kønninge Kiøben Ministerial. Byg giendes
 antagend: Anno 1746 Dom: Inrot: den
 27 Februarii blev udsloget ved Lunds gaard
 Monse Morten Petris Seters døbt og kaldt
 det Off. ~~Stilling~~. Gudbenede Lønns nu i
 det kongelige Maleri. p. Lars Fogh Begunstet
 til Steenstrup og Lunde Malerifadrosi Tjen:
 hvilket forundt af den Børgers allestere
 Synæbie forstogard
 d. 19 Jan: 1776.

Des Lønns forstogard og Kønninge Malerifadrosi
 Mellemstogard den Ludvig Boesen, som forstogard

Stillingen og Understogard som forstogard Attest, som Lønns
 forstogard Attestend, i Løyn den Oelmsaadig
 Fundation til en Oelmsaadig Lønns, af 302 August
 1715. den 8. den mai gaard og Bøyns Lønns den 19
 Attestend d. 12. May 1776

Kristian Bøndz
 Byg forstogard og forstogard Stillingen
 forstogard

den forstogard bein
 Gudbened atteste
 ab forstogard den forstogard
 den Ludvig Boesens atteste
 i Kønnebye som af den
 forstogard den forstogard og
 den forstogard den forstogard
 ab forstogard

den forstogard
 den forstogard i den forstogard
 den forstogard den forstogard
 den forstogard den forstogard

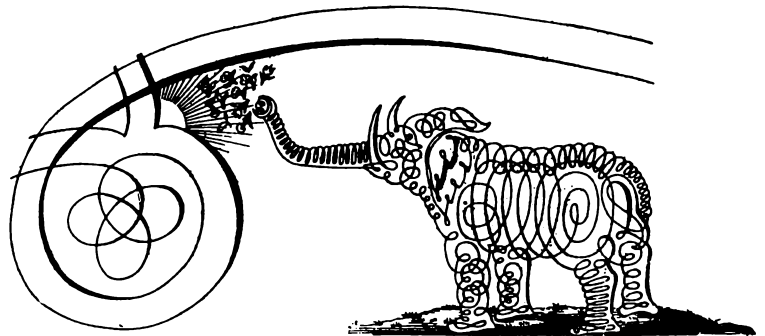
Copie F5tus Fire Rixdaler
 Heller Wi Friderich den Femte
 1750 af Guds Naade, Konge til Dannemarck
 Harboe og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig,
 Holsteen, Stormarn, og Ditmarsken, Greve udi
 Oldenborg og Delmenhorst. —

Giøre alle Virtterligt, at vi eftter allerunderdanigst
 gjorde ansøgning og os Elskelige Hr. Friderich Carl von Gram,
 Ridder, Vores Geheime=Conferentz=raad og Amtmand
 over Friderichsborg- og Cronborg-Amter hands som Constitueret
 Stiftamtmand over Sædlands Stift, herover given Erklæring
 Allernaadigst have bevilget og tilladt, ligesom Vi og hermed
 Vi og hermed Allernaadigst bevilge og tillade, at Friderich
 Bonsted maae fremdeeles og indtil videre udj Søllerød Bye
 paa Kiøbenhavns Amt, holde et Kroe eller Vertshuus, og de
 Reisende saavel som andre med behøvende Logement, samt
 Spiise= og Drikke-Vahre, til Nødtørftighed, og for en billig
 Betaling, betiene, med de Vilkaar, at hand ingen Tiid under,,
 „staaer sig derved Stædet at brøgge Øll eller brænde Brende,,
 „viin; men skal være forbunden de falholdende Drikke=Vahre
 paa Holte=Gaard, efter det samme Gaards Eyer Allernaadigst
 givne Privilegium, sig at tilhandle, og ellers svare udi Vores Cassa
 foruden de af Stædet gaende 4 Rdr Jordebogs afgift, Toe Rixdaler
 aarlig. — I det øvrige haver hand dette Kroe udi forsvarlig
 Stand at vedligeholde, og sig dermed udi alle Maader eftter
 loven, samt de om Kroeholds paa Landet allerreede udgangen]

Vor Hyldest og Naade Givet paa Vor Slot Fredensborg
 d. 12te October 1750,

Under vor Kongl: Haand og Seigl:
 Friderich R.

Bevilling (L.S.)
 for
 Frederich Bonsted
 at maae udi Søllerød
 paa Kiøbenhavns amt
 holde Kroe eller
 Vertshuus.

48) Privilegium for Søllerød Kro 1750, 12. oktober. Danske Rentekammer, 2212.98, Bilag til Konfirmationsbevillinger 1750. (Rigsarkivet).

I sin regeringstid befalede Chr. d. II, at der skulle anlægges kroer for hver 2 mile langs hovedvejene, og ved senere forordninger, især 1684, 1686 og 1695 fordredes der særlige privilegier for at måtte drive krohold på landet. Derved opstod begrebet kgl. privilegerede kroer. Mange af disse privilegiebreve er stadig bevaret — enten i original eller i en samtidig afskrift. For Søllerød kro — som jo stadig eksisterer — findes der i Rigsarkivet flere sådanne kroholdsbevillinger. Her vises den fra 1750. Kopien blev indsendt til rentekammeret i anledning af tronskiftet i 1766, og der blev udstedt et nyt næringsbevis. Dette

findes ligeledes i afskrift i Rigsarkivet. Bevillingen her er tinglæst på Københavns Rytterdistrikts birketing den 6. december 1751 og indført i samme distrikts panteprotokol på folio 461.

Af bevillingens bagside er her kun vist underskriftlinien og ”adressen”.

Den snørklede penneføring er særdeles almindelig i 1700-tallets midte, jfr. nr. 26.

Elefanten er gengivet efter: Die offene Schreibschule von Joh. Christoph Öhlers, Flensburg 1718.

√Mandtal ifølge Kongl. allernaadigst forordning af 20. Aug. 1743
Over dem, som bør svare de extraordinaire i samme forordning
paabudne Skatter.√

Udi Nebel Sogn		
Sognepræsten Henric Wassard svarer for sin Eegen Person, og familie Kopskat	<i>Kun et "r" ?</i>	12 Rixd —"
Tienestefolk i Præstegaarden		
1 Tienste Karl Anders svarer Kopskat		1 — "
1 Dreng Villads		1 — "
1 Pige Kirsten		1 — "
Nok 1 Dreng, og 1 Pige, den eene 12 Aar, den anden 14 Aar gamle, som afvigte Sommer har vogtet Qvæg, og næppe fortienere mere, end de skulde betale i Skat, formodes at blive allernaadigst forskaanede		" — "
Degnen Christen Olufsen <i>formener</i> sig ikke at være Sæde-Degn, <i>formæener</i> ? efterdi Hand ingen Degnebolig nogen tid har haft, ej heller nu har, men haver et lidet sted i fæste, hvor af Hand svarer afgift og Landgilde, som en anden Bonde, for moder derfor at være allernaadigst befriet fra den Sæde-Degnene paalagte Kopskat.		" — "
Substituten Christian Frideric, som den gamle Degn har taget til medhielp ved Kaldets betiening, og Skolehold i Nebel Sogn, er i forordningen allernaadigst exeqverit.		" — "
Self-Ejer: Peder Jessen paa 3td Hartkorn svarer Kopskat		2 — "
Haver ingen Tieneste folk, uden et fattig pigebarn, som Hand har taget til sig meest for Guds skyld, samme faaer ingen løn og har intet at betale af		" — "
—		
Haandværksfolk ere ikke i Nebel Sogn, uden		
Christen Pedersen, som tilforn har kundet Skrædere for Bønderne, men nu siden Hand har fæstet Gaard, faar ikke lejlighed at bruge Haandværket, og derfor ikke kand svare deraf.		
—		
Nok opholder sig i Nebel Sogn		
Adam Copy for dum Trompetter ved Livguarden, som nyder af Post Cassen Pension Maanedlig 4 Rixd., og derfor allernaadigst er exciperit fra Kopskat		

49) Ekstraskattemandtal 1743, Amtsregnskaber, Ribe amt, Nørre Nebel. (Rigsarkivet).

Allerede længe før de almindelige "Folketællinger", hvori alle sognets beboere skulle optegnes, blev der optaget "mandtalslister", i reglen i forbindelse med udskrivning af ekstraskatter. I 1700-tallet er især ekstraskattemandtallene for 1743 og 1762 sædeles værdifulde kilder. Som det fremgår af de her viste eksempler, kan der dog være endog meget stor forskel på de medtagne oplysninger. Medens Mandtallet 1743 for Nebel sogn, Ribe amt giver ret fyldige oplysninger om navne og personlige forhold, er mandtal og beregningen for Ferslev for året 1720 langt mindre meddelsom i så henseende. (se nr 52).

Arkivalierne findes på Rigsarkivet i gruppen »Amtsregnskaber» og dækker i heldigste tilfælde årene 1660-ca. 1848. Forud herfor ligger lens- og byfogedregnskaber, som i enkelte tilfælde går helt tilbage til før 1559 og findes fortegnet i folieregistratur 108A og B samt seddelregistratur 77-78. Amtsregnskaberne er ordnede efter følgende princip:

- 1) a) jorddebogsregnskaber, b) jordebøger
- 2) kontribution
- 3) ekstra-skatteregnskaber
- 4) konsumtions- familie- og folkeskatter

Det må bemærkes, at der hyppigt kan være "huller" i de bevarede rækker af regnskaber, især i de som oftest bortforpagtede konsumtionsskatter.

I perioden 1660 - ca. 1800 fandtes der langt flere amter end senere. Amtsindelingen fremgår af Rigsarkivets seddelregistratur nr. 79-80. For ekstraskattemandtallene 1743 og 1762 findes der desuden et personnavneregister, ligeledes på RA. Seddelregistratur 1762 omfatter dog kun København (11 skuffer).

Litteratur: Bang, Thomas B.: Lensregnskaber og deres Benyttelse som historisk Kilde. (Fortid og Nutid bd. I, 1916, s. 141-60), Jexlev, Thelma: Lensregnskaberne. (Fortid og Nutid bd. XXV-XXVI, 1974-76, s. 573-621, 1-67, 277-343). Christiansen Carl: Om Amtsregnskaberne som historisk Kilde. (Fortid og Nutid bd. IV, 1923, s. 1-37).

Udi Nebel Bogen.

Pogues fra fru Henri Weispad maan for sin fagre Datter, og familie, Popplæt. 12 Skjod-
 Curren folk i Præstegaarden.

1 Curren Carl Anders maan Popplæt 1 — 2

1 Døng, Ullads 1 — 4

1 Poge Hingru 1 — 2

Kob i Døng, og Irgen, den nye Naar, den anden Maan
 gamle, som afsigta Bommen for noget Guld, og uagter
 fortænder maan, med en Gulde Bælk i Hat, for moders at
 blive alle naadigt for Pleaunde 2 — 2

Engene Christen Olefien for maan sig vilde at have Bæde-Engen,
 efter det haud nogle Enger, den tid for fast, sig alle den
 ja, men saan at lidet ind i fæst, som af haud maan af gift
 og haud gilde, som en anden Bønde, for moders Datter at maan al,
 En naadigt Bænk fra den Bæde-Engen praalagte Popplæt.

Substituten Christian Friden, som den gamle Engen for haud til ind,
 Inde med Bælkens Bænkning, og Hørløst i Nebel Bogen, en ofor,
 endu ingen alle naadigt experient.

Pulffinn: Peder Jesen den 3te Bænk maan Popplæt 2 — 2

Denne nogle Curren folk, iden at fæst sig Bænk, som haud
 for haud til sig maan for Guds skyld, samme maan nogle lov
 og ja indet at Bælk af 2 — 2

Gaandmarks folk nye vilde i Nebel Bogen, iden 2 — 2

Christen Pedersen, som hofor ja lidet Bænk for Bønden, men ind,
 lidet haud for sig haud, saan vilde lighed at Bænk haud,
 hær ind, og den for vilde haud maan Datter

Kob Bælkens sig i Nebel Bogen.

Adam for sig for den Trompetter ind i fæst, som ind
 af Popplæt Pension maanlig 4 Skjod, og den for alle,
 naadigt en experient fra Popplæt.

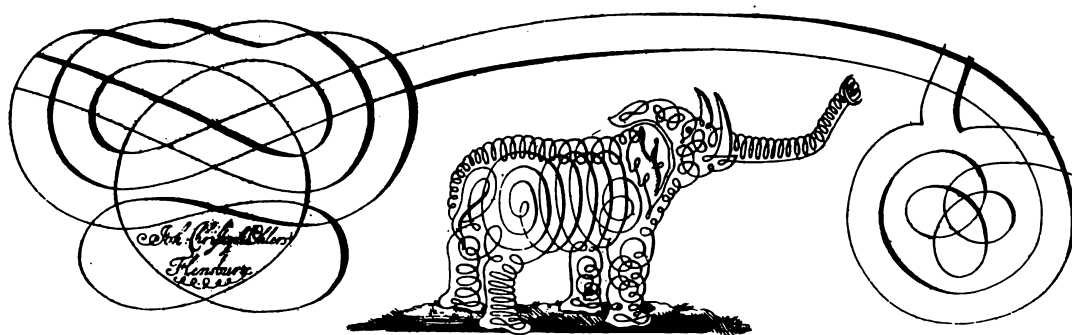
CHRISTIAN DEN SJETTE AF Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmarsken, Greve udi Oldenburg og Delmenhorst,

Vor Bevaagenhed tilforn, Vi give Eder hermed tilkiende, at Vi efter den forrige Byeskriver i Vor Kiøbstad Sonderborg, navnlig Bøhm hans Hustrues gjorde allerunderdanigste Ansøgning og Begiering, samt Eders derover under den 12te Novembr sidstleden indkomne allerunderdanigste Forestilling, at Besynderlig Naade og formedelst den gode Tieneste, som Supplercantinden haver beviist Os ved Vores Slots bygning, allernaadigst ville forunde hende et aarlig Tillæg eller Pension nemlig Fyrgetyve Rigsdaler, hvilke hun strax fra denne tiid, af den Norske Post Casse kand nyde saa lenge indtil der ved Vores Danske Post Casse, noget bliver vacant da bemelte Pension hende deraf kand vorde betalt. Derefter I Eder aller underdanigst

Å. 17de Novbr: 1742/

til

Directeurerne i General Post Amtet, at Hans Mayst. allernaadigst har tillagt Stads Secreterer Bøhmes Hustrue een Aarlig Pension af 40Ordr hvilke hun strax fra denne tiid af den Norske Post Casse kand nyde saa lenge, indtil der ved den danske Post Casse noget bliver vacant.

50) Generalpostdirektionen 1740, Kgl. resolutioner 1740 - 42, side 397. (Rigsarkivet).

Af postvæsenets overskud udbetaltes som tidligere omtalt pensioner til fortjente, trængende personer, også ikke-embedsmænd. I generalpostdirektionens arkiv findes der en del ansøgninger om pensioner af "postkassen", og i arkivets resolutionsprotokoller er mange antegninger i stil med den her gengivne, jfr. også nr. 49. Også i mange ældre folketællinger støder man på anmærkninger om at den nævnte person "modtager pension fra postkassen", "lever af postkassen" eller lignende. Benyttelsen af dette materiale er vanskeliggjort ved at navnene på de personer, der har fået bevilget pensioner af denne kasse, ikke er medtaget i resolutionsprotokollernes registre, hvorimod der findes

en alfabetisk fortegnelse over generalpostkassens (pensionskasse for især postembedsmænd) indskydere 1740-1813.

Hånden der vises her har haft sans for detaljer og akkuratse. Se fx. hvor elegant han anbringer buen over et "u", når der forekommer et "d" i samme ord, "udi" i 3. og 4. linie eller allerunderdanigst i 9. linie, for slet ikke at tale om det smukt udformede V i "Vor". Adressen findes på bagsiden, hvor også Christian d. VI egenhændige underskrift findes.

Litteratur: Kringelbach, G.N.: Civile Direktioner og Kommissioner samt andre overordnede myndigheder under Enevælden. Kbh. 1899.

Derved endnu i dette aar, og der hoes af Brøderne an,,
 „modet, at der blef ved første forefaldende Leilighed be,,
 „sørget Een Extra ordinaire Samling, for at overlegge et og
 andet til Societetetz Conservation, Tarf og Beste.
 Hvor med Saaleedis beroer og dette indført til Een,,
 „hver broders effterretning.

Nu Wiidere
 udi Jesu Nafn

Udi Aaret = 1728 er ei nogen af Brøderne ved døeden bort=
 „kaldet, og altsaa ei heller nogen forsamling verit førend
 nu ved denne
 Almindelige Samling den = 9 January 1729.

Da følgende Passerede.

1. Blef for De forsamlede brødere tilkiende givet, at dend
 Staden afvigte = 20de 21 og 22 Octobr: 1728 overfaldene Stoere
 Ildebrand hafde lagt i Aske Societetetz Cassa med der udi ve=
 =rende: Cassa Foreening, Bøgger og Papirer, Cassa=laden med
 Beholdningen, effter forestaaende Indtegt og udgifts Regning,
 Velkomsten, Blechhornet og Alle papirer, saa ei meere er
 Conserveret end effterfølgende der laae paa protokollistens Eget
 Contoir iblant Hans Egne papirer, Nembl: som nu bliver:

Inventarium

1. Een hoved bog hvor udi Societetsbrøderne ere indskrevne,
 som fra Primo Janoary 1714 i Societetet ere indlemmede
2. Societetetz Protocoll over det, tiid effter anden Aarlig Passe,,
 „rede, samt de Aarlige Reigninger og Resolutioner fra,,
 „ 16 January 1705.
3. Extract af Societetetz Foundation eller Artickler,
 Sluttet den = 13 febr: 1688
4. Extract af Societetetz Protocoller fra den 2den January
 1687. Over et og andet til effterretning.
5. Een Restance ~~er~~ Rulle med nogle paaskrefne Observations
 poster, til Brødernis gotfindende opsat.
6. Een ditto af = 7 January 1726.
7. Povel Baj Bedemands Qvitering den = 7 Janv: 1727
8. Sr von Hemmerts ditto d: 29 Janv: 1727

51) Skriver Betienters Societets Protokol 1705 - 1757, side 108 a. (1728). (Rigsarkivet).

Iblandt Krigsministeriets aflevering af 1916 (RA 1. afdelings generalregistratur 1974, Bl A 35) findes der to pakker indeholdende resterne af arkivet fra "Skriver - Betienters Societet af 1686". Blandt begravelsesregninger og anmodninger om at "brødrene" møder op til begravelser i det fornødne antal, ligger også mødeprotokollen for årene 1705 til 1757. Af optegnelserne vedrørende den årlige "almindelige samling", som ifølge statutterne skulle afholdes den 1. søndag efter Hellig Tre Kongersdag (6. januar), fremgår "brødrenes" navne, ofte med angivelse af titel eller ansættelsesforhold. Desuden angives, hvilke af medlemmerne eller deres allernærmeste der i årets løb er afgået ved døden og fulgt til graven un-

der deltagelse af societetets medlemmer. Medlemmernes indskud og evt. forfaldsbøder fremgår ligeledes af protokollen, som først og fremmest anvendes til begravelsesudgifter og til understøttelse af fattige. Bestyrelsen bestod af Præses (formand), 1. og 2. assistent samt protokolisten. Det her gengivne udtog er skrevet af Biørn Mørck, der blev optaget i Societetet 1718 og ved sin indtræden betalte 2 Rdl, 3 mark og 8 skilling samt 1 rigsdaler årlig fremover. Han var præses for året 1735. Hans hustru fulgtes til graven 31.3. 1745, han selv 25. januar 1754 og tituleredes da prokurator.

Blækklatten er af blå blæk og af senere dato.

Indsendt under i det Aars, og der fore af Brøderne an-
 ,mødet, at der blev holdt for første forsamling i Ligeledes for
 ,føjet fra Extra ordinaire Samling, for at beholde sig og
 andet til Societets Conservation, Læs og Bøger.
 Herunder Aalands broder og dette indført til fra,
 i hans broders afhandling.

Heri Medlem
 i det Jesu Kæft.

I det Aars = 1728 var der nogen af Brøderne holdt den anden best,
 ,kaldet, og det var der fulde nogen forsamling i det. fornu
 i det Aars

Ålmindeblige Samling den = 9 Januarj. 1729.
 Da følgende Bæstede.

1. Blev for de forsamlede brøder, tillid og givet, at den
 Næste aften = 20^{de} = 21 og 22 Octobr: 1728 overfaldne deres
 Jernbrand, faldt lagt i det Societets Casse under den i det
 ,næste: Casse: for Læsning, Bøger og papirer, Casse, ladet med
 Befordring, efter forsamlede Jernbrøjt og udgifts Regning,
 Wellkomst, Blev fornu og alle papirer, som er uover
 Conserveret med efterfølgende det Læs paa protocolistens for
 Contoir ibland hans egen papirer, Årskift: som nu bliver:

Inventarium

1. En fornu bog som i det Societets brøder var indstøbet,
 som fra Brims Januarj 1716 i Societets indstøbet.
2. Societets Protocoll over det, ind efter anden dertil Bæst,
 ,rede, samt de dertil Regning og Resolutioner fra
 = 16 Januarj 1705.
3. Extract af Societets Fundation eller Artikler,
 Årskift den = 13 Febr: 1688.
4. Extract af Societets Protocoll fra den 2^{den} = Januarj
 1687. over ind og andet til afhandling.
5. En Bæst ~~en~~ Bille med nogle paastøbet Observation
 fornu, til Brøderne indstøbet og set.
6. En ditto af = 7 Januarj 1726.
7. Bovel Bøj indstøbet indstøbet den = 7 Janv: 1727.
8. S: von Hemmerts ditto 2: 29 Janv: 1727.

pag 37 No 33	Færslev Sogn og Bye	Kopskatt Rdr m	Krigst. Rdr.
	Præsten og Hustrue	” ”	40
	Degnen		10
	Peder Smed og Hustrue 1 Barn	2 2	
	Wendslev		
	Bircke Skriweren og Huste. 1 Pige	— — — —	1
	Blacke Mølle		
	Ole Møller og Hustrue under Hovedgrs Taxt 1 Barn	— —	2
Vide No. 33:—	Wellerop Sogn Anders Skræder u=gift	1 —	—
No. 34:—	Ouerøe Sogn		
	Præste Encken	— —	15
	Degnen for Extra ordinaire Skatter fri		
	Mølleren oc Hustrue 3 Børn		1
	Niels Smed og Hustrue 2 Børn	— —	—
	er forarmed og af slett tilstand		
		<hr/> 3 2	69

Prof Jans lej Ellphab:	
A	A
B	B
C	C
D	D
E	E
F	F
G	G
H	H
I	I
K	K
L	L
M	M
N	N
O	O
P	P
Q	Q
R	R
S	S
T	T
V	V
W	W
X	X
Y	Y
Z	Z
	40.50
	60.70
	80.90
	100.

52) **Amtsregnskaber, reviderede, Rentekammeret. Roskilde amt, 1720, Mandtal og Beregning over kopskatt og krigsstyr af Roeskilde amt och Horns Herrit Anno 1720. (Rigsarkivet).**

Vil man følge en enkelt lokalitet, gård, mølle eller lignende er ekstraskatteregnskaber en værdifuld og uundværlig kilde. Ganske vist må man være opmærksom på, at bondebefolkningen ofte var fritaget for visse former for skatter. Benyttelsen af de bevarede regnskaber kræver, at man først undersøger stedets ejerforhold, idet kendskab til, om stedet hørte under et grevskab, et baroni, amtet eller var ryttergods er afgørende for, hvor man skal søge regnskabsmateriale om stedet. Dette belyser bl.a. denne beregning og mandtal fra 1720, hvoraf det fremgår, at Blakke Mølle ligger under hovedgårdstakst. Har man derefter fundet ud af, hvilken hovedgård, der er tale om, vil man i dette gods's arkiver sikkert finde en hel del stof af værdi for undersøgelsen. Af regnskabet her fremgår det endvidere, at det kun er gejstligheden, embedsmænd og sognets håndværkere, der skulle svare denne skat.

Nummereringen henviser til et regnskab vedlagt bilag og skråstregerne til højre for nogle af navnene og nederst på siden er "revisionsanmærkninger". Sammenlignet med mandtallet for Nr. Nebel 1743, jfr. nr. 49, giver dette mandtal fra Færslev sogn ikke mange personalhistoriske oplysninger. Men man får dog at vide at mølleren Ole på Blakke Mølle har 1 barn og skal svare 2 rigsdaler i krigsskat, hvorimod mølleren på Orø kun skal svare 1 rigsdaler, hvad enten det nu kan skyldes, at han har 3 børn eller mindre formaling på møllen. Hånden her har den vane at lave de tødler, der skal påhæftes det store H i en form, som kan ligne buen over u' et. Det er fx. tilfældet i 5. linie nedefra. Der er mange lighedspunkter med skriverhånden og bogstavsrækken hentet fra: Calliographia oder. . . Vorschriften von Johann Gottfried Webers, Hanau 1775, endskønt skriveskolen er trykt 55 år senere.

Ludtzerød

Willem Pederssen og Christen Pedersen fæstede dend
halfve Gaard som Lars Christoffersen der kom til
Nærum qviterede, at Svare til Tyngen deraf
fra May 1693 og gifver til fæste Tou = siger 2 Rdr: –

Søllerød

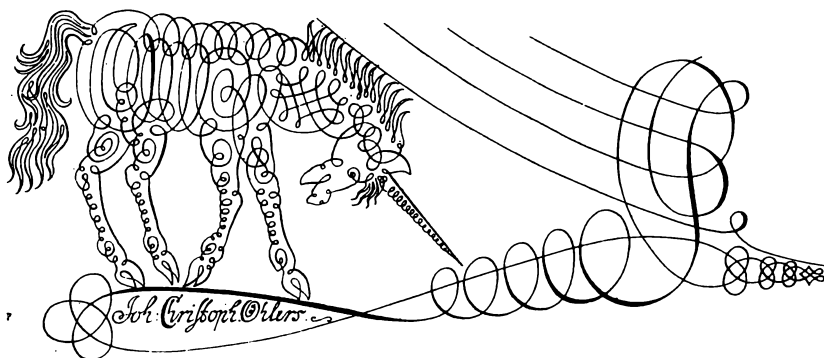
Mester Phillips Essen fæstede Et Kroeholdt efter
Præst Enchen sammesteds som bort døde og det tilforn
i fæste hafde, at Svare til Tyngen deraf fra May
1693: og schal Gifver til fæste Tou = siger . . . 2 Rdr: –

Holdte

Søfren Christensen fød i Jylland fæstede det Huus
ibd. som Hendrich Larsen til hannem hafver af=
staaet og derudi tilforn veret holdet noget Krou,
at Svare til Tyngen fra May 1692: og Gifved til
Fæste Tou = siger – 2 Rdr: –

Lars Jørgenssen Antog dend Gaard som Anders Niel=
sen til hannem afstaaet, at Svare til Tyngen deraf
fra May 1692: og schal gifve til Fæste Tou = siger 2 Rdr: –

Olluf Pedersen Schonning Antog Mads Jørgensens
halfve Huus som Hand formedelst Armod ej lengere
kunde besidde, at Svarre til Tyngen deraf fra
May 1693: og schal gifve til fæste = fire = siger 4 m

53) Københavns amtstuearkiv, Fæsteprotokol 1693-1716, pag. 12a. (1693). (Landsarkivet for Sjælland).

Amtsstuen, som oprindelig var betegnelse for amtmandens skrivestue, blev efterhånden navnet på amtsskrivestens kontor, det sted man skulle betale skatter og afgifter ifølge jordbogen. Det var også der, fæsteafgifter skulle erlægges. Derfor vil amtstuearkiverne, som ofte også indeholde rytterdistriktsarkivalier og arkivalier fra private godser, især jordebøger og give gode oplysninger om enkelte lokaliteters fæsteforhold. Det her viste eksempel giver bl.a. oplysning om, at præsteenken i Søllerød en overgang havde Søllerød Kro i fæste. Betegnelsen ”mester” var i ældre tid titlen på personer, især tilhørende gejstligheden, som havde taget magistergraden. Hånden her bruger særdeles store sving til bogstaverne i afsnitoverskrifterne, et ikke ualmindeligt træk i datidens skrivevaner. Fx. er z i første linie forsynet med

et temmelig kraftigt sving nedefter, for derefter at ende i en bred udløber i 1. linie. Dette sving gør ordet Lars i 2. linie næsten ulæseligt. Knap så bred, men alligevel kendelig, er svinget i stedsbetegnelsen Holdte, det nuværende Gammel Holte, idet det nuværende Holte dengang hørte under Dronninggård. Skriverens T har antaget en for ham speciel form, så de nærmest ligner et S, men de to små streger gør det alligevel kendelig som T. I 15. linie bliver man opmærksom på et mærkeligt sidesving på den nedre bue i y’et i ordet Tyngen. Ved nærmere studium viser det sig dog, at det er u-buen fra ordet Tou i næste linie, der er kommet lidt på afveje. En for tiden ret almindelig form af G findes i 14. linie i ordet ”Gaard”.

Ludtervøed

12

Mellum Jensens søn og Christen Jensens søn bestod med
Johann Boards søn og Christen Jensens søn der kom der
Kommunens Prokurede, at Ornær led Styret indtil
sine Magt 1893 og Jensens søn bestod Sous-sigter Ludtervøed.

Collevøed

Mester Phillip Olsen bestod Styret indtil Magt 1892 og
Jensens søn bestod Sous-sigter der kom der
i forhænde, at Ornær led Styret indtil Magt
1893: og Jensens søn bestod Sous-sigter Collevøed.

Golde

Petersen Jensens søn bestod Styret indtil Magt
1892 og Jensens søn bestod Sous-sigter der kom der
af og Ornær led Styret indtil Magt
1893: og Jensens søn bestod Sous-sigter Golde.

Lars Jensens søn bestod Styret indtil Magt
1892 og Jensens søn bestod Sous-sigter der kom der
af og Ornær led Styret indtil Magt
1893: og Jensens søn bestod Sous-sigter Lars.

Ole Jensens søn bestod Styret indtil Magt
1892 og Jensens søn bestod Sous-sigter der kom der
af og Ornær led Styret indtil Magt
1893: og Jensens søn bestod Sous-sigter Ole.

Inngen Fischerier til Byen, Mensz forbe,,
 Proprietarie Friederich Von Arenszdorf:
 hafuer udj forbe” = Wange eftterschrefne
 Siøer Nembl= Vdj Siø wangen findesz Een Siø
 kaldisz Wenzsløf Siø Er Besat med ad,,
 „schillige fische: Vdj Kiønbye Wangen Er 2de Nembl=
 Due Siøe, og knibbiere Siøe, hvilche Strecher
 sig udimellum Kiønbye og Wenzsløf Marche,,
 schiel, Ere og med fische Be Satt.
 Lader Maalle udj Blacke og Weille Mølle.

—

Trælle Mølle – og Blache Veir Mølle

Blache Mølle, staar i Siøe wangen hafr een qvern, er 6 qvorter bred og
 er en Veir Mølle som betienes af Peder Olsen oc hafr et
 Huus ved Møllen oc har ved samē Mølle en temelig goed Heste Mølle, hvor udj
 er en qvern 5 qvorter bred
 Hafr dertil et styche jord

Søe Vangen Goed hafr iord	2	1	3580
---------------------------	---	---	------

—

Bache Weyer
 Mølle
 Trelle Mølle

Suarer Vnder
 Suanholm Hofvit
 gaards Taxt
 og er der opført
 paa pag:

54) Matrikel 1688, Ferslev sogn, Markbog nr. 114, modelbog nr. 1701 og matrikelbog nr. 1796. (Rigsarkivet).

Matriklerne fra 1662 og 1664 er de første landsomfattende optegnelser vedrørende jordegods. Men de var dog ikke tilfredsstillende og i begyndelsen af 1680'erne gik man igang med opmålinger, som forarbejdede til en ny matrikel - matriklen 1688. Formålet med matriklen var naturligvis fiskal, d.v.s. man ville med matriklen tilvejebringe et grundlag for jordbeskatningen og dens beregning - hartkornet. Hvert enkelt jordstykke i hvert af Danmarks sogne blev opmålt. I markbogen, fortegnelsen over de enkelte jordstykker, anføres bredden, længden og arealet beregnet i kvadratalen (14000= 1 tønde) samt brugerens (besidderens) navn. I reglen fylder disse sognevisse optegnelser et bind pr. sogn. I modelbogen, en for hver herred, findes beregningen i hartkorn, altså en omregning i skatteevne, samt eng- og skovskyld. Endeligt i selve matriklen, et bind for hvert amt, er der for hvert sogn, anført de enkelte gårde og husmandssteder, navne på ejer og bruger samt gammel og nyt hartkorn.

Af de her viste eksempler, sammensat af udklip vedr. Ferslev og taget fra alle tre ovennævnte bøger, ses det, at der har været involveret forskellige skrivere til hver

af bøgerne. Det øverste afsnit er fra den indledende sognebeskrivelse, idet en gengivelse af en side af markbogens opmålinger kun ville have bestået af en række tal og navne. Stykket her ender med at oplyse, at Ferslev sogns bønder lader male i Blakke og Trelle mølle.

Derefter er der indføjet et stykke af modelbogen (pag. 314), hvoraf det fremgår, at det samlede jordtilliggende til Blakke Mølle ikke er særligt stort, 3580 kvadratalen ialt.

Det sidste stykke, taget fra selve matriklen viser, at møllen hører under Svanholm Hovedgård. Desværre har skriveren glemt at anføre sidetallet, så der skal en del søgning til inden man finder Blakke Mølle optegnet – uden gammelt hartkorn, men med 1 fjerding kar og 1 album ny hartkorn. Desuden får man at vide, at Møllen er 52 år gammel og meget brøstfældig.

Litteratur: Specialregistraturer Matriklerne 1664 og 1688, Rigsarkivet, Kbh. 1968, 2. udg. 1977.

Ewens, Johs.: Matrikulsarkivet, (Fortid og Nutid, bd. XVII, 1947-48, s. 247-62). Hansen, C. Rise og Axel Steensberg: Jordfordeling og udskiftning. Kbh. 1951.

I denne Giffviss Aft. & Brev, Mand. Gode =
 Proprietarie Christian von dem Brev:
 Gaffner og Gode = vange eller paa Gode
 Vind Hvide af Gode vangen firdel 3 von Gode
 Gode 3 von Gode 3 von Gode 3 von Gode
 " fellige Gode: Gode Gode vangen 3 = Hvide =
 3 von Gode, og Gode Gode Gode Gode
 firdel i melle Gode, og vange 3 von Gode,
 firdel, 3 von, og med Gode 3 von Gode.

Lade Maalle og Blad og vange melle =
 Lade Mølle — og Blad vange Mølle.

Sæde: Jord / Eghed / og anden Herlighed.

N _a	Bonden	Taxeer Mændens Affigt om Jordens Godhed.	Jordens Indeholder udi		I Baan		
			Brug og Hvile.	Sædlandste Quadrat Alne:	gene. Gor Doe.	Moeser Foeder	
			Saacs.	Gviler.	Læs.	Læs.	
	Blad Mølle, Anari: Dordvungen 3 von vange Mølle som betimede af Gode vange Mølle og 3 von vange Mølle 3 von vange 3 von vange Mølle 3 von vange Mølle for jord = 3 von vange Mølle		2	5	3580.		
	Barde Mølle						
	Errol Mølle						

lit R
Skab 11 Pakke 2

j mk er iij mk v sk som er och j Lødemarck.
Wdtydning Paa Danmarcks Vaaben
De iij Løffuer er Belt Øresund och Medelfarsund
Løffuen med Hellebarden er Norge,
Løffuen offuer de jx Hierter er Lemfiord
de jx Hierter er et Fyrstendom i Jylland som er
Wendsyszsell Hennesyszsell Loersyszsell Opsyszsell Omer=
syszsel Wardsyszsell. Allmindsyszsell Jellingsyszsell Jelling
syszsell Harsyszsell
Lindormen Er Sælland Møen Laaland Falster Lange
land Fyen och de andre smaa øer
De 3 Croner er Danmarck Sverrige och Norge,
Lammet er Gulland
De ij Løffuer er Slesvig
Fisken er Island
Neldebladet Er Wenden och Holsten
Svanen er Eydersted
Bielcken er Delmenhorst
Det liiden huide + er Oldenborg
Rytteren er Dytmarsken
Det Store huide Kaarss er Danebroge

Om Wegt,

i td Lønneborg Salt skall veye med rette i skppd,
i td Honning skall veye med rette xxij Liispd,
i td Meel skall veye med rette xiiij Liispd,
i td Smør skall veye med rette xvj Liispd,
De Liisspd udi Holland och alle sted udi Offuer Land
er liige store med Kiøbenhaffns Vegt.
Men de Liispd som gaar udi Hensester ere mindre end
de Lijsspd som gaar i Kiøbenhaffn och fattes iij Liis
pd at dieris skippd icke saa stor som dieris udi
Kiøbenhaffn eller Holland,
iij Centener er Et Skppd udi Danmarck, Men udi
Lybeck er det iij Liispd ~~ringor~~ mindre
i Centener veyer i 100 och x Cölnske pd,
i ~~Cent~~ Steen Hamp skall veye paa Besmeret xLij mark
eller xxj Skaalepd eller i Liispd och v skaalepd,
De Liispd till Riie ere større end de vdi Kiøben=
haffn.

55) Danske Kancelli, BI 2 f. (1572-1660), B 164, XVA. 2, Optegnelser med Erik Krag's Haand om Mønt og Vægt samt udtydning paa Danmarks Vaaben. (Rigsarkivet).

Denne beskrivelse af det danske rigsvåben og forklaringen af forskellige vægtforhold er nedskrevet af Erik Krag til Bramminge, født 1620. Han var søn af Christian Eriksen Krag til Lydumgård og ikke særlig velstående. Efter at have gået på Sorø-skolen rejste han udenlands og man ved, at han i 1642 var immatrikuleret i Padova. Efter sin hjemkomst blev han sekretær i Danske Kancelli og var ved sin død i 1672 en af de ledende skikkelser i den danske centraladministration. I 1650 fik han som løn tillagt indtægterne af dekanatet ved Ribe domkirke, og senere fik han forskellige len bl.a. Lundenæs. Ved forhandlingerne omkring enevældens indførelse spillede han en aktiv rolle. Alligevel blev han forbigået, da kanslerembedet blev ledigt og var ved sin død "kun" sekretær.

Den her gengivne side ligger løsrevet fra alle andre dokumenter, skrevet af ham. Det er en ret kuriøs fremstilling af rigsvåbenet han giver, hvorimod vægtangivelserne synes at være præcise nok. Skriftformen er typisk for kancelliets skrivere, ligesom inkonsekvenserne i stavemåden. Små og store bogstaver anvendes i flæng som fx. i ordet "er".

Den anvendte forkortelse for "tønde" og "pund" er ligeledes den i datiden gængse. Desværre er dokumentet udateret.

Litteratur: Jørgensen, Johan: Øverste sekretær Erik Krag's Virksomhed i Danske Kancelli indtil 1657. (i Arkiv, bd. 1, 1966-67, s. 45-64).

Vejledende litteraturliste

Enhver historisk undersøgelse kræver kendskab til den allerede eksisterende trykte litteratur om emnet. De her anførte værker er tænkt som eksempler på hvor, der kan findes litterær behandling af det emne, man søger oplysning om.

Skrift

Kroman, Erik: Skriftens historie i Danmark fra Reformationen til Nutiden. 1943. 91 s. (Litteraturhenvisninger).

Kronologi

Bauer, R.W.: Calender for Aarene 601 til 2200 efter Christi Fødsel, udgivet og beregnet af R.W. Bauer, 1868, reprotrykt 1976.

Nielsen, Herluf: Kronologi, 2. udg. 1967, 87 s., ill.

Wulff, D.H.: Nøgle til Almanakken, indeholdende en kort Forklaring over Festernes Oprindelse og Betydning, alle Maaneders og Dagenes Navne. . . . reprotryk 1971, 100 s.

Mønt, mål og vægt

Nielsen, Axel: Specier, Kroner, Kurant. Et studie over den faldende Rigsdalerværdi i Danmark 1671-1726, 1907, reprotryk 1973.

Galster, Georg: Mønt, 2.rev.udg., 1973, 78 s. (Litteraturhenvisninger).

Rasmussen, Poul: Mål og Vægt: 2. omarbejdede udg., 1975, 95 s. (Ordliste/Litteraturhenvisninger).

Bogfortegnelser

Bibliotheca Danica. Systematisk fortegnelse over den danske litteratur fra 1482 til 1830 ved dr.phil. Chr. V. Bruun. Genudgivet med tillæg og henvisninger af Det kgl. Bibliotek 1961-63, 1-5. Supplement 1831-1840 til Bibliotheca Danica samt Bibliotheca Slesvico-Holsatica til 1840, udarbejdet af H. Ehrencron-Müller, 1948, 6 + 1564 sp. Dansk Bogfortegnelse 1841- . . . (Skiftende udgivere og forlag).

Bibliografier

Dansk Historisk Bibliografi. Systematisk Fortegnelse over Bidrag til Danmarks Historie til udgangen af 1912 (i tilslutning til Bibliotheca Danica). Ved B. Erichsen og Alfred Krarup. 1917-27, bd. 1-3.

Dansk Historisk Bibliografi 1913-1942. Udg. af den danske historiske forening ved Henry Bruun og Georg Simon. 1966- ., bd. 1-(6).

Dansk Historisk Bibliografi 1943-1947. Udg. af den danske historiske forening ved Henry Bruun, 1956.

Dansk Historisk Årsbibliografi 1967-. Udarbejdet af Bente Petersen i samarbejde med Det Kgl. Bibliotek, 1972-. (foreløbigt udkommet 1967-69).

Heilskov, Chr.: Dansk Provinstopografi. Historisk-topografisk tidsskrift-index for Danmark udenfor Hovedstaden, 1920, VIII + 531 s., suppl. 1949. VIII + 160 s.

Københavns Bibliografi. Litteratur om København til 1950 ved Svend Thomsen, Drude Lang & Irmelin Nordentoft, 1957-60, bd. 1-3, Supplement 1, 1951-1965. Ved Svend Thomsen. 1967. XVI + 173 s.

H.K. Kristensen. Forfatterskab. En bibliografi (i: Fra Ribe Amt. 1975., bd. 19, s. 362-371).

Berg, Hans Chr.: Dansk Marinehistorisk Bibliografi 1500-1975. 1975.

Leksika/Håndbøger

Dansk Biografisk Lexicon. Udgivet af C.F. Bricka. 1887-1905. bd. 1-19.

Dansk Biografisk Leksikon. Grundlagt af C.F. Bricka. Red. af Povl Engelstoft under medvirken af Svend Dahl. 1933-44, bd. 1-26 + suppl.

Dansk Biografisk Håndleksikon. Red. af Svend Dahl og P. Engelstoft. 1921-26, bd. 1-3, ill.

Schleswig-Holsteinisches Biographisches Lexicon, Red. af Olaf Klose og Eva Rudolph. 1970-., bd. 1-(4).

Kraks Blå Bog, tusinde danske mænd og kvinders levnedløb. 1910-. Register 1910-1968 i årg. 1969.

Dansk Skolestat. Red. prof. N.A. Larsen. 1934. bd. 1-4.

Rugaard, D.E.: Fremragende danske Bønder før og nu. Små Livsskildringer og Tidsbilleder. 1871.

Petersen, N.: Mærkelige danske Forbryderes Levned. 1856. , 381 s.

Andersen, Axel: Håndbøgernes Hvor står det?, 1969, 496 s. (Litteraturhenvisninger).

Munch-Petersen, Erland: Kilder til Litteratursøgning, 1973, 303 s.

Håndbog for danske Lokalhistorikere, red. af Johan Hvidtfeldt. 1970, 519 s. (Litteraturhenvisninger og lokalhistorisk leksikon).

Håndbog i Slægtsforskning. Af Alb. Fabritius & Harald Hatt, 3. udg. 1963, 278 s. (Litteraturhenvisninger).

Trap, J.P.: Danmark. - 5. udg. red. af Niels Nielsen (m.fl.), 1953-1972, bd. 1-15. (Litteraturhenvisninger).

Brenner, S. Otto: Personalhistoriske Kilder for Skåne, Halland og Blekinge, 1968, reprotryk 1977, 88 s.

Arkiver

Skrifter udgivet af Rigsarkivet og Landsarkiverne 1852-1976., 1977, 17. s. (En oversigt over arkivregistraturer m.v.)

Erslev, Kr.: Rigsarkivet og Hjælpebidlerne til dets benyttelse. Kbh. 1923., 122 s.

Danske Kancelli og de dermed beslægtede Institutioner. Ved Bjørn Komerup. (Vejledende Arkivregistraturer 1) 1943, 230 s.

Jexlev, Thelma: Bedre sent end aldrig - baggrunden for "Lokalarkiver til 1559" (Vejledende Arkivregistratur XVII) (i: Fortid og Nutid, bd. 26, 4, 1976, s. 568-573).

Kargaard Thomsen, Hans: Omkring Geheimearkivets syn på arkivbenyttelse, arkivordning og-registrering i det 19. århundrede (1820-1882) (i: Arkiv bd. 6, 2, 1976. s. 108-131).

Linde, Helle: Indenrigsministeriets 1. kontors arkiv 1870-80. Vejledende oplysninger om arkivet. (i: Arkiv, bd. 5, 1975, s. 157-65).

Kringelbach, G.N.: Den Civile Centraladministrations Embedsetat 1660-1848. 1889, reprotryk 1977, 360 s.

Kyhl, O.: Den Landmilitære Centraladministration 1660-1763, bd. 1, 1975. 259 s.

Riising, Anne: Landsarkivet for Fyn og hjælpebidlerne til dets benyttelse. En Oversigt. Odense 1970. 179 s.

Jørgensen, Harald: Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm og hjælpebidlerne til dets benyttelse. En oversigt. 1966, 27 + 315 s.

Mogensen, Margit: Københavns byting indtil 1771. En introduktion til arkivet. (i: Arkiv bd. 5, s. 255-59).

Jansen, Lotte: De fynske godsarkiver. En introduktion. Odense 1975.

Worsøe, Hans H.: Journalsystemer i Ribe Amtsarkiv. En forbrugervejledning (i: Fra Ribe Amt 1975, bd. 19, s. 325-339 m. litteraturhenvisninger).

Københavns Stadsarkiv. Oversigt og vejledning. (Særligt af Historiske Meddelelser om København, 1974), 98 s.

Strange Nielsen, A.: Lokalhistoriske Arkiver. En vejledning for medarbejdere og benyttere med en indledning af Johan Hvidtfeldt. 1972. 91 s. (Litteraturhenvisninger)

Linde, Helle & Anker Olsen: Manuskripter og Arkivalier i danske samlinger. Kbh. 1968, 144 s.

Jørgensen, Harald: Landsarkiverne og de kommunale arkiver, en statusopgørelse (i: Arkiv bd. 6, 2. s. 65-85).

Ørberg, Paul G.: Et mislykket reformforsøg i retsbejntearkiverne. (i: Arkiv bd. 1, 1966/67, s. 108-120. Litteraturhenvisninger.)

Kildeudgaver

Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold. I uddrag 1551-1645), Kbh. 1885-1968., bd. 1-24.

Kronens Skøder på afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark 1535-1765., 1892-1955, bd. 1-5.

Folketællinger

Nybo Rasmussen, J.: Ordning og registrering af folketællinger (i: Arkiv bd. 5, 1975, s. 98-114).

Johansen, Hans Chr.: Kilder til dansk befolkningshistorie 1750-1914. Odense 1975. (Litteraturhenvisninger).

Brinch, Benny: Folketællingen 1801. (i: Fortid og Nutid bd. XXV, 1973, s. 279-98).

Kirkebøger

Nygård, S.: Danmarks kirkebøger. En Oversigt over deres væsentligste Indhold indtil 1891. (Vejledende Arkivregistraturer V.), Kbh. 1933, 200 s.

Fyns Stifts Kirkebøger. Arkivregistratur udgivet af Landsarkivet for Fyn. Odense 1972. 288 s.

Præstearkiver og Kirkeregnskabsbøger, Oversigter I. Viborg 1962, udg. af Landsarkivet for Nørrejylland.

Bang, Gustav: Kirkebogsstudier. Bidrag til dansk Befolkningsstatistik og kulturhistorie i det 17. årh., 1906, reprotryk 1976.

Lens- og amtsregnskaber

Christiansen, Carl S.: Om Amtsregnskaberne som historisk Kilde (i: Fortid og Nutid bd. 4, 1923, s. 1-37).

Bang, Thomas B.: Lensregnskaberne og deres Benyttelse som historisk Kilde (i: Fortid og Nutid, bd. 1, 1916, s. 141-160).

Jexlev, Thelma: Lensregnskaber og skattemandtal omkring 1500. Noter til registratur 108A. (i: Arkiv bd. 5, 3, 1975, s. 137-156).

Jexlev, Thelma: Lensregnskaberne (i: Fortid og Nutid bd. 25-26, 1974-76, s. 573-621, 1-67 og 277-343, litteraturfortegnelse bd. 25, s. 577).

Lægdsruller

Rasmussen, Knud: Lægdsruller 1788-1914 (i: Arkiv, 1, 3, 1967, s. 168-190. (Litteraturhenvisninger).

Rasmussen, Knud: Lægdsruller og deres tilblivelse 1788-1914 (i: Indledning til foreløbig arkivregistratur over lægdsruller 1830-1930, Landsarkivet for Sjælland).

Udskrivningsarkivalier 1700-1788, Udg. af Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg. 1972.

Matrikler

Matriklerne 1664 og 1688, ved J.O. Bro-Jørgensen. Udgivet af Rigsarkivet. 1968. 2.udg. 1976 (m. mikrofilmnr.).

Ewens, Joh.: Matrikulararkivet. (i: Fortid og Nutid, bd. 17, 1948, s. 247-262).

Worsøe, Hans H.: De lokale landvæsenskommissioner og deres arkivalier (i: Arkiv, bd. 2, 1968/69, s. 180-191).

Hjelholt, Holger: Den jydsk landmålingsmatrikel (i: Samlinger til jydsk Historie og Topografi, 4. rk., bd. 3, 1913, s. 397-424.)

Knudsen, Gunnar: De Danske Matrikler og deres Benyttelse ved historiske undersøgelser (i: Fortid og Nutid, bd. 2, 1918, s. 1-42).

Rothe, Chr.: Beretning om den i Aaret 1844 for Kongeriget indførte Jordskyldsætnings Væsen og Historie, samt Oversigt af de ældre Matrikler 1664 og 1690. 1844, 211s.

Pedersen, Henrik: De Danske Landbrug. . . Chr. V.'s Matrikel 1688, (heri: Indledning ved Sv. Aakjær og i reprotryk: Kildekritisk Vejledning ved Fridlev Skrubbeltrang), 1938, reprotryk 1975, 487 s.

Nekrologi

Richter, V.: Dødsfald i Danmark 1761-1890, 1901-07, reprotryk 1976, 1380 s.

Dødsfald i Danmark 1880-1923 og 1944-1972 (Tillæg til Personalhistorisk Tidsskrift).

Dødsfald findes endvidere i Kraks Blå Bøg, Avisårbogen og forskellige "stater".

Personalhistorie

Worsøe, Hans H.: Slægtshistorie, en vejledning, 1973, 1977 (2. udg.), 104 s. (Litteraturhenvisninger).

Worsøe, Hans H.: Fortegnelse over slægtslitteratur 1948-1972, (i: Personalhistorisk Tidsskrift 1974).

Christensen, Olav: Bibliografi over sønderjydsk slægts-tavlelitteratur. 2. udgave. Med tillæg: Manuskripter vedr. sønderjydsk personalhistorie i landsarkivet i Åbenrå ved Peter Kr. Iversen. 1959, 97 s.

Hvidtfeldt, Johan: Slægtshistoriske Studier i Sønderjylland. 2. udg. revideret og udvidet af Hans H. Worsøe. 1965, 95 s. (Litteraturhenvisninger).

Behrend, C.: Katalog over det kgl. Biblioteks Håndskrifter vedrørende dansk Personalhistorie. 1925-27, bd. 1-2.

Fränkel, Henry: Lidt baggrundshistorie for jødiske slægter i Danmark (i: Personalhistorisk Tidsskrift, 16. rk., bd. 4, s. 167-177).

Hansen, Morten: Norske Slektbøger. En Bibliografi. Oslo 1965, 198 s.

Katalog over Genealogisk Samling, Frederiksberg Kommunebiblioteker, 1944, 99 s. Tillæg, 1951, 52 s.

Skifter og Testamenter

Jørgensen, Johan: Skifter og testamenter, Kbh. 1968, 95 s. (Litteraturhenvisninger).

Tidsskrifter og aviser

Dansk Tidsskriftfortegnelse/Danish Periodicals, 2. udg. (1953-55), udarb. af Viggo Bredsdorff og Leif Thorsen, 1955, 160 s.

Dansk Periodica Fortegnelse 1970-75. Udarbejdet af Det kgl. Biblioteks Danske afdeling. Kbh. 1977, 308 s.

Dansk tidsskrift-index 1915-1972, 1975-. Systematisk fortegnelse over indholdet af ca. 300 danske og en del norske tidsskrifter. (Skiftende udgivere og forlag).

Houmøller, Sv.: Biografiske Tidsskriftsartikler. Register til danske blandede tidsskrifter (1855-1912) og Dansk Tidsskriftsindex (1915-1949), Kbh. 1971, 145 s.

Topografisk kronologisk fortegnelse over danske aviser 1648-1973. Ved Helge Tønnesen. 1973, 48 s., 2. udg. 1977.

Avis kronik-index 1940-. Bibliotekscentralen 1940-.

Arkiv. Tidsskrift for arkivforskning. Udg. af Rigsarkivet. 1966-.

Fortid og Nutid. Tidsskrift for kulturhistorie og lokalhistorie, Udg. af Dansk Historisk Fællesforening, 1914-.

Hvem Forsker Hvad. Udg. af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie og de slægtshistoriske foreninger. Red. ved Wolf Møller, 1969-.

Lokalhistorisk Journal. Udg. af Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver og Sammenslutningen af Lokalhistoriske Foreninger, Ejby 1972-.

Personalhistorisk Tidsskrift. Udg. af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie. Kbh. 1880-. Indholdsfortegnelse 1880-1929 (ved H. Hjorth-Nielsen), 1930-1945 (ved Albert Fabritius) og 1946-1965, 1966-1972 (ved Hans H. Worsøe.) Navneregister til PT 1880-1965 (reprotryk 1977), bd. 1-3.

Lokalhistorie/Kulturhistorie

Knudsen, Regnar: Haandbog i Hjemstavnsforskning og Hjemstavnskultur. 1939, 428 s. (Litteraturhenvisninger).

Aakjær, Svend: Dansk Landsbyhistorie 1844-1600. Kortfattet praktisk Vejledning. (i: Fortid og Nutid bd. 4: 1923, s. 147-163, bd. 5: 1925, s. 214-16.) (Folketællinger, kirkebøger, hartkornsekstrakter, matrikler, amts- og lensregnskaber m.v.)

Piø, Iørn: Folkeminder og traditionsforskning, 2. forøgede udgave 1971, 100 s. (Litteraturhenvisninger).

Rise Hansen, C. & Axel Steensberg: Jordfordeling og Udskiftning. Undersøgelse i tre sjællandske Landsbyer, Kbh. 1951, 486 s.

Rise Hansen, C.: Hoveriet på Ringsted Kloster 1570-1630. 1968. 75 + 368 s.

Olsen, Gunnar: Hovedgård og Bondegård. Studier over stordriftens udvikling i Danmark 1525-1774. 1957, reprotryk 1975, 400 s. (Litteraturhenvisninger).

Stoklund, Bjarne: Bondegård og Byggeskik før 1850, 1972, 95 s.

Lokalhistorie - Rigshistorie. . . og andre artikler fra Fortid og Nutid, 1967.

Blomberg, Åge Fasmer: Hesteskærere, skorstensfejere og andet rakkerpak. Et Tidsbillede fra Fyn i 1660'erne (i: Fynske Årbøger 1975, s. 18-20. (Litteraturhenvisninger).

Fussing, Hans H.: Herremænd og fæstebonde. Studier i dansk landbrugshistorie omkring 1600. 1942, reprotryk 1973, 12 + 518 s. (Litteraturhenvisninger).

Jensen, Hans: Dansk Jordpolitik 1757-1810. Kbh. 1936 264 s.

Kjærgaard, Thorkild: Fagmænd og amatører: Om herremænd og bønder i den danske historikerverden. (i: Fortid og Nutid, bd. 26, 4, 1976, s. 507-515. (Litteraturhenvisninger).

Kristensen, S.D.: Svostrup Sogns Historie, samlet og udgivet af S.D. Kristensen, Herning 1948, reprotryk 1965, 90 s.

Skrubbeltrang, F.: Husmand og Inderste. Studier over Sjællandske Landboforhold i Perioden 1660-1800. 1940, reprotryk 1974, 400 s. (Litteraturhenvisninger).

Jørgensen, Harald: Studier over det offentlige fattigvæsens historiske udvikling i Danmark i det 19. årh., 1940 reprotryk 1975.

Georg Nørregaard: Arbejdsforhold indenfor dansk Håndværk og Industri 1857-1899, 1943, reprotryk 1977.

Mogensen, Margit: Fæstebønderne i Odsherred. Studier over sociale og økonomiske forhold ca. 1750-1800, 1974, 212 s. (Litteraturhenvisninger).

Villadsen, Kjeld: Pest, Skatter og Priser. Befolkningsudviklingen i Køge 1629-72. Kbh. 1976, 96 s. (Litteraturhenvisninger).

